ATEITIS

5

NA SU BALANDŽIAIS

MĖNESINIS MOKSLEIVIŲ ŽURNALAS

1938-39 M. M. GRUODŽIO MĖN.

Viršelį ir „Mergaičių Ateities“ vinietę piešė dail. V. Z. Stančikaitė.

Savo skaitytojams ir bendradarbiams skaidriausio švenčių džiaugsmo linki „ATEITIES“ Redakcija ir Administracija

ATEITIS

REDAKCIJA IR ADMINISTRACIJA
Kaunas, Laisvės al. 3 b.
Telef. 2 52 35

Redaktoriaus kalbamosios valandos: pirmadieniais, trečiadieniais ir penktadieniais nuo 14 iki 15 v.

Prenumerata: moksl., stud. ir kaimo jaunimui met. — 5 lit., pusm. 3 lit. Kitiems: met. — 10 lit., pusm. — 5 lit. Užsieny: met. 16 lit., moksl. — perpus pigiau. Atskiras nr. — 1,50 lit.

TURINYS

	Psl.
K. Ram. — Kalėdų rytmetį	257
Kazys Bradūnas — Šventoji Naktis, eil.	259
P. Kondratas — Kalėdų užgimimas, eil.	260
Juozas Žemaitis — Betliejaus stebuklas, eil.	260
P. Petrauskas — Kas mus išmokys mylėti	261
Alb. Janiūnas — Sapno kelionė, eil.	265
Eug. Matuzevičius — Baltas sapnas, novelė	266
K. J. Gutauskas — Plunksna ir mamona	270
Dante Alighieri — * * *	275
Ign. Šilgalis — Balsas tyruose	276
Francis Jammes — Nusižeminimo malda, eil.	280
Balys Serevičius — Lazdynų Pelėdos „Našlaitė“	281
Stasys Krasauskas — Gimusiam Kristui, eil.	286
Al. Baronas — Jaunystei, eil.	286
Vytautas Mačernis — Keli būsimojo lietuvio kataliko inteligento bruožai	287
Albinas Daina — Prie upės, eil.	289
Alb. Janiūnas — Ūkanos, eil.	290
R. M. Rilke — Rudens diena	290
MERGAIČIŲ „ATEITIS“	
Aldona Čepaitė — Tą vakarą, eil.	291
P. Aukštikalnytė — Ramu, eil.	291
Aldona Misiūnaitė — Tamsios akys, novelė	292
J. Švabaitė — * * * eil.	295
Virginija — Laiškas Valentinui	296
Malvina Šimkevičiūtė — Tai buvo vasarą	297
Kazimiera Ručaitė — Našlaitė, eil.	298
El. Žiburytė — Išsiauklėjusi mergaitė	300
Em. Šešeikaitė — Dienų žaismas, eil.	301
Apžvalga — 302; Mokykloj ir gyvenime — 304; Kreivos šypsenos — 313; Kūno kultūra — 316; Literatūros naujienos — 318.	

Naujam numeriui raštus siųsti iki 1939.I.20.

Spaudė „Šviesos“ spaustuvė, Kaune, Jakšto 2

Maurice Denis

Apreiškimas
„N. Romuva“

Kalėdų rytmetį

Pilnos laukimo dienos. Jos savaitėmis virsta. Lyg kokia riba, kurion veržiesi ir kuri atrodo tokia tolima ir nepasiekiama, kaip miražas. Už jos: — atostogos, tėviškė, Kalėdos, džiaugsmas, laisvė, poilsis. Visa tai kartu — kažkokia didžiulė laimė.

Ir iškyla atminty daug skaidrių prisiminimų: — jaukių Kūčių vakarų, tylių ir šviesių Kalėdų naktų, kurios praeities ūkanoje dar baltesnės vaidenasi. Atsimena kokia kelionė ankstyvą Kalėdų rytmetį į Piemenėlių Mišias, žvaigždėms kažkaip ypatingai spindint, ir sniegui žvilgant ant stogų daug balčiau, negu kada nors, ir medžiams, baltų ynių apgaubtiems, iškilmingai tylint ir mąstant. O gal tąnakt pūga siuto, buvo tamsu ir klaiku; ir neramu, kad nepamestum kelio ir neišnyktum paklydęs staugiančioj ir šėlstančioj sniego stichijoj. Ir tada, kokia didelė džiaugsmo banga apliedavo, kai, įėjus į bažnyčią, akys apraibdavo nuo žvakelių šviesos ir ausis užplūsdavo vargonų gaudimas ir skardi, triumfališka giesmė: „Gul šiandieną jau ant šieno . . .“

*

Po ilgo ir neramaus laukimo, pranašų žodžiams galingai skelbiant Išganytoją ir Atpirkėją, žydų tautoje negestant ilgesiui ir vilčiai, pagaliau, aną tyliąją Betliejaus naktį, atėjo Meilės Kūdikis į mūsų žemę.

Ir mums brangus tos nakties prisiminimas, ir laimingi mes, kasmet tą įvykį minėdami, kiekvieną Kalėdų rytmetį jį širdyje atgaivindami, didžiu džiaugsmu dalindamies.

*

Kai mes vaizduojamės, kaip Jis, mažytis ir galingas Kūdikis, tyrom, mylinčiom akim pirmą kartą pažvelgė į žemę, gal būt, jau apie būsimą misiją mąstydamas, — mūsų sieloj nubunda slapto ir tyro džiaugsmo spindulys, lyg tolima atošvaistė didžiojo Dangaus Džiaugsmo ir Triumfo. Tas džiaugsmas pakelia mus. Mes bundam iš kažkokio mus slėgusio snaudulio, mes pakylam iš tų palšų šešėlių, kurie niaukė mūsų dienas.

*

Ką kalba mums nuostabioji Kalėdų naktis? Ar neišleidžiame mes iš akių tos žvaigždės, kuri tiesos išsiilgusius Rytų išminčius atvedė prie naujai užgimusios Tiesos ir Meilės lopšelio? Ir mes įsmeigiame į savo sielą žvilgsnį, aštrų ir gilų žvilgsnį į savo sielą ir į praeities dienas. Ar nebuvo jos nuolatinis mūsų nykimas, merdėjimas, ar mes nenuleidom rankų ir nesitraukėme, kaip bailiai, iš kovos visuotinose gyvenimo grumtynėse?

*

Kalėdos kalba mums, kad ir mumyse turi gimti naujas gyvenimas. Didysis Užgimimas kalba mums, kad mumyse turi gimti naujos mintys, nauji darbai, didis veikimas, galinga kovos ir kūrybos jėga, kad nugalėtumėm menkystę ir gaivintumėm veržimosi, ieškojimo, kūrybos ugnį.

*

Bet, gal būt, Kalėdų šventę džiaugdamies, mes nejučiom prisiminsim mažąją degtukų pardavėją Kalėdų naktį Anderseno pasakoj, gal prisiminsim vargstančius, kalinius, našlaičius ir tuos kraštus, kur ir šią šventą naktį nenustoja tratėti kulkosvydžiai; pagalvosime, kad yra žmonių, kurių širdys, gyvenimo užmarintos, nebepabus Kalėdų džiaugsme, kad žmonės žiaurūs, kaip žvėrys, vieni kitiems; — tada mes sunkiai susimąstysime, ir iš širdies išsiverš skaudus: „Kodėl?“ Ir joks džiaugsmas jo nebeužtušuos, nebepaslėps.

Tada mes suprasime, kad Užgimimas ne vien džiaugtis kviečia, bet ir kovoti, dirbti ir kentėti, einant Užgimusiojo nurodytu keliu.

*

O kad toji meilės liepsna, kuri degė Beltiejaus naktį Kūdikio akyse, šventą Kalėdų rytmetį atbustų ir mumyse, atbustų ir nebegestų!

K. Ram.

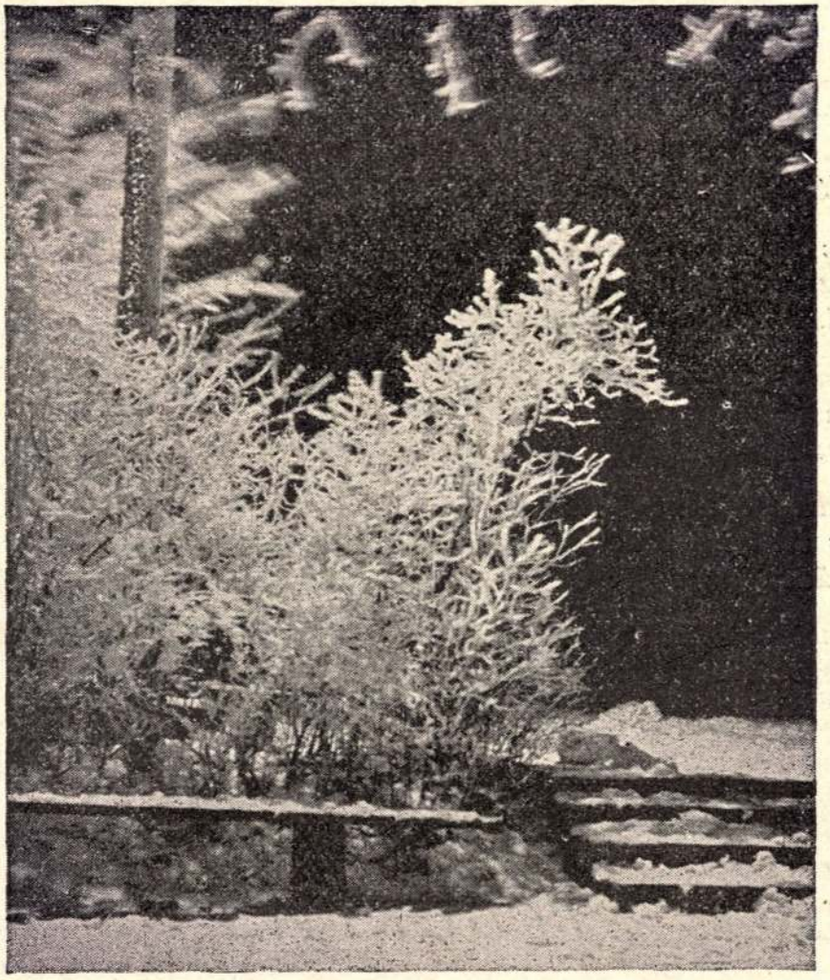

Tylioji Kalėdų naktis
„N. Romuva“

KAZYS BRADŪNAS

ŠVENTOJI NAKTIS

Šventa naktie, įpūsk liepsnelę
Šaltam lediniam židiny.
Naktų Naktie, nušvieski kelią
Laiveliui marių vandeny.

Tu mus ištroškusius pagirdei...
Nieko gražiau, kaip tu graži.
Tai imki, neškis vargšę širdį
Ir amžinai nesugrąžink.

Teka danguj rytų aušrinė.
Pabudom aido pašaukti.
Laiveliui kelią į tėvynę
Švieski, šventa Naktų Naktie.

P. KONDRATAS

KALĖDŲ UŽGIMIMAS

(Skiriu idealistui)

Kas gims širdy, jaunoj širdy?
Tyliais jutimais ar girdi,
Kas veržias augti ir gyvent?

Tu neramus ir vis sieki,
Kas nepasiekiamai toli —
Ar tau, ar tau pasiekt įstengt ...

Tylioj nakty ateina Tas,
Tavęs Jis ieškos ir atras
Ir vieną žodį pasakys — —

Tyliais jutimais jau girdi —
Kas nepasiekamai toli,
Tas gims širdy, jaunoj širdy.

JUOZAS ŽEMAITIS

BETLIEJAUS STEBUKLAS

Ateina pievomis šviesus stebuklas,
Ir žydi džiaugsmas pusnynuos.
Sustingsta pagiry upelis mažas
Ir debesėly balzganas mėnuo — —

Ateina jis ir švinta žemė,
Ir blėsta vargas jo šviesoj ...
Nėra, nėra jau niekur skausmo juodo, —
Visur taip linksma ir šviesu! ...

Įsisupa varpai ir pušys kugžda:
— Ak, Viešpatie, Tu vėl grįžti ...
Ir virpa žvaigždės, dega ugnys,
Ir meldžiasi klevai aukšti — —

Ak, džiaukitės, mažučiai piemenėliai! ...
Sapnuok, sapnuok, naktie šviesi! — —
Lai ritasi laukais, lai bėga
Tylus varpelių skambesys! — — —

Šią naktį džiaugsmas snaigėm žydi,
O skliautuos skamba muzika švelni! ...
... Nueina pievomis šviesus stebuklas
Per sniegą, per tylias pusnis — — —

P. PETRAUSKAS

Kas mus išmokys mylėti?

1. Iš advento rimties į Kalėdų džiaugsmą. 2. Etijopiška mįslė. 3. Sielos aristokratizmas. 4. Meilės mokytojas.

Nėra, tur būt, nieko, prie ko žmogus nepriprastų. Šiandien pasaulio jau nebaugina ginklų skambėjimas, nes tai yra toks paprastas reiškinys, kaip lietus ar audra. Ir prieš 2000 metų žmonių gyvenimas buvo paremtas legijonų ginklais, o išdidūs fariziejai šaipėsi ir klausinėjo: „Ką galima nuveikti su meile?“ Vargšai jie — nepažino tikrosios Meilės, o ji buvo arti. Vieną šaltą naktį, o tai buvo pirmųjų Kūčių naktis, atėjo ji pasaulin. Meilė nugalėjo viską — prieš ją sutrupėjo Romos legijonų ginklai, dingo pagiežos įstatymai. Judėjos miestelio Meilė pasiliko švyturiu amžiams. Kuo žmonija daugiau kentėdavo, tuo labiau pasigęsdavo Kristaus ir dažniau kreipdavo akis į amžių švyturį. Šių dienų žmogų apkurtino ginklų skambėjimas, jo akis aptemdė aukso spindesys. Širdį graužia tikrojo gyvenimo ilgesys, bet žmogus jau per toli nuėjęs ir neberanda kelio atgal. Beliko pasitikėjimas legijonais ir fariziejiška ironija: „Ką galima laimėti su meile?“

Ir moksleivijos sieloje ūžauja siautulingas laiko dvasios įsisiūbavimas. Moksleivis darosi, kaip lieknas medis, visų vėjų siūbuojamas. Gal ir būtų gera apie tai nekalbėti, bet juk dabar yra Viešpaties advento laikas, dabar reikia susikaupti, į save atsigrįžti ir patikrinti, ar mokama gyventi, ar įstengiama pažinti dangaus ir žemės Meilę. Adventiškai susitelkus ir pagalvojus, ypatingai ryškėja moksleivijos veidas, pasirodo, koks jis iš tikrųjų yra. Iš koridorių triukšmo, iš juoko aikštėse, iš plunksnos braškėjimo ant balto sąsiuvinio kyla daina ir pasakoja apie gimnazistą...

Kaip ten bebūtų, o ir mūsų koridoriuose, gatvėse, kur gimnazistai praeina, matyti daug išdidumo, pasipūtimo, kas, tur būt, jau derėtų vadinti aristokratiškumo vaikymusi, kuris daugeliu atvejų yra visiškai tuščias. Etijopai turi tokią gudrią mįslę: „Baltas ir žalias, prie pat žemės, jo rūbų daugiau, kaip neguso“ (kopūstas). O mes žiūrime į gimnazistą ir kuriame naują mįslę: „iš viršaus mėlynas, iš vidaus juodas, prie pat žemės, bet nosį į debesis kelia“ (gimnazistas).

Tas pasipūtimas, kiek jo pastebima moksleivių gyvenime, yra negilus ir vaikiškas. Tai kalakuto pasipūtimas prieš kiekvieną žiūrovą. O vis dėlto, jo pasėkos ir reikšmė nėra negili ir vaikiška. Tuščias „aristokratiškumas“ — moksleivijos yda, kuri tesupūsta su rudenio lapais! Reikia, kad moksleivis aiškiai suprastų, kas jį žemina ir kas aukština. Reikia, kad jis pats mokėtų kurti savo asmenybės harmoniją. Paties moksleivio pastangos čia reiškia daugiausią, nes mokykla, kreipdama dėmesį pirmoj eilėj į teoretinį išmokslinimą, negali pilnai apimti tokios srities, kaip moksleivio asmenybės ugdymas. Todėl negalima kaltinti auklėjimo įstaigų, kad jos gamina Lietuvai ponus, baltarankius, kad jos kiekvieną iš kažkur atkliuvusį jaunuolį įšvenčia „aristokratu“. O jeigu taip yra, kaltas pats moksleivis, kad jis užsimerkęs, užsimiegojęs, kad jis nemato, kas reikia matyti. Maži vaikai mėgsta taškytis vandens klaneliuose ant kelio, o

ir gimnazistas daugeliu atvejų su pasididžiavimu brenda kasdieniškumo dulkėmis, laiko herojizmu kiekvieną kvailą savo mostą ar žodį, kuriuo jis gali pajuokti mokytoją, draugę ar kas tik pakliūva. Jis išdidus, todėl gali sakyti: „Kas man meilė? Su kuo ji valgoma?“ Tiesa, nereikia ginčyti, jis turi supratimą apie meilę, bet nepaprastai naivų ir banalų. Tai ne ta meilė, kuri yra pulsuojanti kosminė gyvybė ir dieviškumo atspindys.

Minutėlę mes, nežymūs stebėtojai, žiūrime, su šūkaujančia moksleivijos banga susimaišę. Štai filmos gabaliukas.

... Gimnazijos koridorius. Dvi geros draugės. Mėlynakė ir sako:

— Paimtume šiandien ir Stefą, eidamos pasivaikščioti. Juk ji mus išgelbėjo tų logaritmų painiavoj ...

— Taip?! — palenkia galvą ir į lubas kelia akis šviesiaplaukė, kas jai priduoda verksmingą ožkos išraišką. — Fui! Tokią sukretėlę ... Su tokiais batukais, kaip jos, neičiau nei žingsnio iš namų.

Mėlynakė ir bankininko duktė, įraudusios po rašomojo, gracingai žengia toliau, jau negalvodamos apie tą Stefą, matematikę.

... Va, prie klasės durų aštuntokas Jonas. Žinoma, jis susikišęs rankas į kišenes (direktorius nemato). Iš pirmo pažvelgimo — tai talentingas vyras, turįs dovaną ironiškai šaipytis ir paniekinančiu žvilgsniu palydėti kiekvieną praeinantį. Mat, jis įsitikinęs esąs gudriausias ir gražiausiai apsirengęs. Kiekvieną jam pasakytą žodį jis palydi pašaipa.

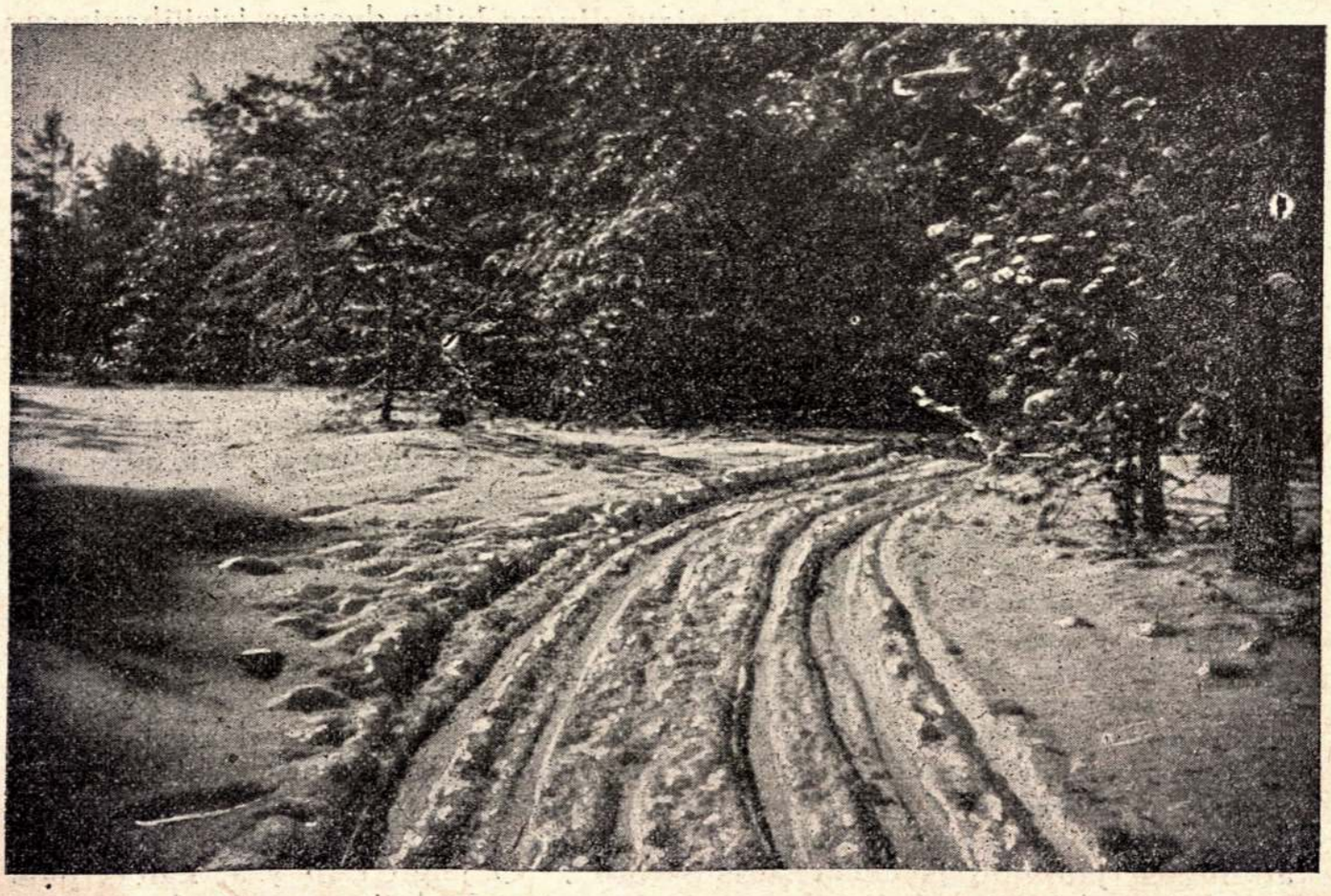

Žiemos peizažas „N. Romuva“

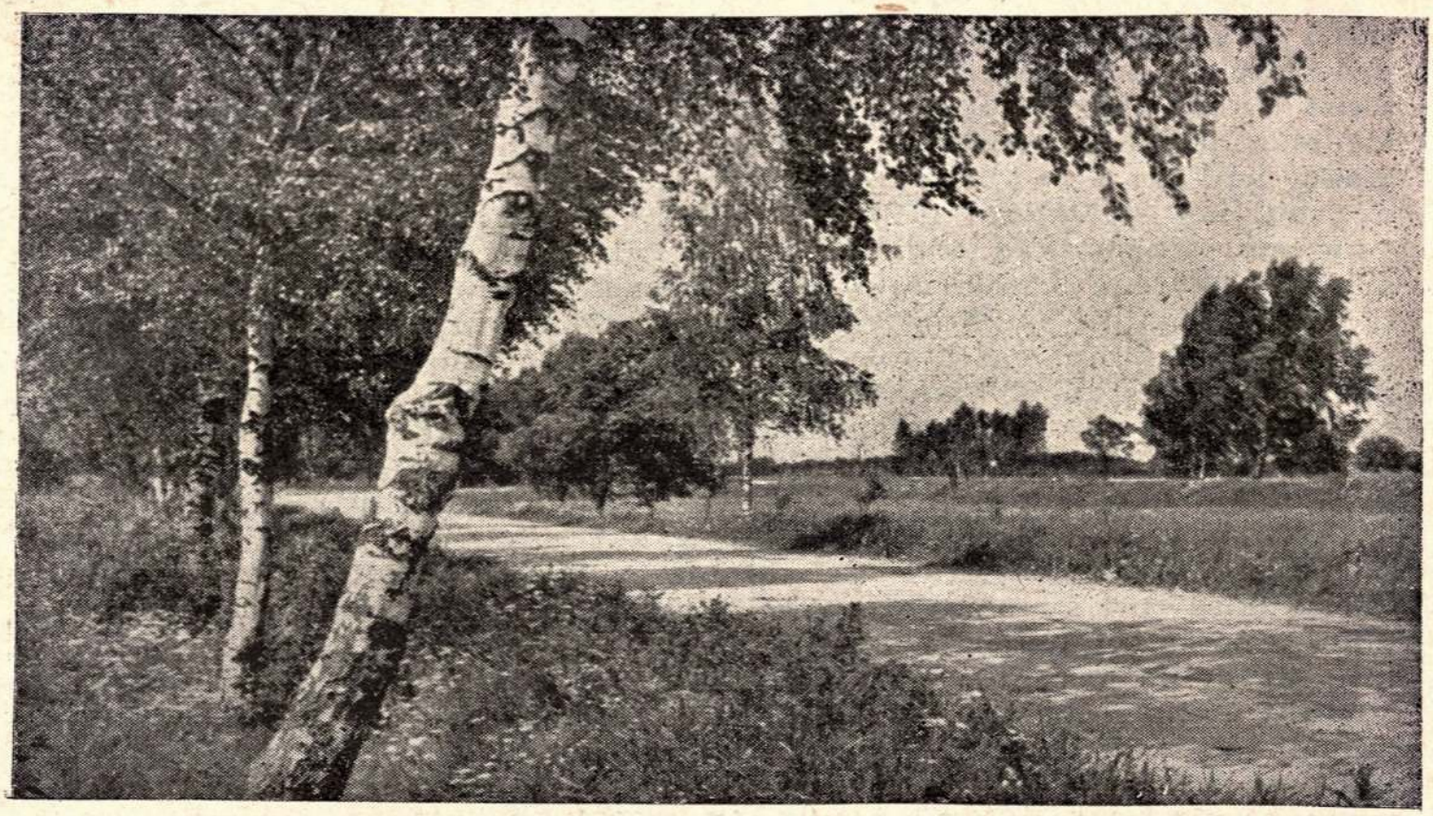

Vasaros peizažas (Latvijos vaizdas) „N. Romuva"

Vaizdai keičiasi, o žmonės vis tie patys... Graudi moksleiviškojo gyvenimo filma. Tiesa, švysteli veidų, kuriuose spindi draugiškumas, meilė darbui, bet tai daugumoj veidai gimnazistų, kurie valgo vieną kartą per dieną, kurie pamokų užrašus daro aritmetiniuose sąsiuviniuose, rašydami kiekvienoj eilutėj, kiekvienam langely, kad sutaupytų vieną ar du centus. Tai darbo ir vargo didvyriai. Vis dėlto daugiau praslenka veidų, kuriuose išskaitomas naivus išdidumas, bodėjimasis darbu, niekinimas viso, kas sutverta, ir pasitenkinimas savimi. Jeigu yra dalykas, kuriam toks moksleivis rodo pagarbos — tai, tur būt, sviedinys. Gerai, kad nors taip. Vadinasi, yra termometras, kuriuo galima moksleivio vidų išmatuoti, jo sielos gyvenimą atskleisti.

Į viską, į viską moksleivis įprato žiūrėti trumpai, sausai, tik paviršių tegrybštelti. O kur prasideda prasmės ieškojimas, tikrasis sielos gyvenimas, ten moksleivis apsisuka ir bėga tekinas atgal lėkščiu kasdieniškumo keliu. O reikėtų, be abejo, vertinti tą moksleivį, kuris šiek tiek orientuojasi laiko dvasios atmosferoj, kuris po kasdieninių reikaliukų priedanga mato tikrąjį gyvenimą. „Dideli žmonės yra tie, kurie mato, jog moralinė jėga yra galingesnė už bet kurią medžiaginę jėgą, kurie mato, jog pasaulį valdo idėjos" (Emerson). Jau vien pripažinimas pirmenybės dvasiniam pradui ir pajutimas, kad einama tikru keliu, turi didelės reikšmės. Juk, anot Adomo Mickevičiaus, kiekvienas žmogus turi būti ko nors skatinamas; jei nežavės jo kilnūs ir aukšti idealai, tai palenks žemi ir niekingi.

Keliai nutiesti ne žmogui, bet žmonėms. Žengimas gyvenimo keliu

rišasi ne vien tik su asmens laime, bet ir su kitų žmonių reikalais. Gyventi sau — nekilnu ir egoistiška. Ir moksleivis bus ta gėlė, kuri nenori viena žydėti ūksmingoj pakriaušėj, bet kuri išdygsta gėlių jūroj ir ją savo žiedais dar labiau papuošia. Reikia juk šiandien daug šviesių, raudonų žiedų, kad nustelbtų blankumą, kad stagarus paslėptų. Tos gėlės žydės ne sau, bet didžiajam gėlynui, Didžiajai Šviesai, iš Jos savo žiedams vaiskumo semsis, kad, kaip rugpiūčio žvaigždės, spindėtų šių dienų tamsoje. Asmeninė laimė, laikinas jos nusišypsojimas — dar ne galutinis tikslas jaunimui. Laikinąją laimę, tiesa, galima užčiuopti kūryboj, darbe, gal prie sviedinio, gal čiuožykloj, bet, Dieve, kaip tai yra maža! Kaip tai mikroskopiška ir blanku prieš tą amžinosios laimės ilgesį, kuris nerimsta jaunoj širdy... Tai kam gi bėgti nuo tikrosios meilės? Juk nuolat būti ištikimam kilniajam savo ir kitų gyvenimo tikslo šventajam ilgesiui kaip tik yra jauno moksleivio pareiga ir herojiškumas.

Ne šiokiadieniškos turgavietės įtakoj esant, bet rimtai gyveniman pažvelgus, aiškiai pajuntama, kaip blėsta visoks pasipūtimas ir „šiaudadūšiškumas" prieš amžinybės pajautimą ir tikrojo gyvenimo veidą. Didžiavimasis savimi, fanaberija nustoja mažiausios vertės. Žmogus vertas tiek, kiek jis moka gyventi. Kai nėra pagarbos jausmo ir supratimo, kad yra žmonių, daug aukščiau stovinčių savo patyrimais, mąstymu ir pasiektais laimėjimais, užkertamas kelias lavintis, tobulėti. Žmogus gerėja, jei moka klausyti ir pasirinkti sau gerą vadovą. O jaunas vyrukas ar ūgterėjusi mergaitė nuolat išsikiša su savo „aš" ir įžūliai reikalauja sau tokių teisių, kurios jiems visai nepriklauso. Moksleivis, kuris neturi pagarbos jausmo, kuris autoritetu laiko tik save, yra nutolęs nuo sielos aristokratizmo turinio, jis neturi nė kibirkštėlės riteriškumo.

Be galo svarbu, ką žmogus galvoja, kas jo viduje dedasi. Vidaus žmogus yra tikrasis žmogus. Tiktai „dvasia padaro kūną turtingą" (Šekspyras). Kuo daugiau linkstama į dvasinį gyvenimą, tuo greičiau artėjama prie žmogiškosios esmės ir asmenybės pilnumo. Iš asmenybės turtingumo ir taurumo išplaukia tikrojo aristokratizmo, sielos aristokratizmo esmė. Suprantama, būtų netikslu vertinti moksleivį „klasės grietinėlę", pasipūtusį dėl šaunesnio apsirengimo, ar dėl to, kad sviedinį toliau nuspiria, ar kad pinigais gali daugiau švaistytis; taip, netikslu būtų vertinti tokį tipą labiau už moksleivį, darbo herojų, taurų džentelmeną, dvasios pilnumu gyvenantį, susirūpinusį savo asmenybe. Jei yra žmonių, kurie vadina aristokratu turtingą, aukštos kilmės tėvų vėjavaikį dabitą, tai niekas neužgins vadinti moksleivio, turtingo dvasioje, tauraus ir džentelmeniško, sielos aristokratu. Juo daugiau mūsų tarpe bus sielos aristokratų, juo labiau kils Lietuvos moksleivija. Tai kelias, kuriuo ji gali pralenkti, drąsiai pasakius, viso pasaulio moksleiviją. Žinoma, viskas priklausys nuo to, kaip tuo keliu bus einama. Yra galimybė ir pareiga semtis savo sielon kuo daugiau kilnumo, tikrosios meilės, kuri yra svarbiausias sielos aristokratizmo pažymys. Protinio galvojimo intensyvumas ir gabumų išugdymas maža reiškia, jei drauge širdyje nėra ugdoma kilni meilė.

Kas mus išmokys mylėti? Lietuvių kalbos, aišku, geriausiai galima išmokti iš lietuvių kalbos mokytojo. Tauriai mylėti išmoksime iš To, kuris paskelbė meilės įstatymą, kuris pirmasis liepė žmonijai vartoti tą dieviškąjį ginklą. Kristus — meilės mokytojas. Advento susikaupime mes kalbamės su Mokytoju ir laukiame prabylant Kalėdų varpų, kurie

ALB. JANIŪNAS

SAPNO KELIONĖ

Tai skrendu padangėm, tai skrendu į tolius,
Girios, miestai, pievos, upės tik sumirga . . .
Mėnuo kelią mano sidabru nukloja —
Tai skrendu kaip vėtra ant auksinio žirgo . . .

Štai aptemęs kalnas, karalaitės dvaras!
Vartuose sustojau — — —
Aplink minios būrės rytmečio aušroje,
Rūmuose kažin kas verkė ir raudojo.

Ko suplaukę minios, ko varpai prabilę?
— Eikit karalaitės skausmo nuramint . . .
. . . Pro klevų alėjas, žydinčius gėlynus
Slenka juodas karstas amžinybės link —
Čia mirtis — nyku čia šitoje šaly! . . .

Vėl skrendu virš jūrų ūkanotais toliais,
Ant auksinio žirgo — saulės pasitikt . . .
Bet kas tai: nei žirgo, nei auksinės saulės . . .
Nejauku pabudus tamsioje nakty.

---

gieda himną geros valios žmonėms. Taip, geros valios, nes geroji valia, viską apimanti meilė, yra vienintelė sąlyga, galinti išgelbėti pasaulio sielą ir kultūros pamatus. Žmonės gali posėdžiauti savaitėmis ir mėnesiais, gali plaukioti milžiniškais laivais ir skraidyti greitais lėktuvais, o nepriskris, nepriplauks išeities iš šiandieninio gyvenimo painiavos. Medžiaginės priemonės lieka kitiems tikslams, čia jos netinka. Dvasinė pusiausvyra, gera valia, artimo meilė tegali atkelti žmonijai vartus į šviesesnį gyvenimą.

Moksleivis, jautrus tėvynės reikalams, jos laimėjimams, gali būti jautrus ir kalėdiniams varpams. Jie ras atbalsį jaunoj sieloj, jei bus stengiamasi juos išgirsti ir jei jų himną geros valios žmonės stengsis suprasti. Tada savaime dings visoks pasipūtimas, kitų niekinimas, menkadvasiškumas ir blaškymasis. Kada sieloj įsigyvena artimo meilė ir Kalėdų džiaugsmas virpina širdį, jauna asmenybė pražysta tikrojo gyvenimo pajautimu. Sielos aristokratizmo šviesoje blėsta neapykanta, nusivylimas ir neveiklumas. Tie patys koridoriai, ta pati klasė šviesėja, draugai darosi artimesni ir pats gyvenimas — vienas džiaugsmas. Reikia tik uždaryti sielos duris senajai neapykantai, kad ji vėl nesugrįžtų, Kalėdų varpams nutilus. Moksleivis, tikėkime, nebus etijopiška mįslė, bet idealistas, pasiryžęs prailginti Kalėdų dvasią savo ir kitų sieloje, kad žmonija grįžtų į tikrąjį kelią, kad šviesi viltis prasimuštų ir pro tamsiausius debesis, kad džiaugsmingas juokas aidėtų žydinčioj buity.

EUG. MATUZEVIČIUS

Baltas sapnas

Ji praėjo, kaip ir visos kitos.
Jos pėdas užklojo rudens lapai . . .
Knut Hamsun'as

Aš tada buvau išdykęs berniokštis. Mėgau ežerą ir pavasarius, vėją ir jaunų mergaičių juoką. Dažnai įkyrėdavau draugams savo švilpimu. Tai buvo mano mėgstamiausias darbas. Gal ir buvau perdaug nerimtas. Tačiau buvau linksmas ir laimingas. Svajojau būti jūrininku, laivo kapitonu, grumtis su vėjais ir audrom, tolimų kraštų uostuose smagiai ūžti, gerti degtinę ir vyną. Kartais kildavo noras apsigyventi dulkančių smilčių kopose, gyventi vargingą žvejo gyvenimą, turėti gražią mylimą — sakysim, vardu Jūratė . . .

Aš išaugau ežero pakrantėje. Ir nuo pat mažų dienų pripratau prie skaidriai gelsvų smilčių, kaspinais sukarpyto ežero paviršiaus. Mėgdavau stovėti atlapa krūtine pakrantėje ir švilpauti nerūpestingas melodijas. Aš jutau, kad tie ajarai, tos žalios, kaip vainikai, salos, tos valtys ir žalsvai mėlynas vanduo — mano turtai, mano jaunų dienų ir širdies brangiausia dalis.

Prisimenu. Vieną rudenį atklydo mano širdin nuostabiai gražus sapnas, viena šviesi pasaka. Ir ji praėjo, kaip visa šioje žemėje praeina . . .

* * *

Aš paimu tave už rankos ir vedu į aną pakrantę, paskendusią rudens miglose, vedu tave tais pačiais takeliais ir gatvėm . . . Tu šypsais ir sakai:

— O kad mes taip amžinai eitumėm. Aš nebijočiau pasaulio ir kančios. Mūsų kelią nušviestų didi saulė ir niekad niekad neateitų į mūsų širdį ruduo . . .

Aš pakeliu ranką ir rodau į drumzliną dangų:

— Va, žiūrėk. Ten skrenda vasaros paukščiai. Ar tu nematai, kaip jie išneša ant sparnų mūsų laimę. Ech, netikėk mano žodžiams! Aš niekus plepu. Tavo akyse aš matau upes ir laukus, tavo akyse žaidžia amžinas pavasaris . . . Ir man šito gana.

Mes einam laimingi. Prie mūsų kojų lėtai supas ežeras. Užpakaly, ant aukštumos, dega miesto žiburiai. Tokia švelni, migdanti ūkana!

— — Mano kaktą paliečia kaitria ugnimi nulietos tavo lūpos, ir aš girdžiu duslų šnabždesį:

— O, kokia aš laiminga, kad sutikau tave. Tu man pasek pasaką apie pavasario vėją ir mėlyną, mėlyną dangų . . .

Aš paimu tave už rankos ir ilgai žiūriu į ežerą. Man atrodo, kad tu atėjai iš to ežero, atklydai, kaip balta vasaros paukštė, tykiai atslinkai, kaip šviesus, baltas sapnas . . .

— Tu nežiūrėk taip. Aš žinau. Tu galvoji, kad aš meluoju, kad tave paliksiu vieną ir negrįšiu. Ne. Mes eisim. O prie mūsų kojų links vasaros žaluma! . . .

— — Aš netikiu, kad tai buvo, kad tu man kalbėjai anoj ežero pakrantėj apie nepraeinančią meilę. Taip. Tai buvo melas. Tik baltas, šviesus sapnas. Ir tu jau niekad negrįžai anais takeliais prie ežero . . .

* * *

Aš ją pirmą kartą pamačiau kaž kur priemiesty. Ji tada ėjo viena, tokia didinga ir graži. Man buvo smagu stebėti ją, sekti jos judesius ir ryžtis kada nors užkalbinti ją kokiu netikėtu žodžiu. Paskui vienas to priemiesčio gyventojas pasakė man, kad ji rašytoja-poetė.

Kartą visai netikėtai aš sutikau ją paežerėje. Ji vaikščiojo krantu ir kažko laukė. Aš atsisėdau ant akmens ir sukau mėlynus papirosų dūmus ties savo kakta. Dūmų kamuoliai kilo ir korėsi žilvičio šakose. Aš ėmiau švilpauti kažkur išmoktą jūrininkų dainelę. Ji praeidama giliom, kaip ežero gelmė, akim pažvelgdavo į mane. Nežinau. Tur būt, ją stebino mano netvarkingas ir nerūpestingas apdaras, mano keista nuotaika ir šypsantis veidas.

Galvojau mesti jai aštrų komplimentą. Bet nuo kalno pasigirdo balsai:

— Kurią valtį imsime?

— Aišku, kur lengvesnė, — skambėjo plonas moteriškas balsas.

Takeliu ėjo du vyrai ir mergina, žemutė, raudonais skruostais, žvitriom akim.

— Tur būt, jau senai lauki, — ištiesė ranką su laikrodžiu vienas iš vyrų.

— Ak, jūs visada tokie. Jau man įprasta.

— Nieko, nieko. Nepyk. Kitaip negalėjom, — malė raudonikė mergina. Man kažkodėl buvo baisiai pikta ant jos. Aš atsikėliau. Priėjau prie valties. Visai negalvodamas, kažkaip dirbtinai pasiūliau:

— Imkit, ponai. Šitoji valtis labai lengva.

Jie visi keturi atsigrįžo į mane.

— Jūs galit mums išnuomuoti šitą valtį? — klausiamai skambėjo jos balsas. Taip, tikrai. Aš pirmą kartą girdėjau jos balsą. Jis skambėjo, kaip tolimas sidabrinis varpelis.

— Galiu, — atsakiau. Mane iš lėto nupylė raudonumas. Aš pasilenkiau. Barškinau valties grandinę ir mačiau jos dailias kojas . . .

— Galit plaukti, — mostelėjau ranka į ežerą. Man buvo pikta ir liūdna, kad aš nesėdėsiu valtyje šalia jos ir neirkluosiu.

— Šiandie ežeras ramus. Bus karališkas pasiplaukymas, — kažkaip pašiepiančiai sumurmėjau ir nuėjau pakrante.

— Kada grįžti? — išgirdau vyrišką balsą iš valties.

— Kada patiks. Nesvarbu. Aš šiandie neplauksiu. —

Iš ežero kilo didelė ramuma ir švelnus vandens žolių kvapas. Ėjau nuleidęs galvą. Po velnių, nejau aš ją įsimylėjau? Juk jau daug jų buvo. Jos praėjo ir man nepaliko jokio įspūdžio. Jos atėjo tokios nuobodžios ir neįdomios. Ė, bus ir šitoji negeresnė . . .

Nusilaužiau karklo šaką ir švilpaudamas pasukau miesto link . . .

*
* *

Jau medžių lapai visai pagelto. Ežeras pajuodavo nuo tamsių, rūsčiai slenkančių debesų. Kai kur jau ir valtys buvo ištrauktos ant kranto. Kažkaip liūdniau man, žinau, liūdniau ir ežerui pasidarė. Aš valkiodavaus aname priemiesty ir kartais matydavau ją, grįžtančią gal iš tarnybos, gal iš pasimatymo... Tai man buvo nesvarbu. Man užteko jos žingsnių balso, jos eisenos, jos pailgo, pabalusio veido, ant kaklo užkritusių juosvų plaukų...

Kartą, prisimenu, atėjau prie jos namų. Tą dieną buvau gėręs. Mane gaubė velnioniškai gera nuotaika. Pasitaisiau paltą ir įžengiau į koridorių. Kairėj ant durų lentelė „Juozas Girinis, agronomas", dešinėj — tik durys. Tykiai pasibarbinu. Tylu. Niekas neatsiliepia. Dar kartą. Matyt, iš antro kambario girdžiu artėjančius žingsnius. „Prašau!" ir atsidaro durys. Taip, tai ji. Į mane žiūri gilios, kaip ežero gelmė, akys.

— Atsiprašau, panele. Ar jūs jau niekad neplauksite valtimi?

— A, tai jūs. Tai jūsų valtį mes aną kartą buvom paėmę? Tada taip smagiai pasiplaukiojom. Reikėtų kada vėl!... Bet jau ruduo...

Ji nutilo. Lyg ir sumišo. Aš stovėjau prieš ją. Mes žiūrėjom vienas į kitą.

— Prašau toliau... Prašau. Užeikit. Aš visada tokia viena.

Ji plačiai atidarė duris. Aš iš pradžių svyravau. Mane apėmė savotiškai nesmagus jausmas, kad aš toks nachalas, akiplėša.

— — Aš sėdėjau prieš ją ant sofos ir rūkiau. Ji man pasakojo, kaip jai labai patinka ežeras, rudens debesys ir pavasario naktys. Ji sakėsi man pavydinti, kad aš gyvenu prie pat ežero, galiu dienų dienas stebėti žuvėdrų žaismą, tykiai tyvuliuojantį vandenį ir žalias salas...

Man buvo smagu klausytis jos balso, jos žodžių. Aš jaučiaus laimingas. Ir atrodė, kad jos gilių akių ugnikės liepsnoja didele meile, jos krūtinė dega pavasario alpinančia laime.

— Juk jūs dar ateisit kada prie ežero. Lauksiu. Aš jums paseksiu daug nuostabių legendų apie ežerą.

— Jūs sakot — ateiti. Taip. Aš galiu. Jums aš būčiau labai dėkinga. Aš labai mėgstu legendas, padavimus ir pasakas.

— Nesvarbu, kad ruduo. Aš užtikrinu — jūs prie ežero pajusite amžinai nerimstančią jaunystę, žalią pavasarį, nors aplink auksinė rudens spalva... Aš jus vešiu valtimi pro rudens miglas ir jūs sakysit, kad tai stebuklingos laumių skaros ir plaukai..

— O, kaip bus gera! Gerai. Aš ateisiu. Jūs lauksit manęs?

— Aš visada jūsų lauksiu, — pasakiau dusliu balsu ir ilgai žiūrėjau į jos akis...

*
* *

Ji atėjo tą pavakarį, kaip buvo žadėjus. Mes atsisėdom ant akmens. Mano dešinis petys jautė jos krūtinės ir liemens šilumą. Ji daug kalbėjo apie kančią ir skausmą, apie meilę, kuri žydi amžinai. Ir aš tada jau pasidariau ne berniokštis, švilpaujantis jūrininkų dainelę, bet rimto veido vyras ir tirpau jos žodžių skambesy...

Tankai vakaro prieblandoj „N. Romuva“

Ji glostė mano plaukus, pečius. Ji sakė — išleisianti eilėraščių knygą ir joje parašysianti poemą apie ežero ir vėjo sūnų, apie drąsų jūrininką ugninėm akim ir atlapa krūtine.

Aš spaudžiau jai ranką. Rodžiau į aukštumoj degančius miesto žiburius ir sakiau, kad tai spindi mūsų laimės žvaigždelės ...

Taip praėjo daug vakarų. O ruduo vis ėjo juodyn ir niūryn ... Iškrito pirmas sniegas. Paežerėj juodavo mudviejų pėdos. Tas pirmasis sniegas savotiškai derinos su baltu šviesiu sapnu, kurį anuomet gyvenau ...

Ji ėmė kalbėti, kad neužilgo turinti būtinai išvažiuoti. Kodėl — nesakė. Mane plėšė pasiutimas. Aš jutau baisų nerimą ir skausmą. Atkalbinėti nesiryžau. Ji matė mano kančią. Žinau — ir jai buvo sunku. Jai buvo gaila manęs, jauno berniokščio, kuris mokėjo tiek daug nuostabių legendų ir meilės pasakų. Tačiau aš jai ir telikau kadais gražių dienų berniokštis, šviesaus rudens sapno dalininkas ...

Ji išvažiuodama parašė man laiškutį: „Nepyk ir atleisk, kad aš tokia nenuorama, klajūnė, kad tau daviau tiek daug pažadų — — Aš pasiilgau didmiesčio, jo žvilgančio gyvenimo. Ten mane šaukia, vilioja. Tačiau žinau — tu užmirši mane, tu visad liksi linksmas ir nerūpestingas, mylįs ežerą, pavasarius ir vėją. O aš vis blaškysiuos ir kažko ieškosiu ... Čia per daug niūrus ruduo ..“

Ji išvažiavo. Paežerėj liūdnai girgždėjo karklai. Ajarais klajojo vėjas. Aš laukiau. Maniau, kad grįš ... Po pusės metų ji man atsiuntė savo eilių rinkinį „Baltas rudens sapnas“. Aš skaičiau ir buvau laimingas, nes tuose puslapiuose žaidė baltos rudens miglos, debesys, pajuodęs ežero vanduo ... Paskui man kažkas pasakojo, kad ji ištekėjo, rodos, už karininko. O aš tada jau vėl slankiojau gatvėm, švilpavau, rūkiau papirosus ir sekiau vieną įdomią, raganiūkštės akim mergaitę ...

K. J. GUTAUSKAS

Plunksna ir mamona

Alkanas ir apiplyšęs rašytojas, tai mūsų kultūros gėda.

1. Moderniškos damos tualeto išlaidos

Sunkios, lyg girnų akmenys, krizės dienos slėgė Europą ir visą pasaulį. Šaltos lūšnos, alkani, išbalę vaikai, verkiančios motinos. Tūkstančiai rankų, proto ir meno darbininkų kenčia skurdą. Tuo tarpu Vienoj, toj pačioj Vienoj, kur kitados Franz Schubert (1797—1828), kentėdamas alkį ir šaltį sukūrė nemirtingąjį Ave Maria ir šimtus gražiausių kompozicijų, net neturėdamas savo pianino, o mirdamas tepaliko kelias nosines ir truputį sunešiotų baltinių, kaip praneša laikraštis (Telegraf, 1938 m. Nr. 24), kažkokia Lady Muziel Bowden, iš savo metinių 150.000 šilingų pajamų, tualeto išlaidoms „teskirdavo" 120.000. Tas pats laikraštis kalba apie vieno žinomo milijonieriaus žmoną, pavardės neminėdamas, kuri per vienus metus įvairiems papuošalams išleisdavo 250.000 dolerių. Spauda paduoda ir tokių žinių, kad krizės laikais vien Austrijoj net keli gabūs menininkai nusišovė, nes nebepakėlė ekonominių sunkumų. Ak, ir Lietuvoj Katiliutės miršta ne iš tarpo tų, kurie, per keletą metų, „sąžiningai" tarnaudami, pasistato penkių aukštų milijoninės vertės namelius.

Ką bekalbėti apie eilinį menininką, ypač pas mus, jei jau toks tonų titanas, kaip Beethovenas (1770—1827), turėjo skursti. Ir pigiai gi iš jo supirkinėta nemirtingieji kūriniai. Pigiau grybų! Už tris Trios (op. 9), pirmąją Simfoniją (op. 21), antrąjį Koncertą (op. 19), septetą, sonatą smuikui (op. 47) — tik 50 luidorų. Už F-dur, Eroica, Appassionata ir tris tolimesnius veikalus vargšas muzikas tegavo 2000 guldenų. Už tokius milžiniškus veikalus, kaip C-dur Mišios, penktoji ir šeštoji simfonija, sumokėta 1000 guldenų. Sunkus gyvenimas buvo ir kitiems muzikams. Juozapas-Pranciškus Hayden (1732—1809), būdamas kunig. Esterhary orkestro dirigentu, taip menkai turėjo pajamų, kad galėjo tik viešoj valgykloj maitintis.

Gerai kituos kraštuos uždirba reklamos plakatų paišytojai ir šlagerių kompozitoriai. Mat, jų „kūriniai" dainuojami restoranuose ir kavinėse. Kažkoks Ralph Ervin pataiko minios skoniui su savo šlageriu „Madame, bučiuoju jūsų ranką" ir uždirba milijonus.

Nepavydėtina mūsų muziko, dailininko, o dar labiau rašytojo dalis.

2. Lietuviškoji knyga sidabrinių lapių šviesoje

Jaunasis drauge, tu juoksies iš šitų žodžių, bet tikrumoj jie yra daugiau tragiški, negu komiški. Liūdna, kad kartais pirkliai daugiau parduoda tų vargšų žvėrelių kailių, negu mūsų knygynai literatūros naujienų. Lietuviškosios knygos plitimas visuomenėje, mūsų rašytojų mate-

rialinė padėtis, — tai vis klausimai, kurie daug rimtesni mūsų jaunai kultūrai, negu tie, kuriuos iškėlė vokiškosios literatūros nagrinėjimai, ar ištisos dizertacijos. Mat, kaip yra žmonių, kurie pripažįsta meną dėl meno (l'art — pour — l'art), taip yra ir literatūros specialistų, kurie dirba dėl pačio moksliškumo, nors iš to ir pačiai literatūrai jokios naudos nėra. Vokiečių spauda gardžiai pasijuokė iš vienos studijos, kur su visu rimtumu nagrinėjimas klausimas, kiek kartų ir kada Goethe sirgo dantimis, ir kokios buvo to sirgimo pasekmės jo kūrybai. Arba dizertacijos: „Kodėl Goethe nevedė Friederike's?", „Šilerio santykiai su Charlotte von Kalb" ir t.t.

Buvau vienoj, kitoj Europos sostinėj, stebėjau gyvenimą. Ir man rodos, kad daug kukliau vilki paryžietė ir berlynietė, negu mūsų Laisvės Alėjos poniutės. Vienų valdininkų yra apie 30.000, o jei prie to skaičiaus pridėtume ir laisvųjų profesijų atstovus, viso susidarytų per 100.000 inteligentų. Atrodytų, kad tiek daug esant lietuviškosios šviesuomenės, lyg ir nebederėtų kalbėti apie mūsų knygos ir rašytojų sunkią padėtį. Deja, tik nedaugelis pasiilgsta naujo kūrybinio žodžio, gyvai domisi mūsų kultūros problemomis. Limuzinų žiburiuose, asfalto gatvėse, naujų namų šešėliuose lietuviškoji knyga eina kryžiaus kelią, o jos kūrėjai skursta. Gerai, kad nors paskutiniu metu susirūpinta šiek tiek padėtį palengvinti: įsteigta valstybinė ir keletas kitokių premijų. Vis dėlto rašytojas galės jaustis nors tiek vertinamas, kiek vertinamas ir materialių vertybių gamintojas.

Skaičiau, kad dabartinis Vokietijos kancleris A. Hitleris neimąs jokios algos. Valstybei tarnaująs veltui. Tik vėliau sužinojau, kad jo knygos Mein Kampf išleista daugiau kaip 2 mil. egz. Taigi, jei autoriui teko tik po 1 markę už atskirą egz., ir tai susidarė graži sumelė.

Puškino raštų vien 1936 m. išleista 12 mil. egz. Rusų klasikų tiražai tik per vieną dešimtmetį buvo tokie: Nekrasovas 5 mil. egz., L. Tolstojus — 13 mil., Čechovas — 11.321.000, M. Gorkis — 3 mil. ir t.t.

Esame maža tauta. Niekuomet mūsų knyga neturės tokios masės skaitytojų, kaip didžiųjų tautų kraštuose. Reikia, kad kiekvienas lietuvis būtų jos nuoširdus draugas. *Nė vienas tautietis negali būti laisvas nuo savo įnašo į lietuviškosios kultūros lobyną.*

Jaunasis gimnaziste, tavo kišenėse banknotai nebraška. Retai pasimaišo ir sidabrinis litas, bet tu turi didelį turtą — nemeluotą meilę mūsų kūrėjams, mūsų literatūrai, lietuviškajai žemei. Ir paskutinius variokus nešinas tu užeini į knygyną. Trumpai: mūsų gimnazijose ir įvairiose kitose mokyklose auga tūkstančiai dailiojo, spausdinto žodžio bičiulių, vyksta gražus literatūrinis sąjūdis. Ryt, poryt jaunieji moksleiviai liks savarankūs žmonės: tikėkime, kad jų salionus puoš ne tik tūkstantiniai baldai, bet juose ras vietos ir gražus dailininko paveikslas ir grakšti knyga.

Jei šiandien iš 100 mūsų rašytojų tik vienuolika šiaip taip pragyvena iš rašytojo darbo, tai ateity turės būti kitaip. Pažiūrėkime, kaip buvo vertinami ir atlyginami rašytojai kituose kraštuose, kad žinotume savo pareigas saviesiems[1].

---

[1] Plg. str. Dr. M. Dietrich: Schrifšteller-Honorare in alter und neuer Zeit (cit. Schönere Zukunft, Nr. 34, 1938 m., 904 p.).

Žemaičių moksleivių meno vakaro, įvykusio Tauragės v. gimnazijoje XI.26 d., programos dalyviai. Dalyvių tarpe matyti rašyt. Br. Buivydaitė-Mičiulienė, Tauragės v. g. literatų glob. mokyt. Navasaitis ir Mažeikių v. g. mokyt. Baranauskas. Be to, matyti šie „Ateities" bendradarbiai: Mačernis, Umbražiūnas, Drevinis, Čepaitė, Nagys, Gudaitė, Nausėda ir Nasvytytė.

3. Didžiųjų kūrėjų honorarai

Apie Homerą nedaug težinoma. Pasakojama, kad jis mėgęs skaityti savo kūrinius dideliuose tautiečių susirinkimuose. Tada dar nebuvo nei leidėjų, nei honorarų. Dėkingi klausytojai jį kviesdavę į svečius ir puikiai vaišindavę.

Sofoklas buvęs apvainikuotas ąžuolų lapų vainiku, o Heredotas iš atėniečių gavęs dešimties talentų dovaną (24.000 litų). Viena rašytojo Archimedo epigrama buvusi įvertinta net 1000 medimnų kviečių (medimna — maždaug 52 literiai). Ilgą laiką galėjo valgyti pyragą ir kurti poeziją.

Vergilijus gavęs dar aukštesnį atlyginimą, tik ne kviečiais, o pinigais. Savo veikale Aeneis 32 eilutes skiria Marcelino garbei. Jo motina, Octavia, už kiekvieną eilutę autoriui sumokėjusi po dešimtį sekvestrų (maždaug 1104 lit.). Taigi viso labo apie 35.000 litų.

Viduramžiais poetai ir keliaujantieji dainiai gaudavo atlyginimą natūra — pragyvenimui reikalingomis priemonėmis. Žymiausias iš jų, Walther von der Vogelweide, iš imperatoriaus gavo visą lėną.

Honorarai tikra prasme pradėta mokėti vėlesniais laikais, kai įsigalėjo spauda, susiorganizavo knygų leidėjai. Vieni rašytojai gaudavo daugiau pajamų, kiti mažiau. Toks Gellert'as už visus savo raštus tegavo 120 talerių, o Kotzebue's metinės pajamos siekusios net 2300 talerių. Wieland'ui ir neblogai sekėsi: kai leido savo komiškuosius apsakymus, už kiekvieną lanką gavo po 5 guldenus, už visą Agathon'ą 48 luidorus, o už kiekvieną Oberon'o lanką po 9 Reino guldenus. Maždaug tuo laiku

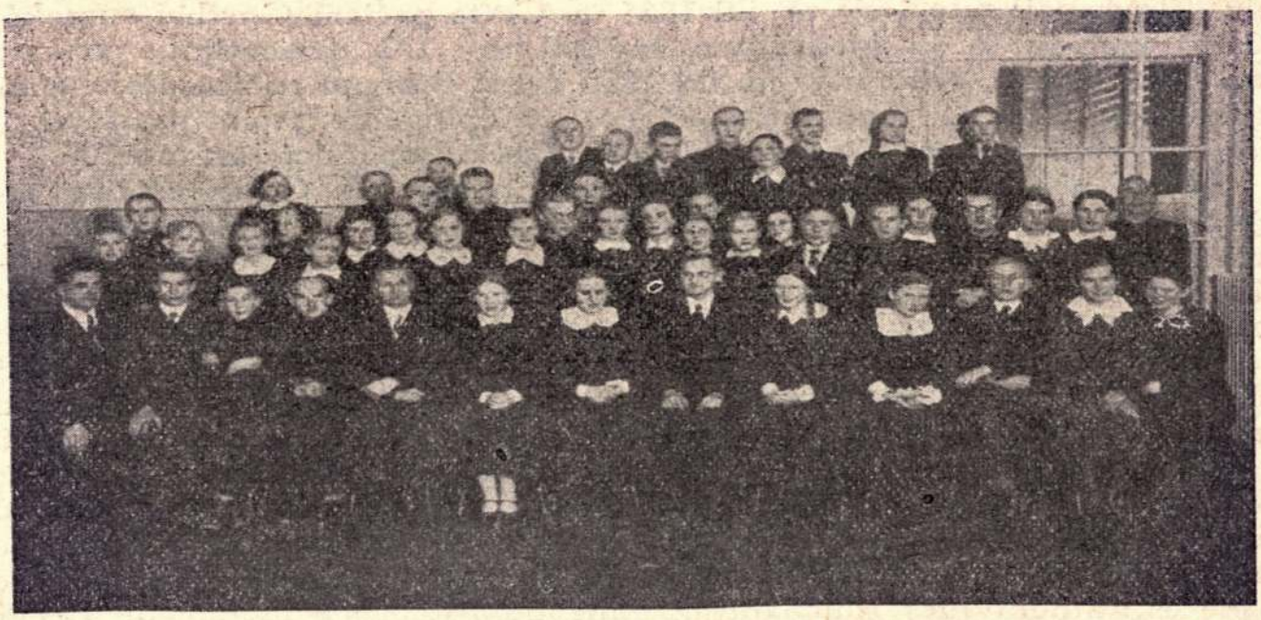

Moksleivių literatūrinio vakaro, įvykusio Pasvalyje, dalyviai. Jų tarpe matyti keletas „Ateities" bendradarbių: Aukštikalnytė, Šatas, Linkevičius, Šimkevičius ir kt.

anglų poetas Pope išvertė Ilijadą. Už šį vertimą jis gavo 20.000 svarų pajamų.

Įdomu, kokius honorarus gaudavo du didieji vokiečių literatūros kūrėjai — Goethe ir Šileris.

Truputis žinių iš Goethes šeimos praeities[2].

Goethes senelis teturėjo tik lazdą ir siuvėjo gizelio kuprinę, su kuria išklajojo 18 metų. Dvylika metų jis dirbo pas kitus siuvėjus, daugiausia Prancūzijoje. 1687 m. Frankfurte vedė siuvėjo dukterį. Iš šių vestuvių laimėjo 8000 florinų. Ir sekėsi gi tam žmogui su tom vestuvėm. Našlys būdamas, 1705 m. veda taip pat turtingą našlę ir gauna pasogos 19.000 fl. Jo žmonelės vyras buvo smuklininkas, kuris paliko didelį viešbutį, laukus, ganyklas. Visa tai atiteko buvusiam gizeliui. Kai 1730 m. mirė, paliko 17 maišelių aukso, kuris buvo 18.000 guldenų vertės. Visas jo palikimas buvo vertas 90.000 guldenų. Ir apsukraus gi būta to „Friedrich Georg Goethės rašytojo senelio. Tuo turtu ir rėmės tolimesnės kartos. Prie Johann Caspar, poeto tėvo, turtas sumažėjo 70.000 florinų. Mat, 14.000 guldenų išleista namų statybai, o 7000 sunaus auklėjimui. Studentas Johann Wolfgang Goethe buvo gan išlaidus. Jo mėnesinės išlaidos siekdavusios 750 dabartinių markių arba 1790 litų. Nuo 1776 m. poetas ima tarnauti. Algos gauna iš pradžios 1200, o vėliau 1400 talerių per metus. Tai maža, ir metai iš metų tėvų namai iš Frankfurto vis dar priduria. 1808 m. miršta motina, ir poetas paveldi 22.000 guldenų. Vėliau pajamos ėmė didėti iš raštų. Už pirmąją jų laidą (1806—1808 m.) Cotta sumokėjo 10.000 talerių. Už 20 tomų 1816 m. raštų laidą vėl gavo 16.000 ta-

[2] Plg. Frankfurter Zeitung iš 1938 m. VII mėn. 31 d.

lerių. Trumpai: nuo 1795 m. iki 1865 m. Cotta pačiam Goethei sumokėjo 400.000 markių, o jo įpėdiniams 464.000 m. Už dramatinius veikalus gavo visai maža. Nuo 1780 m. iki 1810 m. iš Berlyno nacionalinio teatro tegavo 319 talerių. Egmont'as, Tasso ir Iphigenie buvo pastatyti be jokio atlyginimo, „nes šie veikalai jau anksčiau spaudoj pasirodę".

Šileris nebuvo taip aprūpintas kaip Goethe. Ir Cotta mažiau mokėjo Šileriui: už vieną spaudos lanką tik 66 guldenus. Už Wallenstein'ą — 2064 g., Maria Stuart — 900, Braut von Messina — 1620, Wilhelm Tell — 1620 g. Viso labo, kaip apskaičiuojama, autoriui ir įpėdiniams Cotta sumokėjo 275.000 markių, iš kurių daugiau teko giminėms, negu rašytojui.

Prancūzijoj rašytojų honorarai buvo dar aukštesni negu Vokietijoj, išskyrus Goethe. Molière metinių pajamų turėjęs 30.000 livrų. Racine vien už savo veikalą „La Nymphe de la Seine" gavo 100 luidorų ir 600 livrų pensiją. Rousseau už savo raštus telaimėjęs 20.000 frankų. Voltaire padarė geresnį biznį: nusipirko didelį dvarą ir kitokio turto už 100.000 frankų. Vien Beaumarchais už jo ketvirtadalį nespausdintų raštų sumokėjo 100.000 fr. Chateaubriand ir turėjo gražių pajamų. Už „Lettres et pièces authentiques touchant la mort de Monsieur le duc de Berry" gavo 25.000 fr. 8000 egz. laida buvo išgrobstyta per kelias dienas. „Le genie du christianizme" su savo 12-ta laida atnešė ir 36.000 fr. pajamų.

Rastas finansų ministerio Colbert raštas, iš kurio aiškėja, kokios buvo mokomos rašytojams pensijos ir kaip jie charakterizuojami. Tai pranešimas, darytas 1663 m. Liudvikui XIV. Ten galima skaityti: „Le Clerk, puikusis prancūzų rašytojas — 600 livrų; Pierre Corneille, pirmasis pasaulio rašytojas — dramaturgas — 2000 livrų; Desharlts, vaisingiausias autorius (deja, šiandien beveik pamirštas) — 1200 livrų; Molière, puikus komiškas rašytojas — 1000 l.; Racine, prancūzų rašytojas (tik paprastas „rašytojas"!) — 800 l.; Chapelain, didžiausias prancūzų rašytojas, kuriam panašaus nėra buvę, žmogus ypatingo proto — 3000 l. (gal buvo giminaitis, kad taip giria!); Perrault, gabus rašytojas, stebėtinos dvasios žmogus — 2000 livrų".

Bet didžiausias pajamas turėjo du rašytojai — Paul de Kock ir Alexander Dumas. Pirmasis apskaičiavo, kad jo raštai jam pačiam, leidėjams ir popierio pirkliams atnešė 63 mil. frankų. Antrasis ir tą patį padarė ir gavo 18 mil. fr. Prisiminus tuos skaičius, kaip juokingai mažas honoraras Charles Baudelaire, kuris už savo keturius veikalus — Fleurs du mal, Opium et haschisch, Opinions littéraires et Curiosités esthétiques — tegavo po 300 talerių.

Reikia mesti žvilgsnį ir į Angliją.

Lord Byron už Childe Harold sumokėta 4275 sv. sterlingų, už Manfred tik 315, o už Don Iuan — 3050. Walter Scott už pirmąją savo romaną laidą gavo 17.000 sv. sterlingų, už antrą — 8000. Nuo 1801 m. iki 1819 m. už savo raštus uždirbo 70.000 sv. ster., bet vėliau, bankrotavus leidėjui, visą savo turtą prarado.

Dieve mano, o mūsų rašytojas kartais turi sėdėti šaltame kambary ir niekaip galų su galais nesuveda. Jaunieji draugai, mūsų kūrėjai verti dvigubos meilės ir dėmesio, dvigubo dėkingumo ir pagarbos, nes dirba sunkiose sąlygose. *Mūsų širdis, mūsų meilė, mūsų kuklutė parama tiems, kurių rankos purena dvasinės kultūros dirvonus, kurių lūpos taria palaimintąjį grožinės kūrybos žodį.*

* * *

Pro mane kelias į liūdnumo vietą,*
Pro mane kelias skausmo amžinybėn, .
Pro mane kelias į prakeiktą svietą.

Man teisingumas nulėmė būtybę;
Aukščiausioji galia sudėstė skiltis,
Didžioji Išmintis, Pirmomeilė beribė.

Nebuvo prieš mane nė krislo smilties,
Tik amžinų daiktų, kaip aš, tebūta.
Išsižadėkit, kas įeinat, vilties.

Šį parašą priėjęs tokį butą,
Matau tamsia spalva ant tokių durų, —
Tariau tad: „Vade, man suprast sunku tai".

Jis sakė, lyg žmogus, kurs apsižiūri:
„Čia abejojimas reik mest į šalį:
Ir baimę gelmėje skandinti jūrų.

Atėjom, kaip sakiau į liūdną šalį:
Matysi sielvartų žmonijos tvanką,
Kai proto vaisių sunaudot negali".

Paskui, ranka suėmęs mano ranką,
Maloniu veidu teikės suraminti
Ir vedėsi į paslaptybių angą.

Vertė D-ras Jurgis Narjauskas

---

* Šių metų rudenį išėjo Dantės „Dieviškoji Komedija", išversta į lietuvių kalbą. Sunku ir didelį, o kartu ir labai reikšmingą vertimo darbą atliko prel. dr. Jurgis Narjauskas. Vertėjui maloniai sutikus, šiame numeryje dedama ištrauką iš III-sios „Pragaro" giesmės (1—21 eil.). Ištraukoje vaizduojamas Dantės ir jo palydovo Vergilijaus įžengimą į pragarą.

IGN. ŠILGALIS

Balsas tyruose

> Skaudus gali būti istorijos teismas, jei prieš jį teturėsime liudininkais sumiesčionėjimą, karjerizmą, dvasios žlugimą ir kamuolio triumfą.
>
> *Juozas Grušas*

Numos ranka ne vienas skaitytojas, po romantiška antrašte ieškojęs šiose eilutėse naujo debiutanto novelės ar panašios „kūrybos“: juk tų pamokslų-pamokslėlių taip nemėgsta šių dienų moksleivis... Iš dalies tai pateisintina, nes mūsų dienų tempas judriu galėtų padaryt ir trūnijantį akmenį, ne tik gyvą žmogų. Bet noriu tikėti, drauge, kad vienišo gruodžio melancholija leis Tau sukaupti kantrybę keletai minučių, nors ir ne „mūziškus“ dalykus čia skaitysi...

Šiandieną nereikia būti pranašu ar bent ypatingu galvočium, norint pastebėti ir suprasti minėtą naująjį gyvenimo tempą ir jo natūralias pasėkmes ateity. Tik liūdna daros, kad nedaug beatsiranda tokių, kurie pajėgia dar atplėšti žvilgsnį nuo žaibu lekiančios laiko kometos ir nukreipt jį pirmyn, apgręžti atgal, pasukt į šonus... O toks nerūpestingas ir neapdairus žaidimas gyvenimo verpetuose ne vieniems tik Europos politikams gali „prisiūti barzdas“. Diplomatai, kaip ir pritinka, eina visuomenės masių prieky, tad natūralu, kad jiems pirmiesiems šių metų ruduo šaltas vonias surengė. Ir vargas bus, jei tokių vonių — žinoma, savoje plotmėje — greitesniu laiku sulauks žmonijos visuma...

Ar ne per toli nuklystam nuo pasirinktosios temos? Grįžkime prie jos, sumažinę mastelį ir palikę jį daugiau prieinamą, daugiau savą moksleiviui. Kodėl noriu su Tavim, drauge, gvildenti taip, rodos, dar neaktualius jaunam gimnazistui klausimus? Gal nereiktų aiškinti: Tu pats žinai, kad po metų, kitų išeisi gyvenimo arenon — ir *nūdienis gimnazijos suolas lems visą savojo laikotarpio gyvenimą.* Juk inteligentija sudaro visuomenės protą ir nervus.

Ir kaip gaila daros, kad matai tą protą netikusiai formuojamą, tuos nervus nesistemingai tvarkomus... Kas privedė prie to, kad šiandien akis nuleidę raustame, neturėdami ką atsakyt rezignuojantiems tautos kultūrintojams į jų skausmingus priekaištus — na, kad ir dėl to sumiesčionėjimo, karjerizmo, dvasinio bankroto ir kamuolio nelaisvės?! Qui oculos habent, vident. Perdaug jau aštriai bado jautresnes akis tokie reiškiniai, kurių, deja, daugelis jau nemato, negirdi, nesupranta...

Kuo blogas toks sumiesčionėjimas — geriau sakant, kurią blogybę šiandien vadiname *sumiesčionėjimu?* Lengva nusakyti keliais žodžiais: tai svetimų papročių vaikymasis, svetimos dvasios plagijavimas — visokios ten skolintos ir pirktos tradicijos, mados, „šunizmas“, bendras suglebimas, užsidarymas luomuose ir nuo tautos kamieno, kaimo, atitrūkimas. Ne paslaptis, kad toji beždžioniavimo epidemija per Kauną ir Klaipėdą pasiekia jau tolimesnius ir smulkesnius krašto organizmo narvelius — provincijos centrus. Ir ne čia dar visas tragizmas: *blogiausia,*

kad *miesčioniškumas, atklydęs provincijon, pradeda apžioti jautriausią ir švelniausią tautos žiedo dalį — moksleiviją* ...

Nekaltinsim čia vienų auklėtojų, kurie dažnai nesugeba ar neįstengia jiems patikėtų jaunųjų sielų *kita linkme* pasukti, kartais net patys vesdami jas „modernizmo" keliais per visokius organizacinius ratelius, paviršutiniškai rengiamus bei tvarkomus pasilinksminimus ir, iš viso, nerodydami tinkamo pavyzdžio. Turime sutikti, kad ir tėveliai arba mamytės per daug jau rūpinasi, kad jų Onutė ar Jonelis būtų „tikra inteligentė", „didelis ponas". Taip moksleivis iš mažens pripranta nieko neveikti, saugoti „baltas rankutes", šauniai blizgintis, na, pagaliau dėl bendro „fasono" ir visų Volfų-Engelmanų, zivų ir zefirų rūšis be saiko bandyti ... Ir tokiam gali jau sveikas kalbėt apie tautos reikalus, apie tikrąją inteligenciją, kultūrinį darbą, apie idealą ... Mielas žemaiti abiturijente, kaip lengva suprast ir atjausti Tavo liūdną nusiskundimą, išlietą rugsėjo pabaigos laiške: „Į mūsų mokyklą, į nuoširdžios nuotaikos mokyklą pradeda veržtis iš svetur atnešta dvasia: paviršutiniškumas, piestavimas. Daug, o daug yra gyvų pabaltintų grabų, kurie žino, kad vaikščioja, jaučia, kad juokiasi ir *linksmai gyvena*, o užsimiršta, kad jie yra tušti ... Tuščioji bačka daugiau skamba, ir jos skambėjiman atsiliepia tokios pat konstrukcijos bačkelės. Panašiai ir su bloguoju žmogaus palinkimu. Vienas, iš kur nors atsiplakęs, suskamba riedėdamas velniop į pakalnę — žiūrėk, jau atliepia kitas, trečias, ir taip aplinkui giedama garbės himnai juodajai didenybei. Dievui vietos jau nėra ..."

Nebūkime visiški pesimistai. Tenka sutikt su anos citatos pastabomis, bet galime pasidžiaugti, kad yra dar žmonių, jau iš gimnazijos suolo išėjusių, tačiau galinčių nuoširdžiai pasisakyti: „Nepakenčiu miesto. Skuba, grindinys, žmonės ... viskas įkyru. Jame man, kaip iš vandens ištrauktai žuviai, trūksta oro. Dienos be darbo nykios, apmirusios — nerandu kur sušilti. Jaukiausiai jaučiuos savame kambarėly; jis nedidutis, kuklus, bet turtingas oru, o rytais plyšta nuo saulės gausumo. Man viskas čia sava: staliukas, kėdė, lova, keturios žalsvos sienos ir vienuma tarp jų ... Tikiu galėsianti jame *visad surasti save ir dienas užpildyt naujų barų nauju darbu*". Ir norėtųs tik trokšti, kad bent sveikoji mūsų moksleivijos dalis tais pačiais keliais eitų: *rimtas darbas — kukli elgsena — dvasinės kultūros ieškojimas — saikingi pasilinksminimai* ... Žodžiu, kas cezario, reikia atiduot cezariui, bet ir kas Dievo — Dievui! (Beje, čia kai kieno galiu būti palaikytas „miestų priešu Nr. 1". Ne, toks nesu — tik visu griežtumu deduos prie tų, kurie smerkia miesčionišką suglebimą ir susmulkėjimą).

Karjerizmas, dvasinis skurdas ... kaip tai visa yra neatskiriama nuo to, ką jau apčiuopom prisiminėm, sumiesčionėjimą teisdami! Tik reiktų dar kiek ryškiau pabrėžti, kad karjerizmą moksleivijoje išugdyti daugiausia padeda ne iš tolo matomas valdininkų tartiufiškumas, bet *artimesnioji aplinka*, be dvasios ir be vidinio turinio sambūrėliai, kurie — toli gražu — nesiekia moksleivio sukaupti, rimtam ateities darbui paruošti.

Paklausite gal, kuo dabar tas vargšas kamuolėlis beužkliūva naujų kelių ieškotojams, tiems balsams tyruose šaukiantiems? Bet argi nėra šių dienų pasaulis ant kelių atsiklaupęs prieš modernų XX amžiaus dievuką — sportą?! Kas nemato, kad vos iš guvernančių globos išėję vaikai,

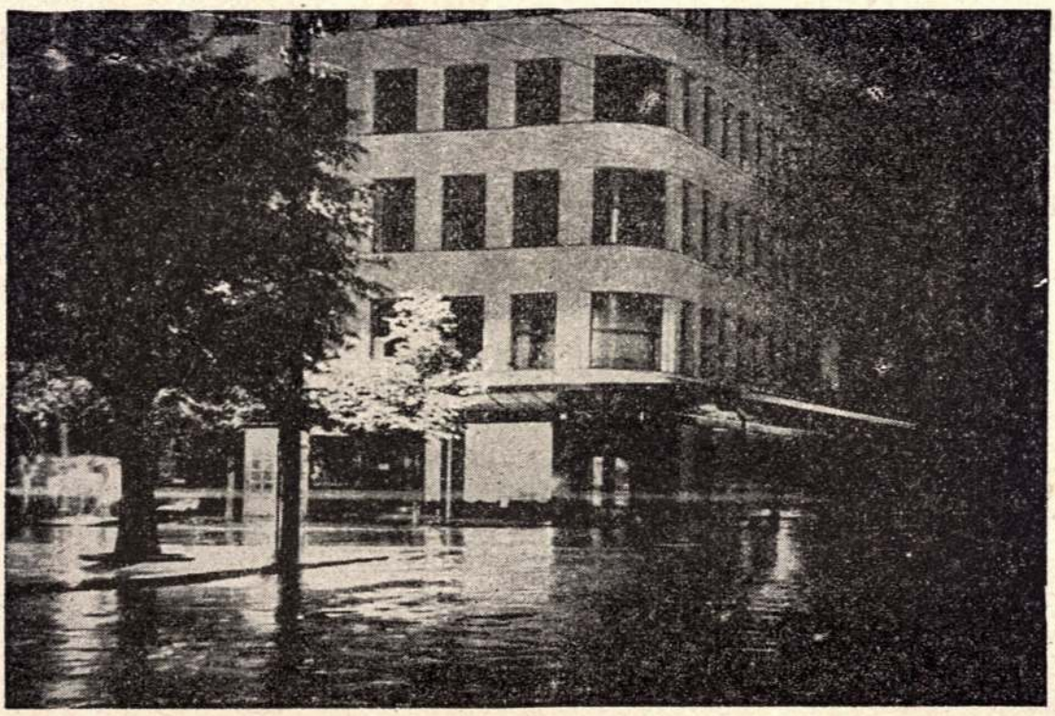

„Pienocentro“ rūmai naktį „N. Romuva“

kurie dar juodo nuo balto neskiria, jau žino visas sporto „gudrybes“. O ką bekalbėt apie sporto kankinius gimnazijose... Kiek yra tokių, kurie Maironį ir Kudirką pavadintų kokiais nors arabų filosofais, Paryžiaus ir Londono ieškotų Azijos rytuose, bet už tai berte beria visokių JSO, LFLS komandų sąstatus... Beveik nepajudinama taisyklė, kad tokie sporto ligoniai būna kartu ir geriausieji... dvejetukų kolekcijonieriai, užtikrinti antramečiai savo klasėse; priešingų išimčių yra, bet jos labai retos.

Jaučiu, kad šioje vietoje ne vienas skaitytojų nori stoti man opozicijon... Gerai, būsiu nuolaidesnis. Nesakau, kad sportas būtų savaime blogas dalykas — gink, Dieve, ne! Tik viena noriu pabrėžti, — kad jį reikia laikyti *priemone*, bet ne pačiu tikslu, *priedu* prie aukštesnės dvasinės kultūros, bet ne priešingai. Sportizmas šiandien smarkiai remiamas ir propaguojamas, bet būtų lauktina, kad atsirastų daugiau moksleiviškos *dvasios kultūrintojų*. Juk aišku, kad ne vien raumenims auginti gyvename, ne tik matematikos formulėms ir „ante, apud, ad...“ kalti gražiausią jaunystės dienų dalį aukojame. Gimnazijoj moksleivis turėtų *pasiruošti gyvenimui*, kad neišeitų į jį su brandos atestatu profanas, nesugebąs orientuotis paprasčiausiuose dalykuose, be sporto ir sausos matematikos. O juk tokių, kol kas, išeina daug, labai daug... Ir kaip neišeis, jei pati gyvenimo aplinkuma dažnai slopina moksleivio iniciatyvą, jei vietoje kitų svarbių auklėjimosi dalykų jis paprastai gauna tik sausas formules. Gal tik todėl silpnesnio charakterio moksleivis, neturėdamas kur dingt iš nuobodumo, įpranta ir rūkyti, ir gerti, įsigyja įvairių blogų papročių. O blogiausia, kad jis lieka *žmogum be principų, be pasaulėžiūros, be inteligencijos!*

Jokiu būdu nesiūlau mestis nė į kitą kraštutinumą; ir tos pačios dvasinės kultūros nereikia per siaurai suprasti — *ji nėra amžinas sėdėjimas prie knygos arba nuolatinis plunksnos krimtimas.* Pagaliau, jei visi pradėtume gyventi, na, kad ir „kūrybos" manija, — taip pat nieko gera neišeitų. *Prof. dr. Eretas* teisingai pastebi viename laiške šių eilučių autoriui, kad *„mes visi — ne tik literatūros „grandiniai", bet ir jos „viršilos" — esame reikalingi gerų rekolekcijų".* Taigi, nesveika skverbtis į svetimą sau sritį, nes ir savoje laurai nėra lengvai pelnomi.

Moksleivio idealas — pirmiausia — *inteligentiškas, kultūringas žmogus, turįs aiškius ir tvirtus principus, nepajudinamą gyvenimo pasaulėžiūrą,* o tik po to — kiek galima daugiau fiziškai užgrūdintas. Nedidelė mūsų tauta savo fizine jėga nieko nenustebins ir neišgąsdins; net vienas kitas rekordas, nors ir pasaulio sporto kronikoje paminėtas, jokiu būdu neišpirks dvasinio menkumo nuodėmės. Tai turėtų atsiminti ir vadai, ir vedamieji. Atgimkime savo dvasia — ir tik su tokia tauta, kurios inteligentija supras savo paskirtį, visi norom nenorom skaitysis. *„...Mūsų literatūra, mūsų menas, mūsų kultūra — yra mūsų dvasinės stiprybės šaltiniai, o kūrybinis pajėgumas — tautos egzistencijos teisė",* — sako žinomas mūsų rašytojas Grušas.

Kaip Tau rodos, drauge, — ar negalėtum nors kiek prisidėti prie tos teisės sustiprinimo, ar Tu išgirsi *tyruose šaukiančiųjų balsą?*

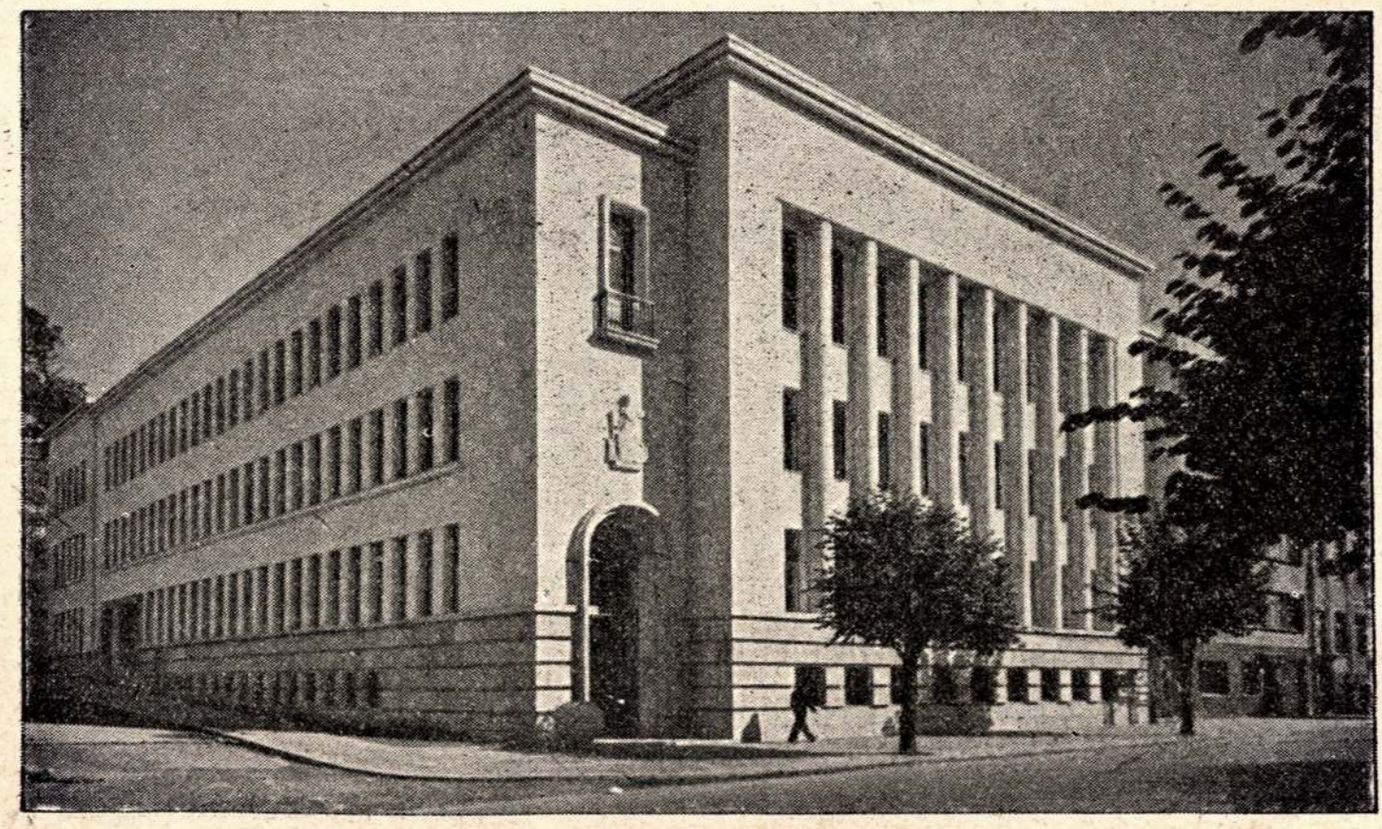

Prekybos, pramonės ir amatų rūmai Kaune „N. Romuva"

FRANCIS JAMMES*

NUSIŽEMINIMO MALDA

Sugrįžk, sugrįžk, išdidėli, į paprastumo kelią.
Ką tik mačiau, kaip vapsvos landžiojo krante smėlėtam.
O kad ir tu, širdie trapi ir serganti, galėtum
taip nuolankiai, kaip jos, nešt Dievo skirtą dalią.
Apniaukė man dienas puikybė nuodingoji.
Maniau — aukštesnis už kitus esu, didingas:
bet, Viešpatie, dabar žinau, kad tik kartojau
tuos niekingus žodžius, kuriuos sukūrė žmonės
jau nuo tada, kada tėvai pirmieji rojuj
sustojo po šviesos medžiu, į vaisius nuostabius akis pakėlę.
O Viešpatie, aš panašus į paprasčiausią akmenėlį. —
Pažvelk: kaip vejoje ramu, tik obelis kreiva, sulinkus
su meilės virpesiu į dirvą svyra, lenkias.
Nuimki nuo širdies išdidžią mintį, slegiančią ir sunkią,
kad aš kūrybos genijus, minties galiūnas.
Aš nieko nežinau. Aš niekingas esu. Aš nieko nebelaukiu,
tik noriu retkarčiais matyt, kaip topolio viršūnėj
siūbuoja lizdas arba kaip dulkinu taku, per lauką,
praeina elgeta, sunkiu žingsniu, žaizdotom kojom.
O Viešpatie, atimk karčios puikybės gėlą,
kad būčiau panašus į tuos tyliuosius avinėlius,
kur laukia nuolankiai Rudens nykiuos šešėliuos
džiūgaus Pavasario žaliųjų pievų, gojų.
Berašant šiuos žodžius, tenyksta išdidumas:
kad pasakyčiau sau, jog mano siela vien tik aidas
pasaulio visumos balsų ir kadais mane mažyti tokį
kantriai, nepykdamas, skaityt tėvelis mokė.
Garbė tuščia, o Dieve, kūrybos genijus — mintis tuščia.
Tik Tau priklauso ji, nes Tu žmonėms ją dovanojai,
ir, nežinodami, jie kalbasi tokiais pat žodžiais,
kaip ir lapeliai vasarą šakelėm šnibžda, guodžias.
Padėki man, kad rytmetį, nuo darbo stalo kilęs,
aš būčiau panašus į tuos, kurie sekmadienio ankstyvą rytą
po Tavo kojomis suklupt nueis į bažnytėlę baltą ir mažytę,
savo klaidas ir nežinojimą Tau tyliai išsakyti.

Vertė *M. Indriliūnas*

---

* Francis Jammes — neseniai miręs prancūzų poetas. Plačiau žiūr. „Apžvalgoj".

BALYS SEREVIČIUS

Lazdynų Pelėdos „Našlaitė“*

1. Įžanga. 2. Gyvenimo respektas L. P. raštuose. 3. Autobijografinis bruožas. 4. Socialinis gyvenimas ir šeimos tragizmas. 5. Inteligentai ir kaimiečiai. 6. Formalinis atžvilgis.

Kalbėdami apie Lazdynų Pelėdos bet kurį kūrinį, mes negalėsim nepaliest ir jos biografijos. Kiekvieną rašytoją minėdami, mes lyg jaučiame pareigą atpasakot ir jo gyvenimą, jo psichiką, aplinką ir kita, kiek visa tai susiję su jo kūryba. (Neminėsime jau subanalėjusio, trafaretu virtusio posakio, kad gyvenimas esąs tampriai susijęs su kūryba). Žinoma, rastumėm ir išimčių, bet jokiu būdu šių išimčių negalėsim taikyt Lazdynų Pelėdai. Mes kalbam apie ją, kaip apie idealistę, išėjusią į gyvenimą su gražiom viltim, su karšta žmonijos meile ir staiga susidūrusią su netikėtais sunkumais. Šie sunkumai — tai kliūtys, užtemdžiusios bet kokią ateities viltį, tai liūdna tikrovė, išeinanti iš socialinio gyvenimo ir šeimos tragedijos. Lazdynų Pelėda, ištekėjusi už girtuoklio vyro, tikėjosi jį pataisyti, bet graudžiai nusivylė. Idealisto kova sunki ir kilni, bet dažnai tragiška. „Tragingas buvo lietuvių rašytojos apysakininkės Sofijos Ivanauskaitės-Pšibilauskienės gyvenimas, o josios belaikė mirtis dvigubai liūdna ir gūdi. Jos gyvenimo dienos buvo vieni vargų vargai, o josios kūryba — nyki kasdienio nukamuotos sielos kryžiavimo Golgota“ (Liudas Gira, 1929 m. Židinys, Nr. 4).

Štai, šitas gyvenimo respektas aiškus „Klajūne“, „Sugriautam gyvenime“, „Mano draugėj“ ir kituose vaizdeliuose. Ypatingai jis aiškus „Našlaitėj“ ir štai kodėl. „Našlaitė“ rašyta, greičiausia, 1897 metais, nes kitais metais ji buvo spausdinta „Ūkininko“ 1—3 Nr.; istoriniu atžvilgiu — tai bus dar prieš spaudos grąžinimą, o biografiniu — praėjus 6-šiems metams nuo autorės ištekėjimo. (Ji pati sako, kad 1891 m. amžinuoju „mazgu“ surišta, persikėlusi pas vyrą). Vadinas, per tą laiką ji jau spėjo nusivilt naujuoju gyvenimo draugu ir buvo visiškai pajutusi savo šeimos tragediją. Taigi „Našlaitė“ ir yra tokios tikrovės kūrybinė išdava.

Kaimietė Bagdonienė, vargų dėl vyro prasigėrimo nukamuota, suserga ir laukia paskutinių dienų. Iš vyro nieko gero nebesitikint, jai belieka vienintelis rūpestis — jos dukrelės Rožytės ateitis. Paskutinė jos paguoda — ištikima jos slaugytoja Janieška ir pas Balandžius gyvenąs našlaitis Liudvikas. Mirdama ji ir palieka dukrelę Janieškos globai, o Liudviko prašo, kad ją saugotų nuo dvaro. Rožytei prasideda našlaitės dienos. Pagaliau tėvas išeina visai iš namų, nes žemę valdžia už skolų neišmokėjimą aprašo. Miršta ir Janieška, ir Balandžiai, Liudviko prirašyti, priima pas save Roželę. Bet čia jai vėl nauja tragedija — pasimaišo dvaro ponaitis ir ją brutaliai nuskriaudžia. Gimsta jai kūdikis, kurį ji paskandina, o ponaitis slaptai ją uždaro kalėjiman. Iškalėjusi daugiau metų, grįžta Roželė pas savuosius. Liudvikas ir dabar jos neatmeta, jam jos vistiek gaila, ir netrukus ją veda.

---

* Nuo šio L. P. vaizdelio pasirodymo dabar kaip tik sukanka 40 metų.

Tai toks trumpas „Našlaitės“ turinys. Matom, kad jame yra daug autorės biografinių bruožų. Čia jos gyvenimas įvairiai respektuojasi. Ji pati ir „Našlaitės“ veikėjai eina lygiagrečiais keliais ir ta pačia kryptimi. Lazdynų Pelėda, skaudžiai apvilta šeimos gyvenimo, džiaugdavosi susitikdama su studentais, kurie praturtindavo jos dvasią. Ypatingai jai daug įtakos turėjo Višinskis, kuriam ji rašė laišką: „Sunku, liūdna labai, labai taip gyvent; vienok gyventi reikia. Bijau ateities ... viskas tartum apmirė, ir aš mirštu pamažu, o nuliūdimas širdį graužia, kad tik sunkiame darbe, prie ūkės atrandu užmiršimą“ (Iš J. Ambrazevičiaus „Lietuvių rašytojai“ 158 psl.).

„Našlaitės“ Rožė, likusi viena, be motinos, irgi susidraugauja su Liudviku, kurs jos gyvenimui buvo tarsi koks moralinis švyturys. Ji svajodavo ir klausydavosi, išgirdusi vakarais Liudviką dainuojant:

> „Tai Liudvikas dvaro arklius gano, — pamanė ji, — tai jis dainuoja. Roželė klausė, iki nenutilo, o kai dainuot nustojo, jai tos dainos ar to balso buvo gaila — net vėl verkti pradėjo“. (19 psl.)

Vadinas, Rožė mums primena pačią Lazdynų Pelėdą, o Liudvikas — jos Višinskį. Iš kitos pusės, jos laikų dvarininkai atitinkamai čia nujaučiami ponaičio asmeny. Taigi, minėtas biografinis bruožas ir bus šio paralelizmo rezultatas.

Viena iš svarbiausių „Našlaitėj“ keliamų idėjų — tai šeimos tragizmo problema. Autorė nori eiti dar toliau, ji nori parodyt ir to tragizmo rezultatus. Bagdonas, nesirūpindamas žmona, kuri daug jam aukojosi ir kentėjo, nesirūpindamas namų išlaikymu, padaro žalą ne tik sau, bet ir būsimoms kartoms. Tokių tėvų vaikai, jei būna turtingi, dažniausiai išpaiksta, o jei juos neturtas slegia, jie pakrinka savo dvasia. Roželė, priversta išeiti iš aprašytų namų, neberanda atramos. Ji nebeįstengia pasipriešinti bet kokiam kaltininkui, ypač dar kai mato, kad jos materialinė skurdo priežastis yra pats tėvas. Iš čia galima nujaust peršamą autorės mintį, kad geresnė dalia yra tikrosios našlaitės, negu tų mergaičių, kurias tėvai ignoruoja ir sąmoningai varo į gyvenimo dumblyną.

Pats Bagdonas susigraudina savo dukters buitimi, kai rengias išeit iš namų:

> „Kaip aš tave suėdžiau, kaip aš tavę suėdžiau!... kur tu dabar dingsi?“ — sako jis Roželei.

O ji:

> „Iš tokio gyvenimo neliko nei krepšio, nei drabužių dorų. Tiesa, nuplyšęs buvo; sermėga sulopyta, kojos į klumpes apautos“. (43 psl.).

Bet čia Bagdono širdis suminkštėja daugiau dėl to, kad reikia išeiti iš namų ir jų nebetekti, o ne dėl pačios dukrelės. Vėliau mes nematom jokios jo iniciatyvos dukters ateičiai pagerinti. Bent to autorė neparodo. Ir gaila darosi tokio žmogaus, kurs užuot pasekęs gerais pavyzdžiais, savo gyvenimą taip pigiai įskolino.

Šeimos problemos sprendimas autorei daug lengvesnis ten, kur branginama dora ir sugyvenimas. Bagdono ir Bagdonienės charakterių skirtumai skandina kaskart gilyn ir gilyn šeimos laimę. O Balandžiai, nors

ir neturtingi, bet savo dalia patenkinti; jie ne tik patys pragyvena, bet ir savo namuose priglaudžia Rožę ir Liudviką.

Su šeimos klausimu susijęs ir moters dalios ir jos vaidmens aplinkoje sprendimas. Lazdynų Pelėda šią mintį kaip tik ir pabrėžia ir ją veda pagrindiniu motyvu. Kiekvienoj vaizduojamoj situacijoj ir, apskritai, per visą vaizdelį vyrauja moters rolė, tik ji čia ne aktyvi, ne impulsuojanti, o pasyvi, rezignuojanti. Moterys, nepalankių aplinkybių į šalį nustumtos, nori nuskaidrint sugadintą atmosferą, bet moralinis skurdas neleidžia joms rankų pakelti. Į Bagdonienės pasiaukojimą ir prašymus vyras nekreipė dėmesio:

> „Taip, jis paėmė, parsivedė į vargą, į skurdą, paniekino ją, o prieš Dievą prižadėjo jos valdovu būti, mylėti ir neapleisti... Ar mylėjo?... Kiekvienam varge ji buvo kantri, ji norėjo jį vesti geru keliu, ji — silpna žmona... o jis bėgo nuo jos žodžių, į karčemą pasiguost savo draugams". (10 psl.).

Tad jai beliko pasirūpinti tik paskutiniu dalyku — dukrele, kad jos dvasia liktų nesugadinta nuodingoj socialinėj aplinkoj. „Lazdynų Pelėda mėgsta rodyt moters gyvenimo tragediją dėl moteries sielai įgimto motinystės instinkto arba dėl veiksnių, kylančių iš lyčių skirtumo" (Putinas, Nauj. liet. lit., 356 psl.).

Nors Liudvikas Rožę vedė, jos pasigailėjo, bet vistiek jos moralė buvo jau pažeista. Ir ši nelaimingoji mergaičių dalia „Našlaitės" turiny išplaukia iš socialinių motyvų. Sugedusi aukštesnioji visuomenė ir disharmonija doriniu atžvilgiu tarp dvaro ir kaimo yra Lazdynų Pelėdos veikėjų tragedijos priežastis. Dvaras yra pagundų šaltinis, į kurį veikėjai pakliuvę, šyvarūs nebeišeina. Negana to, dvariškiai patys sąmoningai nuodija vargo žmones, ypač mergaites. Todėl Bagdonienė, nujausdama, kas laukia Rožytės, prašo Liudviką, kad jis išmokytų ją Dievą mylėti ir nuo dvariškių saugotų. O kai Roželė klausosi dvaro dainų, sako jai motina:

> „Ne blogo, bet gera tau noriu. Pasistebėk, mano vaikeli, vakaro laiku sukūrus ugnį, kaip mažos plaštakės puola stačiai į aną; vienos krinta į žarijas ir tuojaus sudega, o kitos, nusvilusios sparnelius, krinta ant žemės ir raitosi, nebegalėdamos su savo draugėmis lakstyti ir prie jų pritikti. Saugokis dvaro ir dvariškių ir atmink senų žmonių priežodį: *dvaras ne kaimynas, o ponas ne brolis*". (16 psl.).

Tokioj viešojo gyvenimo padėty autorė parodo ir dviejų luomų — inteligentų ir kaimiečių — gyvenimo kultūrinį veidą. Inteligentus čia atstovauja dvaro ponaitis ir matininkas. Pirmasis, gyvenąs prabangoj, neatjaučia kitų nelaimės, nemato paprastųjų žmonių vargo, pats be sąžinės ir doros jausmo. Antrasis — dirbąs tik dėl to, kad daugiau degtinės gautų. Čia autorė atskleidė liūdną jos laikų inteligentijos lapą, ir jai priešais pastatė kaimiečius, kurie nors ir nemokyti, bet dvasine kultūra dažnai anuos pralenkia. Iš čia kyla autorės mintis, kad praraja tarp dvaro ir kaimo nieko gero neduoda, ji tik slopina vargo žmones, neduoda jiems pasireikšti, nieks jų balso neklauso ir nenori išgirsti. Jie tik prie-

monė ponų užgaidoms tenkinti. Todėl Lazdynų Pelėda simpatizuoja vargo žmonėms, nes tik jie esą geri žmonės. „Daug kas Lazdynų Pelėdos gyvenime keitėsi, bet šita meilė visiems kenčiantiems nepasitraukė nuo jos nė valandėlės — lygiai, kaip ir jos skurdas“ (J. Ambrazevičius, Liet. raš., 167 psl.). Panašias šeimos ir socialinio gyvenimo temas autorė kelia „Sugriautam gyvenime“, „Mano draugėj“, „Prie pat dvaro“.

Lazdynų Pelėdos veikėjų psichikoj ypatingų naujumų nerandam. „Našlaitės“ personažai negausūs, rašytoja, matyt, norėjo paryškint labiau idėjinę pusę. Pasakojamuoju tonu ji trumpai nusako, kas veikėjai yra ir ko jie nori, nesigilindama į ryškių charakterių pavaizdavimą; ji eina prie galutinio tikslo: kokios yra pasėkos gerųjų ir blogųjų žmonių darbų. Neigiamaisiais tipais pavaizduoti jau anksčiau minėtieji ponaitis, matininkas, be to, dar Bagdonas. Matininko charakteris negilus, lėkštas. Jam svarbiausia gauti iš kaimiečių degtinės ir pinigų, o jau pati pareiga atlikt ne taip svarbu. Juk vistiek ponai nieko nesakys, nors kaimiečių prašymus ir sąšlavynan išmes. Tai nerūpestingų ir nesąžiningų anų laikų valdininkų tipas. Ponaitis taip pat panašus. Nedori palinkimai užnuodija jo dvasią, jis nebemato jokių aukštesnių dalykų. Gal ir neblogas būtų iš jo žmogus, jei išaugtų kitokiose sąlygose, tačiau tradicinės poniškojo luomo pažiūros nustelbia jo gerąsias ypatybes, ir belieka tinkama dirva blogybėms bujoti. Kai Roželė kalėdama šluoja gatvę, ponaitis, eidamas su ponia, ją pamato ir susijaudina:

„— Kas tau? — paklausė ponia.
— Negaliu į vargą tokį žiūrėti.
— Gerą širdį turi, — pasakė ponia ir prasijuokė“. (61 psl.).

Bagdonas, nukrypęs nuo gerojo kelio, tačiau esmėje nėra degeneratas. Jis tik nesirūpina šeima, nors jo, kaip ūkininko, garbės jausmas nė kiek nesumažėjęs. Jis pats jaučia, kad negerai daro per daug gerdamas ir žmonos neklausydamas. Žemę jis myli ir liūdi, kad teks ją palikti:

„— Aš pas brolį į Žagarę einu.
Apsižvalgė po trobą ir ašaros prabėgo“. (43 psl.).

Roželė autorės statoma dėmesio centran. Ji čia vyriausia veikėja. Jauna, gyvenime nepritvrusi, patenka į sugedusių žmonių (Šukienės ir ponaičio) rankas ir susilaukia tragedijos. Tai kukli ir pasyvi mergaitė, kuriai autorė daugiausia simpatizuoja. Augusi varge ir temačiusi tik tėvo surūgusį veidą, ji greit suviliojama išviršinio grožio, nors jis ir į negarbę ją įvarytų. Todėl ji greit pasigaili neva isterikon įpuolusio ponaičio ir jau kitaip galvoja:

„Jisai nelaimingas ir labai mane myli... Liudvikas nemoka nė taip mylėti, nė taip glamonėti“. (50 psl.).

Liudvikas jau kitas. Jis atsparus dvaro ydoms ir gundymams. Ypač ši ypatybė jo paryškėja, kai jis išmeta ponaičio dovanotus Roželei karolius ir pinigus ir ją pačią jėga ištraukia iš Šukienės namų. Tai doras, romantikon palinkęs vyras, nepasiduodąs blogoms tradicijoms. Kiti veikėjai

čia nežymūs. Charakteriai čia autorei daugiau dirbtinis dalykas, išplaukią ne tiek iš jų veiksmo ar dialogų, kiek iš pačių įvykių.

Konstrukcijos atžvilgiu vaizdely matom nemaža spragų. Kartais autorė ilgiau sustoja prie ne taip reikšmingų epizodų, o kur svarbesni, ten vienu kitu sakiniu pasitenkina. Pavyzdžiui, per ilgai ištęstas ponaičio, apsimetusio sergančiu meilikavimasis Rožytei, o Bagdono jau nuo pusės knygutės autorė visai nebemini. Tik gale apysakaitės jį atsimena ir užbaigdama pamini, kad jį girtą žiemą užpustė.

Dažnai nukrypstama ir į nenatūralias situacijas. Atrodo, netikėtina, kad ponaitis nei iš šio nei iš to Rožei karolius ir žiedą dovanotų. Arba ten, kur jis dedasi nelaimingas ir prašo Rožytę:

„Širdis alpsta, apkabink man kaklą . . ."

O ji atsako:

„Ne, veizdėsiu į mėnulį".

Visas vaizdelis atrodo liūdnas ir tvankus, maža džiaugsmo. Pati autorė, būdama sentimentalios dvasios, čia ir stiliaus realaus neišlaiko, dažnai nukrypsta sentimentalion ar tai romantinėn nuotaikon. Visus šiuos trūkumus gal ir galėtumėm dalinai pateisint, prisiminę, kad „Našlaitė" yra vienas iš pirmųjų autorės kūrinių.

Kiekviena siela, kuri kyla, kelia pasaulį.

M. Pečkauskaitė

Nėra galimybės uždrausti žmonėms mąstyti apie tai, ko jie trokšta ir siekia. *Schiller*

Jaunystė sukurta ne džiaugsmui, ne malonumams, — ji sukurta tik heroizmui. *Paul Claudel*

Aname numeryje buvo paskelbtas konkursas beletristams. Tačiau redakcija, žinodama, kad gimnazijose yra žmonių galinčių ir norinčių pasireikšti bei išbandyti savo jėgas ir kitose srityse, skelbia naują konkursą. Konkursiniuose rašiniuose turi būti nušviečiama Eucharistijos reikšmė jaunuomenės auklėjimuisi. Savo rašiniams temas galutinai formuluoja ir pasirenka pavadinimus patys konkurso dalyviai. Trims geriausiai parašytiems rašiniams skiriamos premijos: I — 25 lt, II — 15 lt, III — 10 lt.

Konkurso terminas iki vasario 20 d. Rašinių dydis nedaugiau 6 „Ateities" pusl. Rašiniai pasirašomi slapyvarde. Tikroji pavardė prisiunčiama kartu užklijuotame vokelyje. Vertinant darbus, bus atsižvelgta ne tik į jų turiningumą, bet ir į nuoširdumą.

Pradedant nuo šešto numerio, redakcija savo uolesniems bendradarbiams (tik moksleiviams) už išspausdintus raštus duos savo nuožiūra dovanų knygomis. Knygos bus išsiuntinėjamos kas trys mėnesiai, tik korespondentai dovanas gaus pusmečio gale.

STASYS KRASAUSKAS

GIMUSIAM KRISTUI

Atėjai, Kūdikėli, pasaulin,
Atėjai naktį tylią ir šventą.
Tavo meilės liepsnojanti saulė
Mus prikėlė iš naujo gyventi.

Atėjai kęsti skurdo ir vargo,
Šventą Kraują ant kryžiaus pralieti,
Mums kelionėje sunkiai pavargus
Vest į amžiną poilsio vietą.

Bet Tu laiminsi mūsų jaunystę,
Mus pačius, tyliai miegančią žemę.
Ir tik Tau, vien tik Tau, geras Kristau,
Paaukosim jaunystę neramią.

AL. BARONAS

JAUNYSTEI

Neliūdėk tu, jaunyste, parymus
Ant naujai išvarytos vagos
Nesuklups tavo laimė arimuos
Žaliam lauke žalios Lietuvos.

Ten žiūrėk debesėliai išplaukia
Vaiskiai mėlynu, mielu skliautu
Nusijuoks saulės jūroj palaukės
Nusijuoksi, jaunyste, ir tu.

Tau surinkt alei ašarą vieną,
Alei prakaito lašą surinkt
Tau nukelt šviesios žvaigždės ir mėnuo
Ir sušaukt laimės vėjus aplink.

Ech, neliūski, jaunyste, parymus
Ant naujai išvarytos vagos.
Tegu skausmą, surinktą arimuos,
Debesėliai balti nulinguos.

Mūsų kariai „N. Romuva“

VYTAUTAS MAČERNIS

Keli būsimojo lietuvio kataliko inteligento bruožai

Gyvename įdomius laikus. Mes turime juos pažinti ir į juos įsigilinti. Ir tik tada galėsime suprasti savo tikrąją padėtį ir matyti, kas dabar reikia veikti, kas nuveikta ir kas turėjo būti nuveikta. Tada galutinai paaiškės ir mūsų rolė, ir užimamos pozicijos svarbumas.

Bet visa tinkamai suprasti ir įvertinti nėra taip lengva, ypač dabar, visokių krizių ir suiručių metu. Vis dėlto viena yra labai aišku — gyvename epochoje, kuri mus priverčia pasisakyti: už Dievą, ar prieš Dievą?

Nėra abejonės, kad didelė žmonijos dalis gyvena „contra Deo“. Tokio gyvenimo pilnutinį vaizdą ryškiai matome Rusijos gyvenime. Tai atbaigimo periodas. Tolesnių kelių jam nebėra: dabar reikia arba laikytis vietoje, arba žengti atgal ir kartu griaut savo pagrindus. Dėlto ypač dabartiniu metu lengvai pastebimas didelis komunistinio gyvenimo nerviškumas ir be vilties žvelgimas ateitin. Tose kritiškose dienose visiems prieš akis iškyla Bažnyčia. Nenuostabu. Ji visais laikais, ypač suirutėse,

kaip magnetas traukė į save visus, kurie suprato, kad nusigrįžimas nuo Dievo yra klaida. Bažnyčia dabar turi padėti pasauliui atsigrįžti, turi padėti pergyventi šią kankinančią dvasios krizę.

Tas atsigrįžimo darbas sunkus ir komplikuotas, reikalaująs be galo daug darbininkų. Duodamas signalas visiems katalikams, nes seniai praėjo laikai, kada su Bažnyčios priešais kovojo vien tik kunigai ir vyskupai, o tikintieji tylėjo. Dabar į žygį privalo iškeliaut visi: nuo jaunyste ir entuziazmu trykštančio jaunuolio iki prityrusio senio. Reiškia, dabar mes turime būti pasauliui naujos dvasios kūrėjai ir kovotojai. Be galo viliojanti ir garbinga kova! Bet ir sunki.

Tačiau ar mes suprantame, kad atėjo mums sprendžiama valanda? Jei nesuprantame, galingoji atsigrįžimo idėja gali užgesti vien dėl jos išpažintojų nesusiorientavimo, idėjinio silpnumo, ištižimo, baimingumo.

Štai, dėl ko taip svarbi ir linksniuotina frazė: pažinkime save, žinokime savo gyvenimo kelius, orientuokimės! Žinoti savo kelius reikalinga visiems katalikams, todėl ir lietuvis katalikas neturi pasilikti tam abejingas. Susipraskime, orientuokimės! Atsigrįžimo etape tegul lietuvio kataliko vardas bus vienas iš svarbiausiųjų.

Idėjas vykdo tik dideli idealistai, pilnutiniai žmonės. Ir mes renkimės tokiais žmonėmis būti!

Neminėsiu, koks turės būti galutinai kovai pasirengęs žmogus, o tik iškelsiu kelius ginklus, kuriuos jis panaudos savo kovoje. O tuos ginklus jis privalės turėti savo dvasioje.

Viena, kas reikalinga pilnutiniam žmogui, yra gyvoji dvasia (žiūr. St. Šalkauskio „Gyvoji dvasia" Studentų Dienose 1938 m. Nr. 13). Ta gyvoji dvasia turi subręst jame ir patį inteligentą lyg vaisių pribrandinti. Ji turi būt ne statinė, o dinaminė, ne sau, o visiems, ne šiandienai, o visam amžiui. Svarbiausias jos pažymys tegu bus begalinis entuziazmas, nesulaikomas ir neįsivaizduojamas. Entuziazmą tegu lydi dora ir idealizmas, tebūnie du jo neišskiriami draugai.

Pilnutinis katalikas inteligentas turės būti be galo nusižeminęs, kitaip sakant, turės matyti savo menkumą. Nesupraskime blogai! Nusižeminimas nėra vergiškumas. Jeigu kas nori nukariaut pasaulį, tegu būna nusižeminęs. Prisiminkim Kristų, ir daugiau aiškintis nebereikės. Nusižeminimas ir savo menkystės pajautimas neleis stovėti vietoje, tada mes visada būsime ištroškę tobulumo, žengimo priekin, nes jei tikėsi didžiu esąs, niekada didžiu netapsi. „Kas tiki atvykęs, nebeina pirmyn", sako Giovanni Papini.

Mes sutverti tam, kad visuomet bylotume apie tiesą. Dabar per dažnai kalbame pagal madą, svetimų autorių lūpomis. O kodėl taip yra? Mes esame be galo bailūs. Bet dėl to ne tik nesijaučiame kalti esą, dar ir giriamės: žiūrėkite, kokie mes tolerantai. Jeigu kas nors juokiasi iš mūsų tikybos, anekdotais paverčia tikėjimo dogmas, mes šypsomės ir linksime galva: „Gali būti, gali būti". Bet dėl ko niekada neįrodome tam, kuris juokiasi, kad jis pats niekus kalba? „Reikia turėt tolerancijos", atsakysite. Tačiau niekinti, kas kilnu ir šventa, nėra jokia tolerancija. Mūsų amžius tebūnie kovos amžius! Kovotojai dėl kilnių idėjų turi triuškinti savo priešus begaline drąsa, proto aštrumu ir veikimo staigumu. Įsidėmėkime, tada būsime tolerantai, jei savo priešo neskriausime, nešmeišime, nevartosime prievartos. Garbingos kovos priemonės

ALBINAS DAINA

PRIE UPĖS

Žali gluosniai pakrantėse rymo,
Žali gluosniai prie upės melsvos.
O lelijos, o baltos lelijos
Ten pražydę melsvuos vandenuos.

Čia atplaukia kas naktį mėnulis
Su lelijų lapeliais pažaist.
Aukso bangoms pakrantėse liūlint
Mes ateisim čionai, kaip kadais ...

Tu nuskinsi baltutę leliją,
kaip mūs meilę baltutę tokią ...
— Ko gi tavo širdis vis dar bijo?
Neišvogs niekas džiaugsmo iš čia.

Štai saulėlydžiai gęsta tarp gluosnių,
Pazarai, štai, rausvam vandeny ...
Ko mieloji tu ašaras šluostai?
Kur nueit, nukeliaut ketini?

Juk gi gera čionai taip gyventi! ...
Tegu spindi gaisrai vakaruos!
Mergužėlė vandens eis čia semtis,
Ir gaisrai vakarų tave guos ...

---

leistinos. Tiesos priešai turi būti triuškinami kiekvieną valandą, minutę, kiekviena proga, kiekvienu atsitikimu. Bus laikas, kada jie patys už pergalę padėkos.

Bet kiek reikia jėgos tokiems dideliems žygiams! Kiek kliūčių reikia nugalėti! Yra viena ypač pavojinga kliūtis — tai turtas, prabanga. Tai jėgų ryklys, tai ledas, kuriam prisilietus karštis virsta ledu ir gaivi srovė — tyvuliuojančia kūdra. Venkime prabangos, gyvenkime kukliai. Atsiminkime, kad turtas yra ne žmogaus užvaldymui, o tik jo pragyvenimo reikalui. Niekur taip greitai neišsenka jėgos, kaip sėdint minkštame fotely, gyvenant gerai apstatytame salione. Prabanga iškošia žmogų, priverčia jį visomis dvasios jėgomis garbinti negyvus daiktus.

Be to, mes turime nuolat atsinaujinti savo dvasioje. Kaip karštą vasaros dieną darbininkas atsigaivina vėsiame upelio vandenyje, taip mes nuolat maudykimės Kristaus malonių upelyje, jo grynajame Dvasios dvelkime. Tada mes tapsime lyg tie nesužeidžiami achilai.

Tai tik keli maži bruoželiai, kurie atsispindės būsimojo idealaus kataliko inteligento tipo veide, ryškiai formuos jo sielą ir amžinai teiks jam jaunatvės. Juos turėdamas, lietuvis katalikas inteligentas grįžimo į Dievą kovoje užims garbingą vietą.

ALB. JANIŪNAS

ŪKANOS

Vieniša išklydai ūkanų pasaulin,
Lapais nužarstytu rudenio taku.
Mano mylimoji, kur gi tu keliausi?
Spinduliai išblėsę ant tavų skruostų...
Negirdėti paukščių virpančios dainos,
Malonaus ošimo girios tolimos.

Liūdna tau be saulės, nuobodu be šilo.
Kaip gi besidžiaugsi šitokioj šaly?...
Tykios ir vienodos ūkanos užtvino,
O per širdį eina šaltas virpulys...
Neišgirsi žingsnių vasaros mielos.
Ašara ištryškus gailiai spinduliuos...

Ir grįši namolio tyliai, nusiminus,
Tylomis šnabždėsi: šalta ir nyku!
O sapnuos vaidensis tolimas gegužis,
Pilnas aukso saulės ir skaidrių žiedų...
Ir šauksi jo vardą lauko platumoj,
Veltui, veltui šauksi — neatsikartos...

R. M. RILKE

RUDENS DIENA

Pone: jau laikas. Vasara buvo didi.
Ištiesk šešėlius saulės laikrodžiuose,
ir pievomis paleisk audras.

Kad vaisiai kruvinai nunoktų,
duok jiems dar keletą skaisčių dienų;
tada nuskink juos kvepiančius medum
ir sunk sultis į vyną tirštą ir putojantį.

Jei kas dabar namų neturi, jų nepastatys.
Jei kas dabar paliko vienas, taip ilgai gyvens,
budės, skaitys, ilgus laiškus rašys
ir po tuščias alėjas vaikščios neramiai,
kai lapai audroje blaškysis.

Vertė Henrikas Nagys

ALDONA ČEPAITĖ

TĄ VAKARĄ

Ilgi šešėliai žaidė
Tą vakarą akyse,
Maniau, kad mano gėlą
Nors tujen išskaitysi.

Už lango rudens vėjas
Ir kaukė, ir dainavo,
Ir verkė, lyg našlaitis
Ir vasaros ir klevo.

Išskrido vėjais laimė,
Lyg lengvas, baltas pūkas.
Iš tolo juokias, klega,
Ir viesuluose supas.

Juodi šešėliai temdė
Spindėjimą akyse,
Maniau, kad mano gėlą,
Nors tujen išskaitysi.

P. AUKŠTIKALNYTĖ

R A M U...

O kaip skaidriai nušvito jūra
Bedugnių tyrumu!
Vėjelis glosto smiltį purią . . .
Ramu, ramu . . .

Plačiai nudrykęs kopų smėlis
Gelsva kasa — —
Balti laivai, bures iškėlę
Nuplaukia sau.

Ir liejasi tyliai, negirdint
Bedugnių melsvuma . . .
Jaučiu suvirpant tyrą širdį — —
Ramu, ramu . .

ALDONA MISIŪNAITĖ

Tamsios akys

Pėdos sniege. Jos ėjo ne takeliu, bet įsmigdavo pusnyse, sustodavo ties aptvertu kryžiumi, pasilsėdavo ties nubirusia šakele. Pėdos ėjo iki žalsvo suolelio, ant kurio sėdėjo Milda. Ji sėdėjo įsiliejusi į aplinką: nieko negalvojo, tik lyg per sapną matė, kaip tyliai tyliai leidosi iš kažkur atskridus snaigė, kaip sudrebėjo sniego duknu prislėgta šakelė, ir sniegas nubiro žemėn, matė, kaip paraudusi sniegena naiviai kraipėsi ir šokinėjo nuo šakelės ant šakelės. Milda girdėjo, kaip vėjas retkarčiais sušiūrendavo vienintelį lapą medžio viršūnėje, kaip atsileisdama šakelė subraškedavo, kaip metalinis vainiko lapelis cinktelėdavo. Milda jautė, kaip visas sniego baltumas, linguojanti šakelė, kaip tie juodi kryžiai, tas vėjo šnarėjimas, kaip visa tai, kas buvo aplinkui, palengva sunkėsi į jos sielą, migdė ją, liūliavo

Kažkaip nesąmoningai suaidėjo kažkur skaityti žodžiai:

„Ir aš sakau, nereikia nieko,
Vienam taip gera vakare.
Tegu ir vakarą apsniega,
Tai man gražu bus pažiūrėt".

— Tai man gražu bus pažiūrėt, — pakartojo balsu.

Milda lyg atsibudo iš savo sustingimo. Apsidairė. Prieblandos šešėliai sunkėsi į kapus. Viskas, ir kryžiai, ir medžiai išsinėrė iš kontūrų. O kas ten eina takeliu? Milda greit atsistojo, įsitraukė į apykaklę ir nuskubėjo vartelių link. Kažkoks nepažįstamas vyras. Praeidamas atidžiai pažiūrėjo į Mildą. Akys buvo tamsios tamsios. Milda prasmuko pro jį ir išnėrė pro vartus.

Sniegas girgždėjo, kaip kaimo svirtis, sukrypusiuose nameliuose spinksėjo šviesėlės, oras kvepėjo atodrėkiu. Minkštame sniege kone lyg suspindėdavo tamsios akys.

— Milda, sveika gyva! — puolė ją bučiuoti iš kažkur išlindusi Onutė, — kaip gyveni, kaip mokslas, kaip širdis?

— Žinai, Onyte, gyvenimas — tai tipas, pradėjo filosofuoti Milda. — Kartais jis labai palankiai išsišiepęs, net iki ausų išsišiepęs, kaip mūsų klasės Antonijus, kartais susiraukia, kaip mūsų gimnazijos matematikas, kartais jis smarkų bokso smūgį į pašonę duoda, tavo stilium kalbant...

— Tiesa, tiesa, naujiena! — pertraukė ją Onytė. Jau atvažiavo naujasis agronomas. Viešpatie, koks gražus! Visos alpsta dėl jo. Aukštas, juodaplaukis.

— Tikras pasakų princas, — nusijuokė Milda.

Ilgai dar kalbėjosi. Milda juokėsi, išdykavo, ir jai rodėsi, kad ne ta pati mergaitė sėdėjo ten, jautė kažką žodžiais neišreiškiamo, kad ne ta pati dabar šūkauja, drabsto draugę išdykusiais, banaliais žodžiais.

Pagaliau atsisveikino.

Naktis apglėbė dangų. Žvaigždės buvo perregimos ir tyliai krūp-

Motulė meldžiasi už mus „N. Romuva“

čiojo iš šalčio. Mildai buvo taip gera, taip jauku, tos žvaigždės jai buvo tokios artimos, rodos, pakelsi ranką ir subyrės kuri žvaigždutė į tūkstantį kibirkščių.

— Viešpatie, Tu toks geras, — karštai šnabždėjo. Kažkaip neaiškiai pasivaideno tamsios akys. Ji galvojo, kad aptemusiuose kapuose atsirėmęs į kryžių stovi žmogus, žiūri, kaip žvaigždės dreba ir meldžiasi, meldžiasi.

*

* *

— Bėkit, bėkit, piemenėliai ... — kaip pušų miškas, vėjui siūbtelėjus, ošė žmonės. Visų širdys buvo pilnos nuostabaus susikaupimo, saldaus džiaugsmo. Visų sielos atsivėrė, ir visa, kas buvo jose gražiausio, kas buvo švenčiausio, tolimame sielos kampely paslėpta, visa, kas buvo, kaip didžiausia brangenybė, retkarčiais ir nedaug kam parodoma, visa tai liejosi į giesmę, kėlėsi į skliautus, drebino dangų. Mildai buvo taip gera.

Jei norėjosi, kad niekuomet nesibaigtų tos mišios, niekuomet nenustotų vargonai ūžę. Karštai meldėsi už tėvelius, broliukus, už visą pasaulį ir už aną, kapuose sutiktąjį. Įėjus į bažnyčią tuoj pastebėjo jį. Ir Mildą toks džiaugsmas apliejo. Ji giedojo ir jautė, kad ir jis gieda ir jo širdis tuo pačiu džiaugsmu plaka. Aišku, jis turėjo būti geras žmogus. Kitaip ar jis eitų bažnyčion, ar jis eitų ant kapų ir rymotų kryžiaus atsirėmęs. O gal jis labai kenčia, gal nueina ant kapų ir verkia, verkia. O gal jis poetas, gal ten nuėjęs jis parašė liūdną eilėraštį apie mirtį, apie kapus...

— Bet ką aš galvoju? — susigriebė Milda ir kartu su visais pabaigė:

Neškit garbę Kūdikėliui,
Prakartėlėj gimusiam.

Milda buvo tokia laiminga. Apglėbtų pasaulį, priglaustų prie širdies, aplietų jį iš savo širdies plaukiančia laimę. Ir visi būtų toki laimingi, visi pultų ant žemės ir giedotų Dievui padėkos giesmę.

* * *

Miestelio didžiausia salė. Muzikantai pompuoja savo plaučius į milžiniškas dūdas, tirliliuoja mažesnėmis dūdelėmis. Visi linksmi, visi šėlsta, visi siautėja džiaugsmo sūkury.

Milda sukasi su agronomu.

— Mes jau lyg pažįstami, — nusijuokia agronomas.

— Kaip tai?

— Ogi ten, kapuose... Pamanykit, kokia romantikė, sėdi sau ant suolelio, svajoja apie kokį gimnazistą...

— O jūs tai ne romantikas? — pasižiūri į jį Milda. Tiesa, gražus, bet yra kažko nesimpatinga jo veide.

— Aš? Et, buvau tik ką atvažiavęs, neturėjau ką veikti, na, ir išėjau pasivalkioti. — Mildai kažkaip nejaukiai suskambėjo „pasivalkioti". — Sugalvojau užsukti į kapus. Žiūriu, — pėdos, šviežios pėdos sniege. Na, sakau, pažiūrėsiu, gal kokia graži mergytė čia vaikščioja. Na, ir neapsivyliau.

— Tai tik dėl to jūs ėjot į kapus? — apsivylusi ištarė Milda.

— Žinoma, o kaip jūs manote? — keistai į ją pažiūrėjo, pritraukė prie savęs. Iš jo burnos, lyg padvelkė degtinės kvapas. Mildą nukratė šiurpas. Su džiaugsmu išgirdo lėtėjantį pasibaigiančio valso tempą.

— Eisim į bufetą atvėsti, — pasiūlė agronomas.

— O ne, aš visai nesušilus, — atsikalbinėjo Milda.

— Einam, — nusitempė ją už rankos.

— Man tik selterio.

— Prašau du bokalų alaus! — sušuko jis. — Išgersim, mieloji, — prisilenkęs kalbėjo.

— Ne, negersiu, — atstūmė ji bokalą.

— Tokia graži mergytė, o alaus negeria, — šaipėsi jis.

— Komplimentų baisiai nemėgstu.

— Ko dar nemėgstat?

— Girtuoklių vyrų! — piktai sušuko Milda.

* * *

Viską, viską išdainavo:
liną, saulę ir akis.
Lino žodžiais nusiūbavę,
krinta lapai nuo šakų ...

Krinta lapai, žydi žiedas,
žydi žiedas tarp žiedų ...
dobilų auksinį medų,
rinko mėlynas ruduo.

Vėjai neša vėjų dainą
skuba vėtros pro mane ...
Rimų rimuos skęsta dienos,
lyg žvaigždelės Nemune ...

Ir plauks, kaip marių putos,
kaip upeliai nušnarės ...
Mes keliausime su rūtom,
mes žydėsime išvien!

— O aš tokias meilias, gražias gimnazistes baisiai mėgstu. — Begėdiškai paėmė ją už liemens, pritraukė prie savęs.

— To jau perdaug! — šiurkščiai pastūmė ir išbėgo.

Dingo viskas dingo. Tos svajonės ... Jai baisu buvo, kad nepravirktų visu balsu vidury salės.

Apsivilko paltą ir išbėgo. Širdy kunkuliavo pyktis, pasibiaurėjimas purtė kūną. Tamsios akys, tamsios akys, — aidėjo ironija širdy. Rodėsi, ir žvaigždės juokės: kokia tu kvaila, Mildute, ir sniegas pasityčiodamas girgždėjo. Ėjo, bėgte bėgo ir nežinojo, kur eina.

Atsipeikėjo, kai atsidūrė ties kapais. Eisiu, — pasiryžo.

— Viešpatie, priimk tą auką, atleisk, kad aš tokia kvaila, — pati nežinodama ką kalba, šnibždėjo prisiglaudusi prie kryžiaus. Pasiliejo ašaros, kartaus nusivylimo ašaros, pradeginančios širdį, nudeginančios visą tą biaurumą, kuris liko, jam prisilietus.

— Kodėl žmonės tokie biaurūs, kodėl? — vaitojo Milda. Savo degančią kaktą glaudė prie šalto kryžiaus. Tamsios akys, — vėl nuskambėjo ironija.

Ašaros nustojo tekėjusios. Milda lyg sustingo, nieko galvoti nebegalėjo, tik jautė, kaip širdis vis dilgsi. Nejučiom įsižiūrėjo į dangų. Žvaigždės taip skausmingai krūpčiojo. Sustingę medžiai niūriai tylėjo. Mildai pasivaideno, kad iki mirties nuvargęs žmogus neša sunkų kryžių, neša skausmą didesnį už viso pasaulio skausmus.

— Viešpatie, Tu tiek kentėjai, — šnabžda Milda. — Atleisk man ... — Ir Milda pajuto, kad Dievas geras, atleidžiantis Dievas stovi prie jos, glosto ją ir laimina. Palengva, palengva visos tos žvaigždės, tas aksominis dangus, tie medžių ir kryžių siluetai sunkėsi į jos sielą, liūliavo ją.

Medžių šakos taip jaukiai sulingavo, žvaigždės džiūgiai sumirksėjo, visas pasaulis sūpavosi skausmingoje laimėje.

Laiškas Valentinui

Drauge,

(atsakymas)

Aš kartais noriu, taip noriu kur nors giliai, giliai pasislėpti, kad nepamatytų niekas. Kad aplinkui būtų tyra ir mėlyna, kad nei viena tamsi dulkelė neužkristų ant mano sielos... Tada kalbu tai melsvumai, kalbu ilgai, iš visos savo širdies, iš visų gelmių...

Skaičiau Tavo laišką. Daug rašei Tu, eibes visokių moralų ir prikaišiojimų... Bet... Tu nepažįsti mergaitės sielos.

Grožis, noras patikti — Tu tai smerki. O, pagalvok!

Atsimenu, tada buvo linksma, nepaprastai linksma. — Dienos tokios saulėtos, toks tyras, platus Nemunas! Oi, aš negaliu pagalvoti! Ir kaip gali tylėti širdis, kai tiek grožio ir saulės aplinkui? — Norisi bėgt, šaukt visam pasauliui savo laimę ir džiugesį.

Aš labiausiai myliu Dievą už tai, kad Jis sukūrė tokį gražų pasaulį, kad Jis įkvėpė žmogui grožio ilgesį. Ar gi netraukia Tavęs gražios žibančios dangaus žvaigždės, o toji smulkutė rytmečio žolyčių rasa argi ne gražia palaima šviečia Tau?... Aš dėl jų galiu pamiršt viską, net savo kančią...

Žmogus — aukščiausias, tobuliausias Dievo kūrinys. Jis turi harmonizuotis su gamta, jis turi siekti grožio, amžino, nesibaigiančio grožio. Gal mergaitės tuo atžvilgiu jautresnės. Bet jų gyvenimas — širdis ir jausmai, o ne sausas protas. Grožio instinktas jose didesnis. Bet juk tai savaime taip turi būti. Ir nieko ypatingo, kad kuri savo trūkumus stengiasi pašalinti, ar bent susilpninti. Neteisinu tų nenatūralių priemonių, kaip nagų dažymas arba kt. Bet čia negalima nustatyti griežtos ribos. Čia jau skonio dalykas. Svarbu, kad mergaitės grožis būtų naturalus, sveikas, tyrumu spindintis. Ir jeigu tokiam grožiui palaikyti ji naudosis priemonėmis, aišku, nekenksmingomis, kaip sportu, gimnastikos pratimais ir panašiomis, tai čia jau nieko blogo nematau.

Rašai, kad Tau patinka kasos. Daugeliui jos patinka. Iš tikro, tai gražus mergaitės papuošalas. Bet jos kasas sulyginti su angelo sparnais negalima. — Angelas be sparnų — ne angelas, o mergaitė be kasų — vis dėlto mergaitė. Reikia nepamiršti laiko dvasios. Seniau ir suknutės aukščiau kulnų nešioti buvo laikoma didelė nuodėmė. Dabar iš tokios „nuodėmės", aišku, skaniai nusijuoktumėm.

Ne sausais moralais, ne knygų teorijomis grįstas gyvenimas. Iš gyvų širdžių ir kraujo tas grindinys. Ir eisime mes juo, apsiginklavusios meile, švelnumu ir drąsa. Jūs dažnai mus laikote silpnomis, neatspariomis būtybėmis. O norėčiau pakartoti Šilerio žodžius: „Mus, moteris, laiko silpnomis ir greit pasiduodančiomis. Netikėk tuo. Mes drebame pamačiusios vorą, bet visai nedrebėdamos spaudžiame prie savo krūtinės juodą būtybę — savo merdėjimą..."

Užteks. Jaučiu, ne tą norėjau parašyti. Pro mano langą saulė leidžias. Taip gera žiūrėti į ją!

VIRGINIJA

Žiedų vasarą prisiminus „N. Romuva“

MALVINA ŠIMKEVIČIŪTĖ

Tai buvo vasarą

(Atostogų kelionės į Kybartus prisiminimai.)

1938 m. VII. 10 d. rytą 7 val. expresu Ryga — Šiauliai — Kaunas — Berlynas su mama išvažiavau į Kybartus. Traukinys lėkė pievomis ir laukais, tiltu ir miškais, skindamas kelią tolyn... Stotys tokiu pat greičiu kaip ir energingas garvežys lėkė viena paskui kitą... Retkarčiais sustodavo „geležinis žmogus“ pailsėti. Jo poilsio vietos nuo Šiaulių buvo: Radviliškis, Kėdainiai, Jonava, Kaunas, Kazlų Rūda, Vilkaviškis ir Virbalis... Vėl sustojo garvežys pailsėti... Aš su mama išėjau iš vagono į peroną. Staiga pamačiau ilgiausią Lietuvoje rudą Virbalio stotį. Tai tokia stotis, kurios stovint viename gale nematyti kito. Taip pat nustebino mane tai, kad stotis buvo Virbalio, o miestelis Kybartai. Miestelis sparčiai augąs.

KAZIMIERA RUČAITĖ

NAŠLAITĖ

Vieškeliu nuklydo ji basa, išblyškus — —
O gi kas našlaitę verkiančią paguos?...
Saulės spindulėliai tyliai miršta blyškūs
Ir kvatojas vėjas rudenio laukuos...

Pamotė paglostys — rankos šaltos, grubios
Ir jos žodžiai šiurkštūs, žodžiai ne mamos — —
Ak, geriau išeiti, negu verkt sukniubus
Ašarom bedalių lig rytų aušros...

Ir jinai išėjo vieškeliu ir pievom
Niūrią tamsią naktį verkianti, basa — —
Tik kažko pravirko beržas ten, o Dieve,
Ir perlais sidabro puošėsi gamta...

Kybartuose aš tuoj susipažinau su gero būdo mergaite Danute O. ir Anėle. Jos man nupasakojo įdomiausias Kybartų vietoves ir išvedžiojo visomis gatvėmis. Tada man teko pamatyti ir pasienio upelį Lepūną, kuris skiria Lietuvą nuo Vokietijos. Lepūna — siaura upelė, kurią galima net perbristi, apaugusi krūmais ir žolėmis. Ant tos upelės pastatytas nedidelis medinis tiltas.

... Tylų liepos vakarą atsisėdau Lepūnos krante ir stebėjau netoli skraidančias kregždutes, kurios maudėsi sidabriniame upelės paviršiuje. Aš turėjau su savim knygą, bet jos neskaičiau; man trukdė ją skaityti graži pasienio gamta ir iš Vokietijos pasienio miesto Eitkūnų plaukiantys muzikos garsai ... Padėjau knygą ant kvepiančios žolės ir pradėjau braidyti upelės pakraščiu. Pusė tos upės išilgai priklauso mums, o kita — vokiečiams, todėl aš negalėjau pereiti į kitą krantą. Ir vėl atsirėmiau prie nebylio medinio tilto ir žiūrėjau į tolį ... Tiltu nuolat vaikščiojo pikti muitininkai ir nepasitikinčiais žvilgsniais persekiojo praeivius ... Žiūrėjau į parubežinį vokiečių miestą — Eitkūnus. Man taip atrodė keista, nes už kelių žingsnių buvo mūsų priešų valstybė. Bet Eitkūnuose gyvenimas mat atrodė visai kitoks. Mūsų pusėje stovėjo palinkusios liepos ir senos trobelės ant vingiuotų kelių, o vokiečių pusėje stovėjo pilki aukšti mūriniai namai su didžiausiomis vitrinomis ir tiesiomis gatvėmis. Mat atrodė visai skirtingas jų ir mūsų gyvenimas.

... Tyliai vakare Danutė ir Anėlė pasakojo man apie Eitkūnus, apie vokiškas suknaites, naujosios mados batukus, artistes ir gamtos grožį ... Kas vakarą su maloniomis draugėmis žaisdavom, džiaugėmės tyliais vakarais ir pasakojomės savo pergyvenimus. Atsirado dar ir daugiau draugių ir draugų. Pažinau dar Janę, Viktorą ir kitus. Patiko man toji ilgakasė, rudaakė Janė B.

Linksmai ir nepastebėtai pralėkė tos dienos. Aš taip nenorėjau važiuoti namo į Šiaulius, bet vistiek teko liūdnu veidu atsisveikinti iš vakaro

A. Renoir
„Muzikos pamoka“
„N. Romuva“

su linksmais draugais. Rytą 8 val. bobutė ir dėdė išlydėjo mamą į stotį, o mane išlydėjo su rožėm geroji Danutė... Aš buvau patenkinta tais vėlyvais saulėlydžiais, tuo gražiu Danutės darželiu, gražiakrante Lepūna ir draugėmis, kurios mane taip nuoširdžiai linksmino.

... Garvežys vėl lėkė geležiniu keliu, o aš liūdna, susimąsčiusi žiūrėjau į pavytusias rožes ir pro langą matomas apylinkes, tarsi, ieškodama savo Danutės, Anėlės ir kitų... Žiūrėjau į tolį, lyg norėdama pamatyti vėl tą skaidrų Lepūnos vandenį ir tuos tylius, žvaigždėtus vakarus, tarsi, norėdama dar keletą minučių pasikalbėti su Danute ir Anėle ir pasakyti, kad aš taip nenoriu grįžti į Šiaulius, ir sušukti dar kartą joms:

— Ach, kad čia su jumis aš galėčiau likti dar nors kelioms dienoms ir pasidžiaugti Kybartų apylinkėm, kol dar turiu laisvės sparnus, kol dar nereikia sėdėti prie knygų, kol dar nereikia liūdėti dėl nepasisekimų, kol dar vasaros saulutė visus nuoširdžiai glamonėja...

EL. ŽIBURYTĖ

Išsiauklėjusi mergaitė

Kaip visados, taip ir šiemet, su gervėmis išskrido vasara, kitais metais su gervėmis ji vėl atskris, o tu, sugrįžus į tą patį gimnazijos suolą, melancholiškai seksi pro langą geltoną rudenį, ar gal jau praleidus pro akis aštuonis rudenius ir aštuonis pavasarius taikinsi savo žinias gyvenimui.

Daug iš tavęs gyvenimas pareikalaus, bet tu tik nusijuoksi jam į akis, nes gerai žinodama teoriją, lengviau atliksi ir praktiką. Sutiksi daug žmonių. Vieni bus džentelmenai, šlifuotais judesiais, išsidirbę žmonių bendravimo formas, sakysi — mandagūs žmonės, kiti bus stuobriai, nesiorientuoją aplinkybėse — nemandagūs, neišauklėti, o vėl kiti bus širdies žmonės, kurie nebus perdaug dideli pataikautojai, bet ką darys, viskas bus naturalu, visur matysis dvasios išauklėjimas.

Tu žinai, kad išsiauklėjimas nematuojamas kiekybe, kaip žinios. Žmogus gali labai daug žinoti, būti perskaitęs įvairių mandagumo ir etiketo vadovėlių, bet nebūti išauklėtas. Tikrame išsiauklėjime dalyvauja valia, išmintis ir, gal būt, daugiausia jausmai. O ypač mergaitės išauklėjime dalyvauja širdis ir jausmai. Mergaitė tiesiog instinktyviai, jautriai, ar ji būtų namie, ar klasėje, turi suprast, kaip pasielgt, ką daryt.

Bet kaip dažnai mergaitei neužtenka mokytojos žvilgsnio, kaip dažnai ji nesupranta jos perspėjančio judesio. Mergaitė turi būti jautri, turi į viską reaguoti, turi suprast, kad nuolatinės pastabos neplepėt, ar nenusirašinėt, veda mokytojus iš kantrybės, būkina jų nervus, paskui jie nutolsta nuo mokinių, nebelieka taip reikalingos auklėjime sąveikos tarp klasės ir mokytojų. O klasė turi pati tą sąveiką, tuos abipusiškus draugiškumo spindulius tarp mokytojų ir mokinių stiprinti.

Reika pasakyt, kad ne tik berniukų, bet ir mergaičių klasėse atsiranda tokių, kurios dažnai klasėn įveda disharmoniją, savo išsišokimais ar įvairiomis pastabomis priverčia jautresnias drauges net paraudonuot. Dažnai klasė į tokiuos išsišokimus reaguoja juoku, kuris paskatina mergaitę dar ką nors išgalvot, kad galėtų dar labiau atkreipt į save klasės dėmesį, pasirodyt originali. Visiškas nereagavimas į tokius juokus, ar sutartinis klasės pabarimas gali paveikt mergaitę ir ji liausis ugdžiusi savyje kažkokį klouno tipą, kuris, išėjus iš gimnazijos, jai visiškai nieko neduotų, o tik kenktų.

Stumdymasis, kepuraičių nuo galvos traukymas (o tai pasitaiko ir aukštesnėse mergaičių klasėse) nieko tavyje neišauklės. Jeigu jau gimnazijoj priprasi prie išdykavimų, užmirši, kad esi mergaitė, kad esi inteligentė mergaitė, kurios pareiga kitus pamokyti mandagaus elgesio, tai ir išėjus iš gimnazijos gali padaryt tokių išsišokimų, kad ir pačiai bus gėda.

Viršinių judesių šlifavimas, tam tikrų taisyklių iš įvairių vadovėlių pasisavinimas yra lengvesnė, paviršutiniškesnė ir elementariškesnė mandagumo forma. Ją turi turėt išsidirbus kiekviena moksleivė, bet to neužtenka — reikia dar dvasios išauklėjimo, reikia, kad mergaitė išaugtų didele dvasia. Bendrame išauklėjime turi būti ir tautinis ir estetinių jausmų išauklėjimas. Svarbiausia estetinių jausmų žymė yra, kad jie turi daug

EM. ŠEŠEIKAITĖ

DIENŲ ŽAISMAS

Išsisupo dienos jaunos
saulės kūdikio lopšy.
Baltas bures neša vėjas
jūrėmis tolyn.

Neša vėjas, neša dienas
per žemelę, vandenais,
dienų žaisme nusigersim
ir negrįšim atgalios...

Grimsta dienos šešėliuotos
į pat dugną, į marias.
Baltaburėm lekiam, lekiam,
kas pavys, vai kas? — — —

Liulia, liulia, dalia šviesi,
vandenuos žaliuos.
Juokis žeme, sukis valsu
jauno ryto spinduliuos.

---

bendro su intelektu, su kitais idėjiniais jausmais. Tam tikra harmonija, linijų, garsų, spalvų derinimas, yra estetinių jausmų objektas. Estetiniai jausmai suteikia žmogui daug energijos, paguodžia sunkiomis gyvenimo valandomis, pačią gyvenimo prozą supoezina. Juk kiek ramumo ir rimties įlieja sielon nuo kalno matomos banguojančios javų upės, margas žemės apdaro spalvų suderinimas, arba kad ir ramus upelio čiurlenimas.

Jeigu žinosi ir daug mandagumo taisyklių, bet nebūsi išsiugdžiusi estetinių jausmų, nesijausi esanti pakankamai išsiauklėjusi.

Tad, brangi sese moksleive, žinok, kad tavo išauklėjimui žinių gausumas nesvarbu, svarbu įgudymai, svarbu turėti nors paprasčiausių, elementariškiausių žinių iš įvairių sričių.

Mūsų kariuomenei 20 metų.

Lapkričio 23 d. visa Lietuva iškilmingai atšventė mūsų kariuomenės 20 metų sukaktį. Šventės proga į Kauną buvo suvažiavę Vyčio Kryžiaus kavalieriai. Ypač iškilmingai šventė buvo paminėta Kaune. Per minėjimo iškilmes Karo muziejuj buvo atidaryta žuvusiųjų nepriklausomybės kovose kripta ir atidengti gen. S. Žukausko ir Vl. Putvinskio paminklai.

Uždaryta Vilniaus Vadavimo Sąjunga.

Lapkričio 25 d. buvo uždaryta V. V. S. su visais savo skyriais. Uždarymas liečia tik nepriklausomosios Lietuvos skyrius. Užsienyje tie skyriai veiks, kaip veikę.

Katalikų Spaudos Centras.

K. V. C. organizuoja Spaudos Centrą, kuris rūpinsis įvairiais katalikiškos spaudos reikalais.

Pirmoj vietoj Spaudos Centras nuo 1939 m. pradžios rūpinsis „Mūsų Laikraščio" leidimu ir perims leisti „Darbininką". „Mūsų laikraštis" eis smarkiai padidintas ir patobulintas. Tai bus įdomiausias savaitraštis Lietuvoje. Jame bendradarbiaus žymiausi politikai, gydytojai, advokatai, agronomai, rašytojai ir t. t.

Latvių menininkai Kaune.

Lapkričio mėn. 18 d. Lietuvoje iškilmingai paminėta Latvijos nepriklausomybės dvidešimtmečio sukaktis. Ta proga buvo atvykę į Kauną ir dalyvavo minėjimo programoj šie Latvijos menininkai: pianistas A. Žilinskis, sol. Pulcinš-Karps, sol. E. Mikelsonas, ir sol. A. Libert-Rebanė.

Tos pačios dienos vakare Valstybinėj Operoj įvyko iškilmingas „Aidos" spektaklis, kuriame dalyvavo žymi latvių dainininkė Brechman-Stengel.

Italo opera „Lietuviai".

Italijos pasiuntinys di Giura įteikė mūsų Valstybės Teatrui operą, vardu „Lietuviai". Ši opera rašyta žinomo Italijos kompozitoriaus Ponchielli (gyv. XIX a.). Šiam veikalui libretą yra pritaikęs garsusis libretistas Chilanzoni, savotiškai perdirbdamas A. Mickevičiaus poemą „Konradą Valenrodą". Tą Chilanzoni'o libretą yra išvertęs į lietuvių kalbą ir smarkiai pertaisęs kan. Narjauskas. Galimas daiktas, kad opera „Lietuviai" bus netrukus pastatyta mūsų Valstybės Teatre.

Ši Italijos dovana Lietuvai rodo jos palankumą mūsų menui ir kultūrai.

V. D. Universiteto choras vyks į Š. Ameriką.

V. D. Universiteto choras, vadovaujamas muz. K. Kavecko, rodo didelį veiklumą. Šiais metais jis yra nusistatęs suruošti penkius akademinius koncertus. Be to, numato suruošti po vieną koncertą Panevėžyje ir Alytuje.

Norėdamas išpopuliarinti mūsų muziką Š. Amerikoj, choras vyks į J. A. Valstybes. Numatoma išvykti vasaros atostogų pradžioje ir aplankyti visas didesniąsias lietuvių kolonijas.

Pažymėtina, kad V. D. Universiteto choras su dideliu pasisekimu yra gastroliavęs Prancūzijoj, Čekoslovakijoj, Švedijoj ir Latvijoj.

Lietuvių marijonečių filma.

1933 m. dail. Ušinsko rūpesčiu Lietuvoje pradėjo kurtis marijonečių (lėlių) teatras. Teatras kūrėsi labai sunkiose sąlygose ir tik 1935 m. suvaidino pirmąjį spektaklį „Silvestrą Dūdelę". Paskui teatras lankėsi provincijoj ir ten iš viso suvaidino 56 spektaklius. Del sunkių finansinių sąlygų teatras nebegalėjo gyvuoti ir paskutiniu laiku atkreipė dėmesį į filmą. Teatro lėlės buvo perdirbtos ir pritaikintos filmai. Dabar jau yra pagaminta pirmoji filma „Storulio sapnas". Reikia pažymėti, kad tai iš viso pirmoji lietuviška filma. Ši filma stebina žiūrovą savo puikiu techniškų atlikimu. Žinovų nuomone, filma kai kuriais atžvilgiais pralenkianti net užsienines tos rūšies filmas.

Ateityje numatoma pagaminti daugiau tos rūšies filmų.

Leidinys apie Lietuvą svetimomis kalbomis.

Nepriklausomybės dvidešimtmečio sukaktuvėms paminėti komitetas išleidžia leidinį apie lietuvių kultūrinius laimėjimus. Leidinys bus iliustruotas ir išeis vokiečių, anglų ir prancūzų kalbomis.

Knyga apie lietuvių literatūrą ir kultūrą.

Dr. V. Jungferis parašė vokiečių kalba didelį veikalą „Litauen. Antlitz eines Volkes". Tai pirma tokia graži reprezentacinė knyga apie Lietuvą — apie jos literatūrą, kultūrą, meną.

Veikale plačiai rašoma apie lietuvių kilmę, jų kalbą, apie liaudies kūrybą. Plačiau nagrinėjamos visos lietuvių meno sritys, ypač literatūra. Nagrinėdamas literatūrą dr. Jungferis duoda apsčiai lietuvių poezijos vertimų.

Be to, dr. Jungferis ruošia liaudies dainų ir parinktos lietuvių beletristikos vertimų knygas.

Lietuvių teatras bendradarbiaus su latvių teatru.

Susitarta su latviais dėl solistų ansamblio pasikeitimo teatro sezono gale. Mūsų teatras į Rygą važiuos su „Aida". Latviai dar nepasirinkę, ką atvežti į Kauną. Lietuvių dramą Rygoje statys K. Binkio „Atžalyną". Be to, latviai rengiasi „Atžalyną" išversti į savo kalbą ir pastatyti Rygoje.

„Gajos" dešimtmetis.

V. D. Universiteto studentų ateitininkų medikų korporacija „Gaja" XI.13. šventė savo dešimtmetį. Ši korporacija yra viena didžiausių ir svariausių universitete.

Iš L. Muzikų D-jos veiklos.

Lietuvių Muzikų Draugija yra nusistačiusi ruošti plačiausioms masėms populiarius muzikos ir dainų koncertus. Du tokie koncertai jau įvyko Kaune.

Literatūros naujienos.

— Šv. Kazimiero d-ja atidavė spaudai **K. Jankausko** novelių rinkinį „Dulkini Batai".

— **Petras Rimkūnas** paruošė spaudai novelių rinkinį „Ant prakaituotos žemės".

— Šv. Kazimiero d-ja išleido **Vytės Nemunėlio** eiliuotą knygą vaikams, pavadintą „Laiško kelionė". Be to, netrukus išeina to paties autoriaus eilėraščių rinkinys vaikams „Vyrai ir Pipirai".

— Sakalas leidžia **Vyt. Tamulaičio** pasakojimus jaunimui „Naktis ant Nemuno".

— **Stasė Vaineikienė** pabaigė rašyti naują istorinį romaną „Vaišvila, Žemaičių baudžiauninkų vadas".

— **Fab. Neveravičius** rašys istorinį romaną apie garsiąją Barborą Radvilaitę. Netrukus jis išvyksta į Lenkiją tam savo romanui rinkti medžiagos. Aplankys Varšuvos, Krokuvos ir Vilniaus bibliotekas bei archyvus.

— **P. Orintaitė** įteikė Spaudos Fondui išleisti savo novelių rinkinį „Jurgučio pieva".

— Ivanauskaitės-Lastauskienės, antrosios Lazdynų Pelėdos duktė, **St. Lastauskaitė** parašė romaną „Prie nykstančių gairių".

— **J. Lingis** išvertė norvegų rašytojos **Sigrid Undset** romaną „Ištikimoji žmona".

— Spaudos Fondas išleido latvių klasiko **J. Rainio** 5 v. tautos dainą „Pūsk, vėjeli!" Vertė **Korsakas-Radžvilas.**

— Sakalas išleido lenkų rašytojo **Jalu Kureko** premijuotą romaną „Gripas siaučia Napravoje".

— Žinija leidžia **Dostojevskio** „Idijotą", verstą **P. Povilaičio.**

— „Kultūros" red. išleido **M. Gorkio** veikalą „Mano gyvenimas".

— **A. Žagrakalienė** verčia žymaus suomių rašytojo **Johannes Linnankoski** romaną „Daina apie raudoną rožę".

— **J. Žagrakalys** išvertė **Sigrid Undset** keturių tomų romaną „Auduno Olavas".

Vilniaus lietuvės rašytojos mūsų periodikoj.

Lietuvos moterų mėnesinio žurnalo „Moters ir pasaulio" 10 nr. yra suburtos žymesnės Vilniaus krašto lietuvės rašytojos. Randame ten O. Miciūtės ir Vl. Pilypavičiūtės eilėraščių, keletą straipsnių, vieną novelę ir kt.

Nobelio premija rašytojai Pearl Buck.

Švedų mokslo akademija šių metų Nobelio literatūros premiją paskyrė amerikietei rašytojai Pearl Buck. Ši rašytoja nuo pat vaikystės dienų gyveno Kinijoj ir dirbo misijose. Tik dėl dabartinio kinų — japonų karo ji buvo priversta išvažiuoti iš Kinijos ir apsigyventi New Yorke. Pearl Buck savo veikaluose atvaizdavo Kinijos gyvenimą, sukūrė nemirštamą kiniečių gyvenimo epopėją. Pirmasis jos romanas „Rytų ir vakarų vėjas" pasirodė 1930 m. Skiriant premiją, daugiausia buvo atsižvelgta į jos trilogiją „Geroji žemė", „Sūnūs" ir „Van Luno vaikų vaikai". Pirmosios dvi šios trilogijos dalys jau išverstos į lietuvių

Žemaitijos moksleivių meno vakaras.

1938.XI.26. į Tauragę suskrenda daug Žemaitijos mokslus einančios jaunuomenės, meno mėgėjų. Palyginti nemaža Tauragės v. gimnazijos salė sausakimšai prisikemša.

18 val. Tauragės v. gimnazijos direktorius p. J. Jakubonis atidaro vakarą, trumpai pasveikindamas susirinkusiuosius: vakaro programos narius ir publiką. Dabar scenoje pasirodo rašytoja Br. Buivydaitė-Mičiulienė ir gyvais, trumpais, charakteringais žodžiais pasisako dėl literatūros būrelių veikimo. Karštais plojimais palydi jaunieji, baigusią žodį rašytoją, jaunųjų draugę.

Pirmieji scenoje pasirodo mažeikiškiai. Z. Umbražiūnas, nesenai lankęsis Italijoje, paskaito savo įspūdžius. Kūrinėlio nuotaika nuoširdi ir mums be galo artima. P. Stelingis skaito savo eilėraščius apie jūrą, ilgesį ir karius, o A. Grybauskas pasirodo su novele „Zakarijas". Paskutinis išeina Z. Nainys ir užtraukia solo: muz. Navicko „Aukšti krantai", Šimkaus „Ko vėjai pučia" ir Kurčio „Sugrįžk į Sorento". Nainio nestiprus, bet lyriškas dainos interpretavimas susilaukia šiltų publikos katučių.

Dabar scenoje Pagėgių Duonelaičio gimnazija. Nagys dainuoja „Rudeni" ir „Elgetas", Mažeika skaito eilėraščius: „Pirmą pagundą" ir „Atsisveikinimą", o Našvytytė: — „Rudeni tėviškės padangėje" ir „Vėjo dainą". Švėdas traukia solo: Mocarto ariją iš operos „Užburta fleita" ir kitą ariją iš Lortzingo operos „Ginklų kalvis". Tai pirmarūšis bosas, daug žadąs ateityje.

Trečioji rodosi Švėkšnos „Saulės" gimnazija. V. Tilvykas su novele „Iš saulėtų dienų" ir E. Vaičikauskaitė su novele „Slėnio prisiminimas". Abu skaito monotoniškai, neaiškiai. Bet užtat J. Nausėda ryškiai skaito savo eilėraščių apie sesę, jūrą ir Kristų. Nemaža prozaiškų posakių, bet kai kur švysteli ir tikrosios poezijos žodžiai. Tauragės v. gimnazijos mergaitės pašoka baletą, ir taip užsibaigia pirmoji vakaro dalis.

Po dešimties minučių pertraukos pasirodo Tauragės Mok. Sem. Kiupelytė ir skaito novelę „Dar kartą džiaugėsi". R. Rauba dainuoja „Tu mano saulė" (Kapua) ir „Jeigu tu būtum supratęs" (Den-

---

kalbą. Be to, netrukus pasirodys dar keturi šios rašytojos veikalai lietuvių kalba. „Motiną" ir „Namų padalinimą" leidžia Sakalas, o Spaudos Fondas leidžia „Jaunąjį revoliucionierių" ir „Rytų ir vakarų vėją".

Pearl Buck yra ketvirtoji moteris gavusi Nobelio literatūros premiją. Pirmoji buvo švedė Selma Lagerlöf (1909 m.), antroji — italė Gracia Deleda (1926 m.) ir trečioji — norvegė Sigrid Undset (1927 m.).

Mirė Francis Jammes.

Šiemet mirė didelis prancūzų poetas Francis Jammes (sk. Fransy Džėm). Jo gyvenimas paprastas ir tylus, kaip ir jo kūryba. Beveik visą laiką gyveno gimtajam krašte, Pirėnų pašlaitėse. Labai mylėjo gamtą, jautė jos intymųjį gyvenimą, žinojo beveik visų gėlių vardus. Buvo katalikas konvertitas.

Fr. Jammes — gamtos poetas. Jo kūryboj nuostabiu intymiškumu ir švelnumu prabyla gamtos kalba. Medžiai ir gėlės, gyvuliai, paukščiai, žmonės — visas gamtos pasaulis gyvena jo poezijoj ramiai ir taikiai.

Francis Jammes — jautrus, džiaugsmingas, švelnus ir nusižeminęs poetas. Jo kalba paprasta, kukli, be retorikos, be iškilmingumo. Jo poezijoj nėra nerimo, blaškymosi, sunkių problemų. Ji tyra ir paprasta, kaip paukštelio čiulbėjimas. Todėl neveltui jis vadinamas Pranciškum Asižiečiu poezijoj.

Žymiausi jo poezijos veikalai: „Nuo rytmetinio ligi vakarinio Angelas Dievo", „Žibuoklių gedulas", „Krikščioniškos georgikos" ir „Šaltiniai". Rašė taip pat prozos dalykų ir kritikos.

Šiam numery dedamas jo eilėraščio „Prière pour avouer son ignorance" (iš „Žibuoklių gedulo") vertimas.

ta). Balsas stiprus, tik truputį neaiškus. Audrulis smuiku groja savo paties sukomponuotą „Ilgesio dainą" ir Brogos „Serenadą". Bet geriausiai nuteikia vyrų oktetas gerai išpildytu „Iškilmių maršu". Publikai plojant, dalykėlis pakartojamas.

Eina Telšiai. Vytautas Mačernis skaito savo eilėraščius. Toliau L. Kupstaitė noveliukę „Viltis". Publika sulaiko kvapą. Ryškus, artistiškas skaitymas išperka keletą silpnesnių novelės pusių. T. Jasenauskaitė labai tiksliai ir meistriškai paskambina Beethoveno 3-ją sonatą. Telšiai baigia.

Kelmės v. progimnazijos mokinė Vilajošytė deklamuoja Vaičiūno „Aušros Sūnums" ir G. Žadeikytė skaito savo novelę „Pakelės berželio pasipasakojimus".

Viekšnių v. progimnazija scenoje ilgai užtrunka. Karlauskas skaito nuobodoką referatą „Literatūra ir mes". Kiek gyvesnė Virkučio skaityta Jankaus „Egzaminų" recenzija. Tik per daug informacijų, maža nagrinėjimo. Toliau eina Niūniavaitės eilėraščiai, Lazausko feljetonas ir Mikoliūno novelė.

Salė ploja. Scenoje patys šeimininkai. Dang. Jackevičiūtė dainuoja Kurčio „Sugrįžk į Sorento" ir „Ties mano kryžium". Kūrinėliai praskamba stipriai ir vykusiai, tik per daug aštriai. Toliau Čepaitė ir Sabatauskaitė deklamuoja savo eilėraščius, o Gudaitė skaito vaizdelį „Jos ruduo". Pasirodo P. Drevinis su savo vykusiais elegiškais eilėraščiais. Truputį per daug graudenimosi. Šaulytė dainuoja „Elegiją". Pabaigoj Kymantaitė ir Jakutytė pašoka komišką „Domininką ir Danutę". Pabaigos žodi taria J. Navasaitis, Tauragės v. gim. lit. būrelio globėjas, padėkodamas jauniesiems už programą.

Vakaras truko 4 valandas, bet publikai nepabodo. Ji išsiskirstė susižavėjusi ir patenkinta. Jaunieji vakaro dalyviai už suteiktą programą pasirodyti ir kitus pamatyti ypatingai dėkoja dideliam literatūrininkų draugui mokyt. J. Navasaičiui ir T. v. g. mokiniui P. Dreviniui.

Vytautas Mačernis.

BIRŽAI

— XI.18. įvyko Latvijos Nepriklausomybės dvidešimtmečio minėjimas. Po p. direktoriaus įžanginio žodžio choras padainavo Latvijos ir Lietuvos himnus ir keletą latviškų dainelių. J. Petronis (IIa kl.) paskaitė referatą apie Latvijos Neprklausomybės atgavimo kovas. mok. Ušerauskaitė papasakojo apie kultūrinį Latvijos gyvenimą. Visus sužavėjo šventės proga iš Rygos atvykusių artistų smuiko muzika, deklamacijos ir dainos. Ta proga buvo pasiųstas artimiausiai nuo Biržų esančiai Bauskės gimnazijai sveikinimas.

— XI.23. įvyko kariuomenės dvidešimtmečio minėjimas. Girdėjome mok. Kutros ir karinio par. instruktoriaus kap. Valunto paskaitas ir keletą deklamacijų. Septintokų oktetas, mok. Linkevičiui akomponuojant, gana vykusiai sudainavo tris kariškas dainas.

— XI.26. šeštosios klasės pagal nustatytą tvarką surengė pasilinksminimą. Suvaidino Čiurlionies „Kuprotą oželį". T. Maskaliūnaitė ir L. Vaičiulėnas padeklamavo eilėraščių. Šeštokai, gitara pritariant, sudainavo gana gerai nusisekusius kopletus. Šokiams griežė naujai susikūrusi M. Puodžiūno džaz-kapela. Pažymėtina, kad daug buvo šokama tautiškų šokių, nes iš anksto buvo nustatyta šokių programa.

Jurgis Špunka.

— Septintokai turi sudarę oktetą su kuriuo visur pasirodo. Per kariuomenės minėjimą padainavo keletą kariškų dainelių. Sekmadieniais bando giedoti per moksleivių pamaldas lietuviškas mišias. Manoma, kad prie šio giedojimo prisidės dar kiek daugiau giedorių. Be to, šiais metais septinta klasė yra numačiusi suruošti „Klaidos" Jonaičio teisma.

Aldas K.

JONIŠKIS

XI.13. buvo įdomus religininkų susirinkimas. Mokyt. p. Tininis papasakojo atostoginių kelionių po Prancūziją įspūdžius. Be to, skaitytas referatas. savo kūrybos ir kt. Išrinkta laikraštėliui leisti komisija. Susirinkimas pradėtas Marijos giesme, baigtas — Tautos Himnu.

Literatai susirinkimų šaukia daug. bet, deja, nevisi įvyksta. Trūksta narių ir . . .

Nemus.

JURBARKAS

— XI.13. literatų susirinkime V. Sabaliauskas (VIII kl.) nagrinėjo Vaičiulaičio „Valentiną". Be to. Norkaitytė (VII kl.) ir Stankaitytė (III kl.) paskaitė eilėraščių. Įdomu ir kartu keista. kodėl šiemet visai nesirodo „senieji literatai".

— XI.27. minėjome kartu su visuomene kariuomenės šventę. Po paskaitų gimnazijos choras. vedamas mokyt. Šarkausko. sudainavo keletą kariškų dainų. Mokiniai padeklamavo šventės nuotaikai

pritaikintų eilėraščių.

— Matematikai su prancūzininkais taip pat veikia. Matematikai sprendžia įvairius matematiškus klausimus, o prancūzininkai tvirtai pasižadėjo per susirinkimus kalbėti vien tik „en français". Kaip tai jiems vyksta, tai jau kitas klausimas. **Esta.**

KAUNAS

„Aušros" Mergaičių Gimnazija.

XI.23. minėjome kariuomenės šventę. Pulk. Papečkys pasakė gražią ir ilgą kalbą. Toliau minėjimo dalį išpildė VIIc kl. mokinės ir choras. Žukauskaitė paskaitė rašinėlį, Marcinkevičiūtė ir Barauskaitė padeklamavo. Choras padainavo porą gražių dainelių. Scena buvo labai gražiai papuošta.

XI.26. buvo VI-VII klasių rengiamas vakaras. Programoj buvo: melodeklamacija (deklamavo J. Ivanauskaitė, kanklėm pritarė O. Indriliūnaitė), piano muzika (skambino Katilytė ir Nasvytytė), piano su smuiku (piano — Barauskaitė, smuiku — Karlinaitė), du kvartetai ir oktetas (juos paruošė mok. Gasiūnaitė).

J. Ivanauskaitė, Kaunas — „Aušros" merg. gimnazija VIIb kl.

KAUNAS

Jėzuitų gimnazija.

— XI.19. paminėjome Latvijos nepriklausomybės šventę. Gerb. T. Rektoriui minėjimą atidarius, dūdų orkestras sugrojo latvių tautos himną. Mokyt. J. Petrulis „Latvių literatūros apžvalgoje" iškėlė latvių literatūros ypatybes ir sulygino abiejų tautų žymesniuosius rašytojus. Sklandžiai latviškai nuskambėjo Rainio eil. „Vieniga Zvaigzne", dekl. mokinio Zagržecko. Valodka tą patį eil. „Vienintėlę Žvaigždę" padeklamavo lietuviškai. Karolio Skalbės simbolinę novelę nepriklausomybės motyvais „Kaip aš važiavau Aušrinės ieškoti" lietuviškai paskaitė mokinys Mažukna. Nuoširdus ir skambus latvių poeto Rainio eil. „Broliams lietuviams" sklandžiai nuskambėjo iš mokinio Vaičiulio lūpų. Gimnazijos chorui padainavus Šimkaus „Tekėjo saulelė" (dirig. mokt. J. Balčiūnas), šis minėjimas baigtas mūsų Tautos himnu.

— XII.18. sodalicija minėjo dešimties metų sukaktuves. Po iškilmingų pamaldų, bendros Šv. Komunijos ir naujų sodalių priėmimo, kukli draugiška arbatėlė-agapė sodaliams, jų tėvams ir buvusiems g-jos mokiniams. 16.30 val. iškilmingas X-čio minėjimas g-jos salėje.

Taškas.

— XI.13. iškilmingai šventė visa gimnazija T. Rektoriaus vardines. Ta proga daugumas mokinių paaukojo už T. Rektorių šv. Mišias ir Komuniją. Mokinių vardu T. Rektorių salėj sveikino H. Sinkevičius (VIII kl.).

— XI.23. iškilmingai paminėta kariuomenės šventė. Minėjimą atidarė T. Rektorius. Daug prasmingų minčių patiekė kar. parengimo dėst. leit. Monkevičius. H. Sinkevičius (VIII) nupasakojo Lietuvos kariuomenės žygius Nepriklausomybės kovose. Lapinas (VIII) kalbėjo apie karo laivyną ir jo fondą. St. Šimkūnas kalbėjo „Kariai žygiavo ir žygiuos". Deklamavo: Pužauskas (VII), Vanagas (savos kūrybos), Karvelis (V kl. mok. Gudaičio eilėrašti). Choras padainavo keletą dainelių. Pabaigai sušukta griausmingas „valio" mūsų kariuomenei.

— Gimnazijoj neblogai veikia radio mėgėjų būrelis, aviomodelistų grupė.

Žėrutis.

„Pavasario" Gimnazija.

— XI.23. buvo didelis kariuomenės šventės minėjimas. Čia, po direktoriaus Bruzgulio ir maj. Jakšto kalbų buvo meno dalis, kurioje gavo pasireikšti visų rūšių menininkai.

— Literatai gavo iš p. direktoriaus leidimą steigti būrelius, gavo teisę pasirinkti globėju vieną lietuvių kalbos mokytojų, bet dėl šio klausimo dar negalima susitarti. Todėl būrelis negali dirbti.

Ali-Al.

IV Valst. Gimnazija.

— Mūsų Gimnazijoj kiekviena klasė turi pasirinkusi sau koki nors šūki. Šie šūkiai per auklėjimo valandėles smulkiai nagrinėjami ir pasistengiama į juos įsigyventi.

— Šeštadieniais salėj, prie papuošto Aušros Vartų Marijos paveikslo kalbame Vilniaus maldą ir giedame „Marija, Marija" giesmės posmelį.

— Klasių ruošiamų vakarų programose būna paskaitos, kur, tarp kitko, nagrinėjami tų klasių pasirinktieji šūkiai.

— Neblogai veikia religinis būrelis, kuris turi 126 narius. Susirinkimų programą įvykdo atskiromis klasėmis.

XII.4. būrelis turėjo savo šventę su bendra Komunija ir agape.

— XII.8. VIIIa kl. pavesta suruošti Marijos garbei šventę - minėjimą.

K. S. R.

KĖDAINIAI

— XI.20. religinis būrelis surengė 550 m. krikščionybės įvedimo Lietuvoje minėjimą. Ta proga prof. B. Česnys laikė

paskaitą: „Ką davė krikščionybė Lietuvai". Buvo suvaidinta Rimbaudo 5-kių veiksmų drama „Naujoji Aušra". Artistai savo roles atliko labai gerai. Vaidybos chorui vadovavo St. Saliamonavičius (VII). Dekoracijas parengė mokytojas A. Vaškevičius.

— XI.24. įvyko literatų būrelio susirinkimas. J. Dagys (VIII) trumpai nušvietė moderniškąją prancūzų literatūrą. J. Sereikis (VII) paskaitė porą savo eilėraščių. A. Kiškis (VIII) skaitė vaizdelį iš vaikų gyvenimo „Vytuko kurapkos". Būrelio glob. J. Paukštelis apibūdino pagrindinius tikrosios poezijos bruožus. Užsimota šiemet daugiau panagrinėti kitų tautų literatūrą.

— XI.26. aštuntoji berniukų klasė surengė priešadventinį pasilinksminimą. A. Kiškis skaitė fragmentą „Paskutinės dienos tėviškėje". J. Dagys, akomponuojant Vl. Jaks-Tyriui, pasmuikavo keletą dalykėlių. Toliau buvo melodeklamacija Kossu-Aleksandravičiaus eil. „Ruduo", (deklamavo M. Ramaška). „Aštuntokų Žvėrynas" pakoncertavo keletą dainelių „tautiškais" motyvais. O kupletai palietė ir mergužėles. Ypač visus sužavėjo „Žvėrynas". Pasilinksminimas praėjo pakilusioj nuotaikoj.

— XI.27. istorikai sušaukė pirmąjį šiais mokslo metais susirinkimą. Į valdybą išrinkti: J. Rindzevičiūtė (VII), B. Kvedaras (VII), V. Vainauskas (VII) ir A. Kisielius (VI). Apsvarstytas veikimo planas. Būrelį globoja S. Sužiedėlis.

Naras.

KYBARTAI

— XI.13. Literatai surengė diskusijas apie „Paskenduolės" personažus. Personažus kaltino moraliniu atžvilgiu. Susidomėjimas diskusijom buvo didelis, mokinių susirinko apie šimtą, tik visa bėda, kad diskusijų tema buvo nelabai gera parinkta.

— Istorikų būrelis taip pat kruta. Domisi ir nagrinėja Lietuvos praeities, dabarties ir pasaulio politikos klausimus, ruošia įvairius minėjimus. Iš nuveiktų istorikų būrelio darbų š. m. reikia paminėti 550 metu krikščionybės įvedimo sukaktuvių minėjimą.

Žemius.

KRETINGA

— XI.5. Klaipėdoj buvo krepšinio rungtynės tarp Klaipėdos V. D. ir Kretingos P. P. gimnazijų komandų, kurias laimėjo klaipėdiškiai 40:33. Mūsiškius atstovavo: Pr. Razgaitis (13), Subačius (6), Lukoševičius (4), Rameika (4), Staknys, Charžauskas, Buivys (po 2).

— XI.20. buvo Tėvų Komiteto vakaras. Suvaidinta komedija „Nepasisekė debiutas". Be to, pasirodė gimnazijos choras ir keletas mokinių, užpildydami muzikalinę vakaro dalį. Vakaras davė virš 1000 lt. gryno pelno.

— XI.27. Tėvo Prefekto ir buvusios Misijonierių būrelio valdybos pastangomis Misijonierių būrelis buvo perreformuotas į R. A. būrelį. To jau seniai daugelis laukė. Buvo išrinkta nauja valdyba: pirmininkas vienbalsiai perrinktas tas pats — Pr. Razgaitis, kiti valdybos nariai: P. Lukoševičius, B. Gedminas, V. Vaitkus, J. Kontrimas. **Rmn.**

KUPIŠKIS

— XI.26. kariuomenės minėjimo proga, penktokai suruošė pasilinksminimą. Suvaidinta 1 veiks. drama „Neverki, pas kapą". Penktokės padainavo keletą dainų. Po to padeklamuota eilėraščių.

Pradėjus naują trimestrą visi būreliai šoko į darbą:

— XI.23. sportininkai sušaukė sus-mą. Nutarta būrelį padalinti sekcijomis: krepšinio, orasvydžio ir stalo teniso.

— XI.27. įvyko pirmasis gamtininkų b. sus-mas. Šiame būrelyje viešpatauja tik „reformatai".

— XI.28.įvyko steigiamasis matematikų — fizikų sus-mas. Globėjas mok. Paulauskas pareiškė, kad čia bus progos daryti daug fizikos bandymų, spręsti įdomių uždavinių ir kt. Būrelis žada smarkiai dirbti.

— Tą pat dieną ir geografai padarė sus-mą ir išrinko vadybą. Pirm. A. Čiurlytė (VI).

— Literatų būr., turėdamas virš 50 narių, gražiai veikia. Dabar renkama medžiaga leidžiamam laikraštėliui „Kūrybos žodžiams".

— Ir Raud. Kryžiaus b. pasiryžęs dirbti, su užsieniečiais susirašinėti. Buvęs būrelio globėjas mokyt. K. Buivydas savo pareigas perlaido mok. Šimaičiui.

— Meno sekcija, nors sus-mus ir šaukia, bet dirba labai nerangiai. Dabar laukiame nutartų piešti dekoraciju.

Box Tengo.

LINKUVA

XI.18. gimnazijos salėje įvyko iškilmingas Latvijos nepriklausomybės atgavimo sukakties minėjimas. Pradedant minėjimą choras sugiedojo Latvijos himną. Apie Latvijos kūrimąsi ir praeitį kalbėjo Br. Sakevičius VI kl., o apie ekonominę ir kultūrinę raidą — M. Umbrazaitė, VII kl. Be to, padeklamuota latviškų eilėraščių ir padainuota latviškų dainelių.

— XI.20. atvyko pasvaliečiai pingpongistai ir krepšininkai. Po pietų buvo sužaistos draugiškos krepšinio rungtynės, kurias laimėjo linkuviečiai (14:6). Ping-pong laimėjo linkuviečiai rezultatu (1:8).

— XI.26. įvyko kraštotyros būrelio steigiamasis susirinkimas. Mokytojas Mikutaitis, būrelio globėjas, nupasakojo būrelio tikslus ir siekimus.

— Literatai žada išleisti laikraštėlį, kuris dėl kažkokių priežasčių labai ilgai nesirodo.

Šiaurės Sūnus.

MARIJAMPOLĖ

Marijonų gimnazija.

Mūsų gimnazija šįmet tikrai puikiai laikosi. Štai, neseniai pradėta steigti įvairių mokslo sričių būreliai: lietuvių kalbos, klasikinių kalbų, o religininkai jau pradžioje mokslo metų puikiai veikė. Be to, vyresniųjų klasių literatai (VII ir VIII) lapkričio 23 d. surengė minėjimą. Programoje — muzika, solo, kvartetai, du referatai ir aštuntoko B. Jablonskio parašytas scenos veikaliukas iš nepriklausomybės kovų „Tėvynę ginant". Tokį minėjimą vasario 16 dieną žada suruošti penktoji ir šeštoji klasė.

— Mūsų septintokai padarė gražią pažangą, ypač penktokai, kurie dažnai supila ir aštuntokus, ir septintokus, ir šeštokus. Na, penktokai ir moksle pasižymi. Pasibaigus trimestrui paaiškėjo, kad pirmą vietą (gaila, iš antro galo) atlaikė! Pernai, būdami ketvirtokais, jie taip pat ją turėjo.

Žvangutis.

R. J. v. berniukų gimnazija.

XI.10-11. mūsų gimnazijoje lankėsi gen štabo majoras Požėla, kuris patikrino mūsų karių pasiruošimą, bet (dėl netikėto atsilankymo) nevisose klasėse rado tinkamą „pasiruošimą karui".

XI.13. įvyko relig. būrelio pirmas šiais mokslo metais susirinkimas. Valdybon išrinkta Pečionaitis (VIb) ir Antanavičius. Būrelio globėjas kun. Petrika, kalbėjo apie aktualius šių dienų klausimus. Vėliau kino aparatu buvo pademonstruota gražių vaizdų.

— XI.14. įvyko (VII klasės) fizikų mėgėjų būrelio susirinkimas. Būreliui vadovauti sutiko fizikos ir matematikos mokytojas p. Klemas. Nutarta daugiau padirbėti fizikos kabinete, darant bandymus, ir bendrai plačiau susipažinti su fizika ir matematika. Valdybon išrinkta A. Statkevičius ir Bacevičius.

— XI.18. buvo surengtas Latvijos 20 metų nepriklausomybės minėjimas. Minėjimas pavyko labai gerai, nes dalyvavo ne tik gimnazija, bet ir mok. seminarija. Kalbėjo lietuvių k. mokytojas p. Čiuta. Paskaityta ir padeklamuota daug lietuviškų ir latviškų eilėraščių. Sodaitė (VIIIb) skaitė referatą apie latvių kalbą. Gimnazijos ir seminarijos chorai padainavo daug lietuviškų ir latviškų dainų.

— XI.23. paminėjome mūsų kariuomenės 20 metų įsikūrimo jubiliejų Kalbėjo p. Bukaveckas. Paskaityta savos kūrybos, referatų ir eilėraščių. Gimnazijos choras sudainavo keletą dainų. Vienbalsiai nusprendėme įsigyti paminklinę lentą, kurioje būtų įrašyta mūsų gimnazijos moksleiviai — savanoriai, žuvę už tėvynę nepriklausomybės kovose.

— Gimnazijoj buvo sužaistos stalo teniso pirmenybės. Pirmąją vietą laimėjo Mackevičius (Vb), antrą — Bakūnas (VIb), o trečiąją — Bukaveckas (VII kl.).

— XI.20. gimnazija turėjo stalo teniso rungtynes su M. Šauliu. Rungtynės baigėsi mūsiškių laimėjimu 5:3. **Kr.**

MAŽEIKIAI

— XI.13. įvyko literatūrininkų s-mas. Į susirinkimą atsilankė Viekšnių prog. literatūrininkų būrelio ekskursija. Susmą pradėjo mūsų pirm. Grybauskas, pasidalindamas įspūdžiais su viekšniškiais. Toliau viekšniškiai paskaitė savo kūrybos. St. Niūniavaitė pasirodė su eilėraščiais. Be to, skaitė viekšniškių pirm. Kazlauskas, Šiurkus ir Mikaliūnas. Iš mažeikiškių pasirodė Stelingis, Švažaitė, Kostukevičiūtė. Be to, Grybauskas supažindino visus su naujai išversta „Dieviškąja komedija". Nutarta palaikyti glaudesnius santykius su kitomis gimnazijomis.

— XI.18. literatūrininkai suruošė Latvijos nepriklausomybės 20 m. sukakties minėjimą. Glob. Žižys skaitė paskaitą apie latvių literatūrą. Toliau buvo duota ir keletas latvių rašytojų dalykėlių. Turėjom progos išgirsti keletą latviškų dainelių, kurias padainavo gimnazijos choras.

— Literatų būrelis buvo nusiuntęs savo atstovus į Tauragės literatūros vakarą. Parvažiavusieji XI.29. įvykusiame susirinkime papasakojo savo įspūdžius iš Tauragės. Susirinkimo programoje P. Peštenis (VII) nagrinėjo naujai pasirodžiusią Dovydėno knygą „Jaujos pasakos".

Susirinkimus nutarta toliau daryti kas dvi savaitės. Pagrindinę programą sudarys vienas referatas iš pasaulinės lit.

ir vienas iš lietuvių lit.. Projektuojama suruošti literatūros vakaras.

— Baigėsi tarpklasinis krepšinio turnyras. Stipriausiai pasirodė Vb klasė, toliau VIII, VII ir VIb.

Marius.

PANEVĖŽYS

Berniukų gimnazija.

— XI.13. įvyko kun. J. Lindės-Dobilo Meno kuopos gausus susirinkimas. Paskutiniuoju laiku kuopa rodo didesnį gyvumą ir kūrybingumą. A. Petkevičius nagrinėjo K. Zupkos „Mergaitę su žybuoklėm". Pagaliau, po ilgo delsimo buvo išrinkta nauja kuopos valdyba, kurią sudaro: J. Stasiūnas (VII) — pirm., Al. Petkevičius (VI) — vicepirm., M. Slavinskaitė (VII) — sekr., A. Kuzma (VII) — ižd. ir J. Čižaitė (VI) — nar. Šimet „Meno Kuopą" globoja mokyt. P. Juodelis. Naujoji valdyba pasiryžusi daug nudirbti ir kuopos veikimą sugyvinti. Po Kalėdų ketina ruošti literatūros vakarą. Kuopoj veikia trys sekcijos: literatų, muzikų ir tapybos. Literatų sekcija atgaivinta, bet muzikos ir tapybos sekcijos kol kas veikimo neparodo.

— Rusų literatūros mėgėjų būrelis savo veikimą atgaivino. XI.30. buvo pirmasis susirinkimas. Išrinkta valdyba, pirm. E. Hilchenas. Seniau būrelis labai gyvai veikė, šimet manoma veikimą dar gyvesni padaryti. Būrelį globoja mokyt. J. Sokolovas.

Karinio rengimo būrelis vedamas leit. G. Liberio, taip pat neblogai veikia, o ypač daug narių turi.

Girdėti ruošiasi surengti viešą vakarą. Sveikintinas sumanymas.

Ceyx.

PASVALYS

— XI.12. Literatų būrelis suruošė literatūrinį vakarą. Atidaromąją kalbą pasakė būrelio glob. mokyt. Vl. Kulbokas. Gimn. dir. Vl. Klusis palinkėjo literatams ir toliau gyvuoti. Fortepijonu keletą dalykėlių paskambino V. Petraitis. Linkuvos atstovai: A. Gruzdas ir A. Pupinis paskaitė rudens nuotaikos eilėraščių. Panevėžio merg. gimn. atstovės: J. Čižaitė ir Pr. Aukštikalnytė su savo eilėraščiais ir M. Slavinskaitė su novele „Ne žmogus". F. Baumšlakas pagrojo smuiku. Mokyt. Masilionytės parengtos mergaitės pašoko baletą: „Rudens lapai".

Šiaulių gimn. atstovas Z. Šimkus visus (ypač mergaites!) sužavėjo savo psalminiais eilėraščiais. Paskui pagrojo gimn. stygų orkestras (mokyt. Šimkevičiaus vadovaujamas). Pasvalio gimn. jaunesnieji literatūrininkai A. Petronis. O. Telksnytė ir A. Grigalionytė paskaitė savo eilėraščių. Iš vyresniųjų literatūrininkų pasirodė J. Linkevičius, J. Šimkevičius ir Al. Šatas. Vakarą užbaigiant, E. Vilimavičiūtė nuoširdžiai padeklamavo porą S. Nėries eilėraščių. Paskui vakaro dalyviai nusifotografavo. Vakare dalyvavo 4 gimnazijos, nors viso buvo kviestos 8.

— XI.13. įvyko literatų būrelio s-mas. Glob. mokyt. Kulbokas iškėlė gražių minčių apie meną, įkvėpimą, grožinį pajautimą ir kt.

Linkuviečiai A. Gruzdas ir Al. Pupinis paskaitė savo kūrybos. Panevėžietės Pr. Aukštikalnytė, ir Janė Čizaitė eil., o M. Slavinskaitė linksmo turinio novelę. Z. Šimkus, Šaulių bern. g. mok.. vėl visus nuteikė savo nuoširdžia poezija. Iš pasvaliečių pasirodė: J. Linkevičius, Pr. Vaitekūnas, St. Braždžiūnaitė ir Al. Šatas. Be to, visos gimnazijos pasipasakojo apie savo literatūrinių būrelių veiklą.

PRIENAI

— Germanistų būrelis uždarė rudens šokių sezoną. Savo pasilinksminime vaidino Saxo veikaliukus „Die Reise ins Paradies" ir „Der tote Mann". Gerai, kad prieš vaidinimą J. Babilius (VII) atpasakojo lietuviškai abiejų komedijų turinį. Tuomet vaidinimą galėjo sekti ir žemesnių klasių publika, kurios vokiečių kalba dar nespėjo paglostyti. Artistai kalbėjo, aišku, vokiškai, tik, prieš „deklamuojant eilėraščius „Zwei Grenadiere" ir „Mignon", buvo perskaitytas lietuviškas jų vertimas. Dalyviai pasilinksminimu labai patenkinti. Germanistų būrelis (jo nariai tik septintosios klasės mokiniai) dabar nuskambėjo visų lūpose, nes ir suvaidinta neblogai, ir tvarka bei punktualumas puikus. Šio būrelio globėjas yra vokiečių k. mokyt. ir gimnazijos vicedirektorius J. Eidukevičius. Valdybą sudaro trys asmens: J. Noreika (pirm.), A. Matukynas (vice-pirm.) ir O. Kaževaitė (sekr.). Mokiniai globėjui, valdybai ir visam būreliui už gražų turiningą pasilinksminimą dėkingi.

— Šiomis dienomis sužaistos mūsų gimnazijos ping-pongo rungtynės vieno minuso sistemoj. Po jų pirmosios vietos taip išsidėstė: J. Bazevičius (VIII kl.) — I v., V. Lakickas (VI kl.) — II v., A. Bendinskas (VIII kl.) — III v., J. Šakovas (VII kl.) — IV v. Kaip matome, jau keli metai paeiliui ping-pongo meisterio titulą nešioja nenugalimasis aštuntokas Jonas, o kadangi Aleksas jį veik

prisivijęs, tai ši klasė ir laiko ping-pongo hegemoniją mūsų gimnazijoj.

Bastuoklis.

ROKIŠKIS

— XI.19. penktokai,-ės suruošė šaunų pasilinksminimą.

— XI.20.įvyko antrasis religininkų susirinkimas, kuriame nutarta iškilmingai minėti per šv. Panelės Nekalt. Prasidėjimo šventę Liurdo šventąją — Bernardetą. Tam reikalui jau pradėta ruoštis.

— XI.26. įvyko Rokiškio gimnazijos dvidešimties metų sukakties minėjimas — koncertas. Pradžioje prabilo gimn. dir. J. Janulionis, nušviesdamas gimnazijos darbus per dvidešimtį metų. Po jo skaitė mokinių žodį R. Stalionis (V). Be to, Rokiškio gimnaziją dvidešimtmečio sukakties proga sveikino Panevėžio berniukų gimnazijos mokyt. Rapševičius. Po viso to sekė koncertinė dalis, kurioje pasirodė choras, stygų bei dūdų orkestrai, deklamatoriai,-ės, solistai,-ės, pianistės, balerinos ir kt. Visas koncertas praėjo gražioje nuotaikoje.

— XI.27. įvyko gimnazijos salėje gausingas kariuomenės minėjimas, per kurį ypatingai visus linksmai nuteikė aštuntokų vaidinimas, parodęs publikai tikrąjį karių gyvenimą.

Romantiko sūnus.

SKUODAS

— XI.12. įvyko raudonkryžininkų susirinkimas. Programa: G. Šličytės (VI) referatas „Nuotaika", duetas Girdenytės (III) ir St. Andruškaitės (VII), savoji kūryba J. Vareikos feljetonas ir kt.

— XI.13. buvo sušauktas literatų (vyresniųjų ir jaunesniųjų) susirinkimas. Šitame susirinkime buvo žadėjęs dalyvauti kritikas B. Babrauskas. Jis būtų įvertinęs skuodiškių literatų jėgas literatūroje. Tačiau svečiui neatsilankius, mūsų „rašytojai" paliko be įvertinimo.

— Tą pačią dieną (XI.13.) įvyko ir literatūros vakaras. Iš Žemaičių rašytojų dalyvavo P. Genys, P. Gintalas ir Butkų Juzė. Buvo manyta daugiau rašytojų susilaukti, bet pasirodė tik šie trys. Be jų, savo kūrybos skaitė Telšių gimnazijos mokinys Vyt. Mačernis ir skuodiškis K. Sadauskas (VIII). Pažymėtina, kad rašytojai paskaitė savo kūrinių ir žemaičių kalba.

— XI.19. religininkų būrelis suruošė krikščionybės 550 m. įvedimo Lietuvoje paminėjimą. Kalbėjo direkt. A. Krausas, insp. J. Andriejauskas ir kapel. J. Ilskis. Be to, dar buvo K. Sadausko novelė, St. Andruškaitės referatas ir kt. Prieš uždarant susirinkimą buvo parodyti du gyvieji paveikslai: Tikėjimas, Viltis, Meilė ir Tautos Mokykla. Kartu buvo melodeklamacijos.

Aš pats.

ŠAKIAI

Pernykštės literatų valdybos nariams palikus gimnazijos suolą, atrodė, jog būrelio veikimas visai sustos. Tačiau mokyt. A. Žirgulio, būrelio globėjo, rūpesčiu literatai vėl atgijo. XI.12. sušauktas susirinkimas. Išrinkta valdyba, kurion įeina: J. Grybinas (VI) — pirm., V. Račiukaitis (VI), V. Iešmantas (V) ir St. Valaitytė (VI). Susirinkime nutarta įsteigti ir jaunesniųjų literatų sekciją.

— XI.21. fiziško lavinimo kuopa suruošė „ping-pong" turnyrą. I-ą vietą laimėjo G. Vikšraitis (V), II-ą — V. Šniokaitis (VI) ir III-ą — A. Adomaitis (VI).

— XI.27. įvyko steigiamasis geografų būrelio susirinkimas. Išrinkta valdyba: A. Adomaitis (VI), St. Ūsaitė (III) ir G. Domeikaitė (III). Būrelį globoja mokyt. K. Keblinskienė.

— Pas mus dar yra viena naujiena — apsidėjimas pasilinksminimų mokesčiu. Prieš pasilinksminimus surenkame iš kiekvieno mokinio po 10 cnt. Šie pinigai eina į taip vadinamą ekskursijų fondą. Tai daroma tuo tikslu, kad būtų galima šiek tiek padengti ekskursijų išlaidas ir duoti galimybės ir neturtingiems mokiniams geriau pažinti gimtąjį kraštą.

Slapukas.

ŠIAULIAI

Berniukų Gimnazija.

— Prieš trimestro galą ne tik pavieniai asmens, bet ir būreliai buvo užgniaužę žadą.

— Neseniai susikūrė karinio parengimo kuopa. Kuopoj kariška drausmė. Jai vadovauja vienas vadas; vadui padeda taryba. Vadas, kuriuo dabar yra Vyt. Ivanauskas, leidžia įsakymus. Tikslas — pasirengti tėvynės gynimui fizine jėga; todėl gimnazijos viršūnėse jaučiamas didelis pritarimas. Kuopa savo darbų krikštu pasirinko vakarą, kuris sumušė rekordą savo programos trumpumu ir įdomumu — buvo, būtent, tik šokiai, pritariant Griaužinio iš Šabaniausko įdainuotoms plokštelėms; užtat finansiniai to vakaro vaisiai puikūs... Beje, kuopa lapkričio 22 d. dėjo ant Sukilėlių kalnelio vainiką, žuvusiems už tėvynės laisvę, o lapkr. 23 d. ėjo į bažnyčią ir viešai minėjo kariuomenės sukaktį gimnazijos salėje.

— Religininkų būrelis lapkričio 29 d. rinkosi į fizikos kabinetą. Čia J. Šablins-

kas laikė paskaitą „Krikščioniška senovė", paįvairindamas ją savo parsivežtais iš Italijos paveikslais. Visi valandėlę pakvėpavome katakombų oru, paklaidžiojome jų urvais.

— Literatų būrelio valdyba galų gale po ilgų krizių nusistovėjo. Jos dabartinė sudėtis tokia: J. Vaišnoras — pirm., Vyt. Mažeika — vicepirm., P. Čepulis — sekr., L. Sinichaitė — knyg., F. Zavadskaitė — ižd. Rengiamasi Šilerio Karlo von Mooro teismui.

— Religininkų mokinio teismas neįvyksiąs dėl tam tikrų priežasčių, taip pat ir laikraštėlis negalėsiąs išeiti...

N. Rymant.

ŠILUTĖ

— X.29. įvyko naujųjų gimn-jos rūmų atidarymas. 11 val. buvo atskira moksleivių programa — pusryčiai, kuriuos suruošė krašto mokytojų dr-ja. Programoje buvo meniškoji ir linksmoji dalis. 17 val. vyko viešoji programa. Aukštieji svečiai (p. Švietimo ministeris, prof. Gaigalaitis ir kt.) laikė paskaitas. Po to, dainavo choras vedamas mokyt. J. Lamsaičio. Be to, programą dar paįvairino tautiški šokiai, deklamacijos ir duetas.

— XI.6. kapelionas kun. J. Staškevičius surengė krikščionybės įsisteigimo Lietuvoj 550 m. jubiliejaus paminėjimą. Po įspūdingos paskaitos, kurią laikė gerb. „Ateities" redaktorius, ir keleto svečių kalbų. buvo suvaidinta 3-jų veiksmų trag. „Likimo keliais". Šventė visiems paliko gerą įspūdį.

Aušrūnas.

ŠILALĖ

— Š. m. lapkričio mėn. 24 d. progimnazija paminėjo Lietuvoje krikšto įvedimo sukaktį. Po pamaldų progimnazijoj įvyko šventės meniškoji dalis. Minėjimą atidarė direkt. Al. Dičpetris. Choras, vadovaujamas mokyt. R. Čaikauskio, padainavo „O Karaliau!"... Kun. kap. L. Šarkauskas skaitė paskaitą, tema „Pirmoji Kristaus kelionė į Lietuvą". Solo dainavo mokyt. R. Čaikauskas ir Stankūnaitė. Paskambino gitara ir padainavo Gabdangaitė, Macevičiūtė ir Vaitkutė. Stankutė, Nivinskytė, Zdanavičiūtė, Pokvytytė ir Kalnikas padeklamavo. Be to, pasirodė Kristui Karaliui kalbąs choras, kurį vedė Tallat-Kelpša. Minėjimas baigtas „Marija, Marija"...

— Š. m. lapkričio mėn. 29 d. įvyko šachmatininkų susirinkimas, kurį pravedė direkt. Al. Dičpetris. Įsigyta mokomoji šachmatų lenta.

Ne aš.

ŠVĖKŠNA

— XI.12. švėkšniškiai paminėjo vieną iš mirusiųjų mūsų tautos veteranų — aušrininką, rašytoją, kalbininką kun. Mykolą Miežinį, nuo kurio mirties kaip tik tą pačią dieną sukako lygiai 50 m. (šis žymusis sukaktuvininkas mirė Švėkšnoje ir čia pat yra palaidotas). Minėjimą suruošė literatūrininkų būrelis. Atidarė būrelio pirmininkas Jonas Nausėda (V), trumpu žodžiu nušviesdamas mirusio žmogaus nuveiktųjų darbų nenykimą. Būrelio globėjas gimnazijos direktorius Pr. Samulionis laikė paskaitą apie sukaktuvininko kun. Myk. Miežinio gyvenimą ir nuopelnus lietuvybei. Stasys Steckis paskaitė savos kūrybos. Buvo padeklamuota keletas eilėraščių ir pagiedota (solo ir kvartetas) keletas religinio turinio giesmių. Be to, prieš tai literatūrininkai su būrelio globėju nuvyko į Švėkšnos kat. kapines ir padėjo ant aušrininko kun. Myk. Miežinio kapo vainiką su parašu: „Tu nusipelnei nevystanti vainiką".

Jonas Nausėda.

TAURAGĖ

Mokytojų seminarija.

— XI.19. literatai surengė literatūros — muzikos vakarą, kuriame dalyvavo Pagėgių Duonelaičio gimnazijos ir Tauragės valstybinės gimnazijos literatai bei muzikai. Įžanginį žodį tarė mūsų būrelio globėja, lietuvių k. mokyt. Zablockienė. Pagėgių gimnazijos auklėtiniai: Nasvytytė, Mažeika, L. Švedas skaitė savos kūrybos eilėraščių, Tonaitė paskambino piano, o Ilčiukaitė gražiai padainavo solo. Tauragės gimnazijos moksleiviai A. Čepaitė, Sabatauskaitė ir P. Drevinis skaitė savos kūrybos. Toliau pasirodė mūsų seminaristai. Paulauskaitė skaitė savo eilėraščius, Janušaitytė ir Godelytė po novelę. Vyrai solistai padainavo M. Petrausko „Arą" ir Denzo „Ispanų liaudies dainą", o žymiausi muzikai pagrojo Schumano „Träumerei" ir „Rokoko Koncert" F. Haydn; dirigavo Andrulis, II k. mokinys. Ir pagaliau Rinkūnaitė ir Raulinaitytė (abi Ib) gražiai ir gyvai pašoko baletą.

Mamos Sūnus.

TELŠIAI

— XI.12. Šiaulių bern. gimnazija su mūsiškiais žaidė krepšinį ir orasvydį. Laimėjo telšiškiai: orini 2:1 ir krepšinį 31:15. XI.19 laimėjo prieš Panevėžį: orinį 2:1, krepšiasvydį 27:14. Ping-pongą pralošė 6:3

— Naujai persitvarkė religininkų būrelis. Atskirai veiks vyresniosios ir atskirai žemesniosios klasės. Tik retais

atsitikimais, pav., švenčių ar didesnių iškilmių proga, darys bendrus susirinkimus.

— XI.18. iškilmingai paminėjome latvių 20 metų nepriklausomybės sukaktį. Programoje girdėjome keletą pranešimų, įspūdžių, kuriuos papasakojo buvojusieji Latvijoje, keletą latviškų eilėraščių ir dainų.

— Šimet gimnazijoje rengta daug pasilinksminimų. Atskiros klasės sudarydavo programėles, ir po to, įvykdavo šokiai. Programėlėse pasitaikydavo neblogų dalykų. Ypač gerai pasirodė berniukų grupės choras.

— XI.26. gimn. salėje koncertavo V. Bacevičius. Programos dalykai visi buvo sunkūs ir eilinei publikai neįkandami, tačiau mokiniai mielai klausėsi.

Literatas.

Amatų mokykla.

— Mokytojo Liausėdo dėka įsteigta fizinio lavinimosi kuopa, kuri suskirstyta į atskiras sekcijas. Iš tų sekcijų smarkiausiai veikia krepšininkai. Žada dalyvauti Telšių miesto krepšinio pirmenybėse. Pavasario saulutė gal išjudins ir kitas šakas į darbą.

— Neblogai veikia kraštotyros būrelis. XI.12. įvykusiame sus-me buvo įsteigtas ekskursijų fondas. Prieš Kalėdų atostogas būrelis žada paskelbti rašinių kongresą, apie Velykas išleisti laikraštėlį. Kraštotyrininkų valdybą sudaro: pirm. V. Kučinskas, vicepirm. A. Knyzelis, sekretorius S. Rapalas, ižd. S. Vita, v. nariai: A. Jonutis ir B. Velička.

— Mūsų direktoriaus iniciatyva buvo liuoslaikiu suruoštos kelios paskaitos. Didžiausio įspūdžio padarė kapeliono paskaita apie girtuoklystę ir rūkymą. Laukiame iš ponų mokytojų daugiau panašių paskaitų.

Trečiokų Dėdė.

UTENA

— XI.23. minėjome piliakalnyje kariuomenės šventę. Ten prie didžiulio laužo buvo padeklamuota, padainuota ir pasiryžta: „Kai šauksis mūsų tėvynė — mes visi kariai!" Dalyvavo tame paminėjime visi vyresnių (V-VIII) klasių mokiniai.

— XI 26. įvyko trečias literatų susirinkimas. Gr. Bakšys (V) recenzavo J. Jankaus „Be krantų". Recenziją papildė V. Aželytė (VII) ir mokyt. J. Lebedys. Toliau sekė sava kūryba: Surgailytės (VI) eilėraštis. Pelanytės (V) „Laiškas į kaimą", K. Tutkaus (V) eilėraštis ir V. Beržinio-Beržinskio (V) eilėraščiai iš ciklo „Jaunystės kliedėjimai". Sava kūryba taip pat pakritikuota. XI.27. sužaistos krepšinio rungtynės, X gimnazijos rinktinė — Vb klasė. Laimėjo penktokai 16:6 (12:2). XI.27. įvyko literatūros muzikos vakaras. Vakaro programoj dalyvavo pakviesti iš sostinės rašytojai: St. Vykintas-Povilavičius, L. Dovydėnas, F. Kirša, Vienuolis-Žukauskas, J. Gaidžiūnas ir T. Tilvytis. Programos išpildyme dalyvavo ir mūsų muzikos jėgos, baletas ir kt.

Victor.

VILKAVIŠKIS

Lapkričio 26-27 d. Vilkaviškio dr. J. Basanavičiaus Valstybinė gimnazija šventė 30-ties darbo ir 20-ties lietuviškos gimn. gyvavimo metų sukaktį. Šeštadienį mokyt. Tamulaičio režisuojami aštuntokai gana gražiai suvaidino Moljero „Šykštuolį". Sekmadienį gimnazijos salėj įvyko uždaras koncertas kviestiems svečiams. Mokyt. Gurevičiaus vadovaujamas gimnaz. orkestras sugrojo keletą mūsų kompozitorių kūrinių, choras padainavo lietuviškų dainų, ir Vyt. Česna (VI) paskaitė sukaktuvėms skirtą eilėraštį. 13 val. „Giedros" salėj buvo pats iškilmingasis posėdis. Į jį atsilankė J. E. vysk. Karosas, Švietimo Min. vadovybė, būrelis gimn. dirbusių asmenų ir didelis būrelis visuomenės. Gimn. direktorius Paliulis savo pranešimu davė išsamų praėjusio mūsų įstaigos gyvenimo vaizdą. Per šį 20-tį, Vilkaviškio gimnaziją baigė 279 abiturientai, kurių tarpe gražus būrelis gerai žinomų asmenų, kaip A. Vaičiulaitis, P. Orintaitė, Sal. Neris, a. a. P. Karuža ir kt. Savo atsiminimus papasakojo dar rusiškoj gimn. mokytojavęs dr. Kudirka, pirmasis direkt. Vaitkevičius ir karo meto abiturientas adv. Aužrota. Jubiliatę sveikino vysk. Karosas, vice-minist. Masiliūnas, buvę mokytojai ir mokiniai, kaimyninės gimn. ir kt. Miesto burmistras ir tėvų komiteto pirm. savo kalbose iškėlė gimn. rūmų reikalą ir kreipėsi į Švpiet. Ministerijos atstovus, kad paskubėtų šį reikalą sutvarkyti.

— Minėjimo proga gimnazijoj buvo suruošta mokinių rankų darbų ir piešinių paroda. Čia diagramomis, be kitko, buvo pavaizduotas ir gimnazijos augimas bei plėtojimasis.

— Lapkričio 29 d. lit. mėgėjų būrelis turėjo susirinkimą. Vyt. Česna (VI) recenzavo J. Jankaus „Egzaminus". V. Rauba „debiutavo" su savo eilėraščiais ir, reikia pripažinti, neblogai pasirodė. Šitame susirinkime jau vėl pamatėm net porą beletristų. Tai septintokai — Bernotaitė ir Žemaitis. Noveliukės buvo vi-

IŠKELIAVIMAS*

(P. Jurkaus plagijatas)

Kaip smilga, tu, Onyt, palinkus,
Galva — kaip krūmas jazminų...
Ar čia seniai supais tu lingėj —
Dabar lankyt tavęs einu...

O, kaip norėčiau palydėti
Tave, kai klaidžioji miškais...
Paskui vienam gal teks liūdėti,
Jei kitas su tavim nueis — — —

Dar taip norėčiau bėgt per pievas
Ten, palei klėtį, pas tave —
Bučiuoti žemę kvapią, šventą,
Kurią tu mindai vakare...

Išgirdęs alpstančią gegutę,
Palauksiu, šviesos kol užges;
Tada susėsim palei klėtį,
Ir tu ištiesi man rankas — — —

Kartu išėję į pasaulį,
Pamiršim greit dienas medaus —
Bet kol vestuvių tebelaukiu,
Tave, Onyte, kas priglaus?...

Šelmis bernelis.

---

* Originalas „Ateities" 4 nr.

BIRŽAI

Iš mano dienraščio.

XI 23. šeštadienis.

Šiandie mano ausis pasiekė gandas, kad Biržų gimnazija gauna iš gumos fabriko Anglijoje dovanų. Labai apsidžiaugiau, nes mano purvabridžiai jau buvo nuėję „drebezgom" ir juokėsi iš kiekvieno, kurį sutikdavo. Ko gi daugiau gali tikėtis iš gumos fabriko, jeigu ne kaliošų? Bet koks nusivylimas, kai auklėtojas įteikė kiekvienam po kramtomos gumos gabaliuką. Vakare, atrajodamas gumą, drožiu į šeštųjų klasių pasilinksminimą. Iškilmingai įeinu salėn ir žiūriu, kad vienas mano draugas scenoje rengia sužadėtuves. Ir koks mano nustebimas, kad jaunoji ne ta, kurios aš tikėjausi. Jeigu būtų ta, kuri kiekvieną rytą drožia iš Rinkos gatvės į penktą klasę, arba ta, kuri negavusi algos už „dešrininkų" kasininkės tarnybą supykusi pabėgo į Marijampolę, arba dar ta, kuri dabar vasaroja Aukštojoj gatvėj, tai galėčiau patikėti, bet dabar jokiu būdu ne. Nei iš šio, nei iš to išsiveržia į sceną gauja šeštokų, ginkluotų mandolisai neblogos ir atrodo, kad novelistų „badas", siautęs Vilkaviškyj net kelis metus, turės baigtis. Bendrai, šįmet būrelio veikimas, nors ir pateko į jaunųjų rankas — nežuvo. Buvę nedrąsūs kritikai vis dažniau prabyla ir kyla gana įdomių diskusijų. Greitu laiku būrelis ruošia literatišką gimnazijos sukaktuvių minėjimą, kuriame mokiniai bus supažindinti su rašytojais, išėjusiais iš mūsų įstaigos.

Edvardas.

ZARASAI

— XI.19. buvo pirmą sykį šiais mokslo metais susirinkę literatai. Buvo skaitytos savos kūrybos. J. Būga (VI) skaitė „Bernelis ir mergelė pagal lietuvių tautosaką". Be to, savo kūrybos skaitė H. Savickas, A. Buzelytė ir J. Gaulia. Būrelio vadovavimą perėmė naujasis lietuvių k. mokyt. A. Misevičius. Išrinkta energinga valdyba: pirm. V. Juodelytė (VII), sekr. H. Savickas (V), ižd. J. Gedvila (VI). Buvo iškelta daug sumanymų. Būrelis nori išleisti savo laikraštėlį.

— XI.25. įvyko pirmasis tautosakininkų būrelio susirinkimas. Narių atsilankė, palyginti, daug. Mok. A. Vilutytė (būrelio globėja) supažindino narius su būsimais darbais ir planais. Išrinkta nauja valdyba: pirm. J. Būga (VI), sekr. V. Jakovickas (V), ižd. P. Merkys (VI). Buvo daug skaityta savosios kūrybos ir, per visas atostogas, surinktos tautosakos. Pereitais mokslo metais būrelio iniciatyva buvo surinkta 2.000 tautosakos dalykėlių. Be to, gausiai būrelio nariai renka žodžius lietuviškam žodynui.

— Smarkiai gimnazija ruošiasi įvykstančiam vakarui. Vakaro pelnas skiriamas neturtingiems mokiniams už mokslą sumokėti. Bus statoma Vydūno 3-jų veiksmų misterija „Mūsų laimėjimai". Be to, žada gražiai pasirodyti simfoninis orkestrėlis, deklamuotojai ir kt.

V. J-s.

na ir gitara. Palinksmins, manau, jie mano „dūšią" susijaudinusią dėl draugo neapgalvoto žygio, bet ir čia skaudžiai apsirinku, nes girdžiu nusiskundimą dėl išlaužtos tvoros, dėl kurios jų vienas nukentėjo...

Paskum programa, tur būt, baigėsi, nes visi ėmė šokti įvairius šokius, kurių dauguma tautiški: two-step'as, polka ir k. Šoku ir aš tautiškus šokius ir stebiuosi, kodėl tautiškos minties aštuntokas jų nešoka, bet šlifuoja koridorių su savo išrinktąja iš Zuikiškių kaimo. Visko mačiau bešokdamas. Mačiau žmogų be širdies (pusę jo širdies išsivežė viena balerina į Latviją, o kita pusė mergaičių bendrabutyje), bet labiausiai nustebau, kai viena lelija nėio su manim šokti. Del ko — visai neaišku. Aš, berods, visai padoriai atrodau: kelnės orą skrodžia, batai veidą rodo. Ji irgi neprastesnė: plaukai sufrizuoti ir dar nekalba su kiekvienu, kuriam frizūros vietoj šviečia mėnesėlis. Apstatytas nutariu ieškoti nusiraminimo gamtoje. Visų pirma nudrožiu patikrinti šeštokų nusiskundimo dėl tvoros išlaužimo. Gi žiūriu, — kaip po karo: tvora guli purvyne, šaligatvių lentos iškilotos, bendrai — apkasų vaizdas. Vietoj nusiraminimo dar juodesnės mintys lenda galvon, ir aš susijaudinęs praryju gumą, kurią laikiau už kiaurojo danties... Dabar, manau, jau baigta — dienos jau suskaitytos, nes buvau nugirdęs, kad gumą nurijus anksčiau ar vėliau mirtis... Bet panaudojęs visas pastangas nusiraminimui, šiek tiek išsklaidžiau juodas mintis ir, apmąstydamas visą šios dienos tragediją, kuri prasidėjo nuo kramtomos gumos ir pasibaigė apkasuose, spaudžiau namo.

Jurgis Špunka.

Atsišaukimas Kaišiadorių VI klasei su Strėvūnu priešaky.

Aš, žemiau pasirašęs Viengungis, „strošniai" apsidžiaugiau gavęs jūsų pakvietimą ir pradėjau krauti savo mandolinas į mazgus. Bet teko apsimąstyti del susisiekimo. Žinokite, kad manęs perkraustymas jums nežmoniškai brangiai atsieitų.

Pirmiausia jums reiktų nusamdyti visą vagoną mano mandolinoms, o kad aš patogiai jausčiaus, reikia kito vagono. Be to, turėkite galvoj, kad ir pas mus per anglų kl. pamokas „nesmūtna". Jeigu turite noro, parūpinkit nemažą kamarą, kurios nors viena lango kletka būtų į Biržų pusę. Tada atsiųskit man nekuriuos šeštokių „abrozėlius", ir aš, krokodilo ašaras barstydamas del savo kolegų, nuvažiuosiu.

Susirūpinęs **Viengungis.**

KAUNAS

T. T. Jėzuitų gimnazija

Sveikinimai ir linkėjimai.

Sveikinu Jus su Kalėdom! Mat, prie suolo kai prisėdom, tai jau mėnuo koks ketvirtas, kaip su „dvoikėm" verda flirtas. Tą nelaisvę, visas bėdas bent užmirškit per Kalėdas.

Sveikinu drauges Širdietes, „Aušrą" ir Kazimierietes — laimingai Šventes sutikti, ko nesveikinau — nepykti. Sveikas, broli Jurbarkieti, nusikraustęs į pasvietį, sveikas, Prienų gimnaziste, greit pas jus žadu užklysti. Zarasiečiams pavydėsiu, kai čiuožyklon vaikštinėsiu, nes ten ežerų ne badas — visas kraštas bus vien ledas. Sveikinam marijampoliečius, pietų Lietuvos piliečius.

Ir Mažeikių gimnazistą šiandien sveikinti išdrįstu. Dar Šiaulius pasveikint tenka ir paduoti savo ranką, o paskum dar tą Palangą ir Klaipėdą — mūsų langą. Biržus, taip pat Vilkaviškį reik pasveikinti nors „biškį".

Bet jau plunksna trata, barška, tad statykim juodą tašką. **Bo.**

KĖDAINIAI

— Šeštoj berniukų klasėj patogiomis sąlygomis įdainuojamos plokštelės. Kreiptis į klasės buhalterį.

— Pageidaujama, kad kooperatyvėlis „Skruzdėlynas", be kitų „mokslišku monų", pardavinėtų „Labutį", „Pikolo — Extra" ir impregnuotus degtukus.

Konduktorius.

KRETINGA

Paskutiniomis dienomis labai pagyvino savo veiklą „ekonomistų" būrelis, kuris žada greit „įsisteigti" (Dabar veikia slaptai!). Būrely narių iš viso yra 3. Nors būrelis ir neskaitlingas, tačiau apyvartą jau nemažą padarė. Per „krikštynas" (kai jis persikėlė iš bendrabučio į miestą gyventi) „būrelis" (3 „asabos") suvalgė milžinišką kiekį duonos. „Būrelio" įsisteigimu susirūpino kai kas iš bendrabučio „Maisto Tiekimo Komisijos", nes pajuto, kad padidėjo nematoma sviesto, dešrų ir Co. apyvarta.

Kiksada.

KUPIŠKIS

— Pas mus, žinotumėt, „veikliausia", tai meno sekcija. Susirinkimai čia šaukiami kas savaitę, trunka po 10 minučių.

Susirinkusieji drauge išrenka valdybon kandidatus, po to išeina, o įgalioti pirmokai, kaipo „mokyklos atstovai" vis renka sekcijos vyriausybę. Susirinkimai dažniausiai baigiasi vyriausybės pribuvimu...

— Prieš Kalėdas pakupio krūmų patalpose šaukiamas visuotinas „cyzininkų" sus-mas. Programoje „Absoliūto kalba", paskaita „Nuo makorkos iki „Regata" papiroso" ir kt. Be to, „cyzininkų" choras padainuos keletą šeštokų dainų, kaip „Plaukė kranich'as per ežerėlį", „Mūsų klasėj yra tipas" ir kt. Ta proga glauniausiam „cyzininkui" bus įteikta ta premija.

Box Tengo.

MARIJAMPOLĖ

Priežodžiai:

— Vaizdinasi, kaip antrokai, laimėję „paskutinę vietą".

— „Cvoikė" ir pro „jermulką" matosi.

— Necirpk, lyg antrokas po „groskukulių".

Kurpalis.

— Lydi, kaip aštuntokai „liktarnas" į pamokas.

— Skuta, kaip penktokai „bakenbardus".

Kolibriukas.

Mokytojų seminarija.

— Mes, seminaristės, prašome mielus draugus VII-kus išklausyti šį mūsų pageidavimą (mat, „akis prieš akį" šnekant tokius pageidavimus „iškloti" nepatogu). Taigi, prašome mūsų į pamokas nebelydėti, nes mums tatai „štrengferboten", ir per daug mūsų netrukdyti iš ryto, nes vakare ir „Varšavinėj" užtenka. Ypatingai neužkabinėkite, kai ateinu į gimnaziją bulkučių.

Seminariečiu vardu **Katarina Antroji.**

RASEINIAI

Dvara žvaigždės.

VI

Par jėlgaują partrauką naiau į dvarą apžiūrėti dvara žvaigždžiū. Najau i aristojau an ūlyčes. Savo „teleskuopa" pasukau į šeštuos klesas lengus. Tujaus pamačeu „Tarantialą" an stala bešuokiniejant. Vynam kampe „antišeškininkas" su „anticimcininkiums" besišnibždau, mūsėt, ravaliuciją žad daryti. Kitam kampe Marcuks usimislijęs, mūsėt, acimen savo klesas pasismaginimą, kur taip puikei ant atrodė, taip smailei Stasi i jin žiūrėja. Vynu žodžiu, visi usimįslijeu Aciminimais tebegyven.

Vb

Nu če pasukau „teleskuopą" į trečę piontą, į „špuokinyčę". Ale ten ne špuokai gyven, vo vynas lakštingalas. Greitakuoji Vandūsi nuo lentos lig pečeus startą bejemanti. Vo už vis daugiau pamačiau pri langū, bežiūrenčių į aštuntuokus, katry dėl anū če puo ūlyčę spacie ravo. Daug aštuntuokų če savo šėrdes pameti. Nu, i yr kuo pamest. Gražumėlis, kaip pasakų fėjų, vo dainiū, kaip sirenas — negali aciklausyt. Ale nieka nepadarysi — reik toliau keliauti į kitą pusę. Mat, ča telika naujuos vieras žmonis, vo aš staraviers, toi nenuosiu su anais šnekieti.

VII

Nusikreiustęs į kymą, susiradau sekmą klesą pačem kampukė į pradiejau apžiūriniet. Pirmeus pamačiau Irusikę, antakius bepašiuojant, namo i taip jau visi nepašiuoti. Pri synas šėpa bestoventi — tai koparatyviuks. Če atein mokiniukų šiuo tuo nusipirkt. Mon bežiūrent ateja tuoks mažiuks, tai any sugrybi i už šėpas užkiša — mat, koki balamūtai. Gale klesas „Mūza" alupka begrauženc ir į Palerguoniją bežiūrenc, mat, įkviepima ar iškviepima lauk. Vo pons „Didžiūne" įsisprendęs vaikščiuo i kuožnaklaus: „Ar užuod dūmus; matai — ne. Tai muna išradims. Tokiū bambuonkū užsiėdi i nei dūka". Taip mon bežiūrent. kalidoriuje pasiruode jūsvi bakenbardai, i raudonų ugnėngų akiū žvilgsnis mani parvėri. Kuo tik nesuparalyževuoja. Atsigeivelėjęs sugrybeu „teleskuopą" ir paršuokęs par tvorą nulėkeu namuo į kumetinę.

Astruonuomas.

RASEINIAI

— R. A. B. žada išleisti laikraštėlį. Tik čia sutikta kliūtis. Trūksta vieno referato, be kurio negalima spausdinti laikraštėlis. Bet, reikia tikėti, kad laikraštėlis per vargus pasirodys.

Balv.

PLUNGĖ

Mes turime dvejus rūmus, į kuriuos kasdien įžengia pedagogiška koja, būtent: aukštieji „lordų" rūmai ir žemieji — „nuskriaustųjų" rūmai. Aukštuosiuose — gyvena septintokai — kūrėjai, nes, gyvendami ant aukšto, sunkiai prieinamo kalno, gerai supranta gyvenimo prasmę, jo užduotį. Taip visai neseniai jie isteigė nepaprastus kursus, kurie su didžiau-

KŪNO KULTŪRA

Veda ST. DAUNYS

Europos krepšinio pirmenybės artėja.

Diena po dienos Europos krepšinio pirmenybės artėja. Tai bus didelis sporto įvykis. Lietuvos žemėje pirmą kartą kovos geriausios Europos krepšinio jėgos. Kas laimės?...

Lietuva visapusiškai Europos krepšinio pirmenybėm jau ruošiasi. Valstybinio stadiono aikštyne jau statoma didelė salė, kurioje bus pravestos Europos kruepšinio pirmenybės. Salėje galės sutilpti per 13.000 žiūrovų. Tai bus didžiausia salė Baltijos valstybėse.

Europos krepšinio pirmenybėms ruošti sudarytas specialus keliolikos žmonių komitetas. Dalyvauti Europos krepšinio pirmenybėse Kaune, komitetas pakvietė 18 valstybių. Štai jos: Anglija, Belgija, Čekoslovakija, Estija, Egiptas, Graikija, Ispanija (vyriaus.), Italija, Jugoslavija, Latvija, Lenkija, Luksemburgas, Portugalija, Prancūzija, Šveicarija Turkija, Vokietija ir Vengrija. Nepakviestos liko tos Europos valstybės, kurios nepriklauso Tarptautinei krepšinio s-gai ir dalyvauti negalėtų. Gal keletas valstybių ir

---

siu pamėgimu lankomi. Jie pavadinti: „Nugreibimo" kursais. Jų vadovybę sudaro žymiausi mūsų organizatoriai, gerai prityrę asmens. Vyriausias kursų rektorius — p. „Kling-Klungas", neseniai buvęs tekančios saulės imperijos karo „atašė". Prorektorius — „Bondelista" — „Monologista". Sekretorius — „Geležinis", užvakar parvažiavęs iš praktikos instituto. Kursų pusvalandis įvyksta prieš kiekvieną „rašomuju darbu". Taigi, brangieji, kurie negalite lankyti, kreipkitės raštu. Raštai priimami kasdien. Nuskriaustieji yra gausiai šelpiami iš turtingo „greibiančiųjų" indelio.

Naudokitės gera proga! Neapsivilsite!

Janka

VILKAVIŠKIS

Aštuntokams laimė krito ir nuo vakaro lig ryto „dulcinėjos" ir „jų" vyrai savo laime smarkiai girias. Pora pamokų per dieną guostų juk ir jus kiekvieną; o tačiau ir per tą porą gali drąsiai snaust, jei nori, nes „artistams" pedagogai jau nedaro nieko blogo, prie lentos ateit neprašo, dvejetukų neparašo; taigi, išvada tik tokia: gera būti aštuntokais. Aną dieną „Giedros" salėj rodė viską, ką jie gali. Kad pasotint jų šykštumą, traukėm puslitį nuo dūmų ir pamatėm tų talentus. Jie už vargšą mūsų centą žada ruošti baisų balių, su „Kūban" ir su bokalais.

Septintokai — sviete mano, už ko stvertis — neišmano. Kol dar dienos laisvėj ėjo, jie kas „subatą" trepsėjo, bet užstojo vos adventai, jau, brolyti, viskas... šventa! Veltui verksi ir maldausi, suraminimo negausi. Liūdnos minos septintokų, vos šešias dienas nešokus.

Šeštokėliai — margo plauko kažko ilgisi ir laukia. Dažnai rolėse solistų gabumus savus išvysto. „Minezengeris" Jurgutis „liepsnose" tuoj baigia žūti, kai nuo krosnies juodaplaukė ji semitiškai pašaukia. O mechanikas iš kampo vis vielas kažkokias tampo ir „benzufką" „užriktavęs" pats sau ima šaukti „bravo".

Gabijus.

„Kreivų šypsenų" bendradarbiams.

Redakcija iš savo bendradarbių gauna daug įvairių dalykėlių, bet tik retu jų tegali pasinaudoti, nes paprastai viskas rašoma vienu šablonu: Janė pasakė taip, Stasys šitaip ir t. t. Dalykėliai, dedami į „Kreivas šypsenas", turi būti tikrai sąmojingai parašyti ir įdomūs ne vienam ir ne dviem žmonėms, bet visiems mūsų skaitytojams. Pageidaujama karikatūrų, parodijų ir kitokių juokų formų, kurios būtų naujesnės ir pakeistų nusibodusį šabloną.

Uolesniems savo bendradarbiams „Kreivos šypsenos" ateinančio pusmečio gale duos savo nuožiūra dovanų knygomis.

atsisakys dalyvauti, bet vis tiek Europos krepšinio pirmenybių metu Kaune bus tikras Europos tautų mišinys. Daug susirūpinimo kelia ir svečių apgyvendinimo klausimas. Manoma, kad Europos krepšinio pirmenybių metu į Kauną suvažiuos per 1000 užsieniečių, kuriems turės būti parūpintos atitinkamos nakvynės.

Visiems krepšinio vadovams ir visiems krepšinio draugams didžiausias rūpestis, kad ir vėl Lietuva liktų nugalėtoju, kad Europos krepšinio meisterio vardas neatitektų kitiems. Jau dabar kertamos lažybos, daromi teoretiški apskaičiavimai ir kitokiais būdais stengiamasi atspėti kas laimės. Reikia pažymėti, kad paskutiniaisiais metais įvairiose Europos valstybėse krepšinio klasė labai pakilo. Prancūzijoj krepšininkų skaičius skaičiuojamas šimtais tūkstančių. Nemažesnis krepšininkų susidomėjimas Baltijos valstybėse, Lenkijoj ir kitur. Favoritais reikėtų laikyti Lietuvą, Latviją, Lenkiją, Italiją, Estiją ir Prancūziją. Neabejotina, kad šios valstybės susitiks lemiamose rungtynėse. Pačiais stipriausiais varžovais Lietuvai bus latviai ir lenkai. Latvijos krepšinio klasė labai pakilusi, o lenkai savo eilėse turės Amerikos lenkų. Estai, prancūzai, italai, kurie neturi amerikoniškosios mokyklos trenerių, galės būti lengviau įveikiami. Šitaip ar taip, bet pergalės viltys Lietuvos pusėje. Paskutinių metų krepšinio pažanga kalba mūsų naudai. Rinktinė, Kriaučiūno ir Lubino vadovaujama, ruošiasi visu atsidėjimu. Darbo vaisiai jau matyti gražiose krepšinio pirmenybių varžybose.

Krepšinio pirmenybės.

Šiųmetinės Kauno aukštosios klasės krepšinio pirmenybių rungtynės labai dažnai švysteli visu krepšinio žaidimo įvairumu, todėl nenuostabu, kad dažnai žiūrovai negali sutilpti į salę. Didžiausį susidomėjimą sukelia JSO, LFLS ir Karo Mokyklos komandų rungtynės, nes šios komandos yra pačios stipriausios. Pirmasis ratas jau eina prie pabaigos. Beveik tikra, kad šio rato nugalėtoju bus JSO, antroj vietoj liks garsiojo Lubino vadovaujama LFLS komanda. Aušra šiame rate turi 4 vietą.

Geriausi Lietuvos lengvaatletai 1938 m.

Lengvosios atletikos sezonas jau pasibaigė. Šiųmetinė vasara Lietuvos lengvaatletams buvo itin naši. Pirmenybių ir Tautinės Olimpijados metu pasiekta arti 20 naujų rekordų. Trumpai pažvelkim į geriausius Lietuvos lengvaatletus 1938 m.

Vyrų grupė:

60 mtr.: Preisas (Š. Makabi) — 7,0 s.
100 mtr.: Bakūnas (Grandis) — 11,0 s.
200 mtr.: Bakūnas (Grandis) — 22,6 s.
400 mtr.: Liutkus (Amer. liet.) — 51,2 s.
800 mtr.: Šimanas (LGSF) — 2:01,4 m.
1500 mtr.: Šimanas (LGSF) — 4:04.8 m.
5000 mtr.: Vietrinas (LGSF) — 15:24,2 m.
10.000 mtr.: Vietrinas (LGSF) — 32:57.0 m.
100 m. su kliūt.: Komaras (KSS) — 15.8 s.
Šokimas į tolį: Bernotas (Amer. liet.) — 6,92 mtr.
Šokimas į aukštį: Bernotas (Amer. liet.) — 1,95 mtr.
Trišuolis: Kondrackas (Grandis)—14,07 m.
Šokimas su kartimi: Vabalas (Grandis) — 3,60 mtr.
Rutulys: Jankūnas (Š. JSO) — 13.18 mtr.
Ietis: Kamičaitis (Uk. Šaulys) — 62.3[illegible] mtr.
Diskas: Budrevičius (Grandis) — 40,16 mt.

Moterų grupė:

60 mtr.: Abramsonaitė (VDG) — 8,2 sek.
100 mtr.: Šepaitienė (P. Šaulys) — 13,1 s.
200 mtr.: Šepaitienė (P. Šaulys) — 26,8 s.
80 mtr. su kart.: Vaškelytė (JSO) 14,5 s.
Šokimas į aukštį: Zienčikaitė (T.m.s.) — 1,41 mtr.
Šokimas į tolį: Šepaitienė (P. Šaulys) — 5,31 mtr.
Rutulys: Vitartaitė (JSO) — 12,22 mtr.
Ietis: Zienčikaitė (Tauragės mok. sem.) — 33,17 mtr.
Diskas: Vitartaitė (JSO) — 33,89 mtr.

Iš lentelės matosi, kad vyrų grupėje beveik visas pirmas vietas dalinasi Grandies, LGSF ir Amerikos lietuviai sportininkai, o moterų grupėje daugiausiai pirmų vietų turi Panevėžio Šaulys, toliau keletą pirmų vietų turi įvairios Lietuvos gimnazijos. Visi išvardintieji lengvaatletai ir lengvaatletės 1938 m. buvo pirmieji.

Futbolo pirmenybės baigėsi.

Lapkričio mėnesio viduryje buvo baigtos Lietuvos futbolo pirmenybių aukštosios klasės rudens ratas. Šio rato nugalėtoju išėjo LGSF komanda, nuo kitų komandų atsiplėšusi net 5 taškų skirtumu. LGSF šiame rate pasirodė gerokai pranašesnė už kitas komandas ir nugalėtojo vardą išsikovojo tvirtai, nepralaimėjusi nė vienų rungtynių. Paskutines rungtynes LGSF žaidė su dabartiniu fabriko meisteriu KSS. LGSF meisterį supliekė didele pasekme 4:1. Iš žaistų 7 rungtynių LGSF laimėjo 6 ir vienas rung-

Jonas Vytautas Narbutas. PAŽADĖTOJI ŽEMĖ. Vilniaus krašto gyvenimo vaizdai. Sakalas. 165 psl. Kaina 2,5 lt.

Novelėmis autorius išpasakoja pažadėtosios žemės gyventojų sielvartus ir džiūgesius. Knyga paskirstyta į tris dalis: „Naujos varsnos", „Sakalai" ir „Kibirkštys ir liepsnos". Tai simboliškos, ne pripuolamai pamiltos antraštės.

„Naujose varsnose" autorius piešia naujesnių, šviesesnių laikų kovą su tuo, kas jau pasenę. **„Sakalai"** — tie ryžtingieji, kurie užgrobtoj žemėje kovoja dėl lietuviško žodžio, dėl žmoniškumo teisių. Tokie sakalai persekiojami, žudomi. „Bet jie per greitai ir per aukštai lakioja — nepavyt ir nepasiekt jų arui ir neišnaikint sakalų giminės" (Paž. žemė 82 psl.). **„Kibirkštys ir liepsnos".** Kibirkštys dar dega tikro, sąmoningo lietuvio krūtinėje. Už tų lietuviškumo kibirkščių skleidimą daug ką praryja priešo liepsnų liežuviai. „Paskutinė pamina", „Ištrėmimas", „Laiškas mokytojai" — geriausi viso to, dokumentai.

Beveik visose novelėse žymu anos pažadėtosios žemės troškimai, šūkiai ir nusivylimai. Stilius gana gyvas, ekspresingas. Knyga skaitytina visiems.

El. G.

Liudas Dovydėnas. JAUJOS PASAKOS. I. Spaudos Fondas Kaina Lt 2,50. 142 psl. Iliustracijos R. Kalpoko.

Šitoji Dovydėno knyga dedikuota garsiajam Lietuvos knygnešių karaliui — J. Bieliūnui-Ereliui. Joje randame lengva kalba, lietuviška dvasia, lankščiu stiliumi parašyta 11 pasakų: Jaujos pasakos, Knygnešio lazda, Nebaigta pasaka, Žvirbliai ir saulė, Pamotė ir podūkra, Sunki sargyba, Kas išrado pypkę?, Karaliaus dovana, Jaujos vakarai, Čigono šuva, Valdovas be drabužių.

Tai tikrai lietuviškos pasakos, išaugę iš mūsų kaimo legendariškų pasakojimų, burtų, prietarų ir padavimų. Vienur aprašomas knygnešys Baltrus, turėjęs nuostabią lazdą, kitur pikta pamotė ir jos gražioji podūkra, trečiur — jaukioji Jeronimo jauja ir slėpiningi vakarai prie „spausdinto žodžio"...

Šitoji knyga visai sąmoningai ir vertai dedikuota garsiajam knygnešiui, nes joje daugiausia ir rašoma apie knygnešius. Be to, pati Jeronimo jauja — pasakų pasakojimo vieta — gabenamų iš Prūsų knygų „stotis", slėptuvė.

Yra sukurta daug gražių paveikslų iš gamtos, paukštelių, gyvulių gyvenimo.

Tik gal vietomis galima prikišti per daug didelis ištęsimas ir fantastiškumo trūkumas. Tačiau yra nuostabiai gražių dalykėlių: „Knygnešio lazda", „Nebaigta pasaka", „Pamotė ir podūkra", Jaujos vakarai".

Iliustracijos padarytos gražiai ir sko-

---

tynes baigė lygiomis, taigi iš galimų surinkti 14 taškų, LGSF surinko 13 taškų. KSS ir JSO turi po 8 taškus, Kovas 6 tšk., Tauras 6 tšk., MSK 5 tšk., LFLS 4 tšk. ir Švyturys 3 tšk. Nesužaistos KSS-Kovo rungtynės nukeltos į pavasarį. Antrasis futbolo pirmenybių ratas prasidės 1939 m. balandžio 15 d.

Latvija — Prancūzija 33:27 (25:9).

Gruodžio 3 d. Paryžiuje įvyko krepšinio rungtynės Latvija — Prancūzija, pasibaigusios Latvijos pergale 33:27. Prancūzai bandė prieš latvius revanšuotis už pralimėjimą Tautų Taurės turnyre Berlyne 14:18, bet revanšas nepavyko. Latviams pergalę nulėmė puikiai sužaistas pirmas puslaikis, kurį latviai užbaigė 25:9 savo naudai. Antrame puslaikyje prancūzams pradėjo labai sektis, latviai buvo priversti tik gintis, bet prancūzams išlyginti nepasisekė, nors pirmojo puslaikio skaudi pasekmė buvo labai sušvelninta. Rungtynės ir baigėsi pelnytu Latvijos laimėjimu 33:27. Žiūrovų apie 20.000. Teisėjavo vokietis ir šveicaras. Latviams taškus pelnė: Vanagas 13. Šmitas 10, Melderis 5, Grandinis 4 ir Kazaras 1.

ningai. Reikia tikėtis, kad autorius duos dar ne vieną panašią knygą jaunimui.

A. Verd.

Motiejus Lukšys, SAULĖTĄ DIENĄ. 123 psl. Kaina Lt 2,—. Iliustravo V. Z. Stančikaitė-Abraitienė. Išleido Sakalas.

Šioje knygutėje įdėtos keturios apysakaitės, vaizduojančios vaiko gyvenimą. Pirmojoj apysakaitėj „Saulėtą dieną" piemuo Baltrukas su savo draugu dirba radiją. Bedirbdamas užmiršta gyvulius, kurie nesaugomi sueina į javus. Atbėga ūkininkas su botagu, išveja iš javų karves, bet tenka botago ir Baltrukui. „Pirmuosiuose žingsniuose" vaizduojama Algiuko pirmoji diena mokykloj. Apysakaitėj „Nešvarios rankos" pasakojama apie miegalį ir tinginį mokinuką. „Inkilėlyje" matome vaikus, besidžiaugiančius pavasriu, sugrįžusiais paukščiais ir keliančius į medį varnėnui inkilėlį.

Taigi, visa čia labi parasta ir kasdieniška. Labai paprastas ir novelių stilius bei jų kompozicija. Tačiau kartu ten visa labai tikra, gyvenimiška, realu. Be to, viskas vaizduojama su gilia meile, su įsijautimu į vaiko sielą ir jo psichologijos pažinimu. Vaiką ši knygutė patrauks savo nuoširdumu ir vaizduojamojo gyvenimo artumu. Tačiau kitas klausimas, ar vaiką pakankamai suidomins tų vaizdelių parastumas ir kasdieniškumas. Juk vaikas turi didelę fantaziją, jis visada trokšta ką nors nepaprasta išgirsti. Todėl suprantama, kad net pradžios mokyklos vaikai mieliau skaito fantastiškus nuotykių romanus, negu realistinius, nors labi nuoširdžiai ir subtiliai parašytus savo gyvenimo vaizdelius.

Knygą puošia gražios dail. V. Z. Stančikaitės-Abraitienės iliustracijos.

Ratukas.

MOKSLEIVIŲ LAIKRAŠČIAI:

ŽAGRĖ. Vilniaus V. D. gimnazijos lietuvių moksleivių laikraštėlis.

Šis vilniečių lietuvių leidinėlis daro puikų įspūdį. Reta mūsų gimnazija, dirbdama daug geresnėse sąlygose, gali ką nors panašaus parodyti. Ypatingai yra atžymėtini laikraštėlyje telpą pubicistiniai straipsniai. Jie parodo vilniečių moksleivių nuotaiką, norą dirbti, kovoti ir kurti. „Per darbą, per ištvermę, per pasiryžimą, turime pažinti savo tautą, jos istoriją, kraštą, gyventojus" (24 psl.). Iš laikraštėlio puslapių sužinome, kad vilniečiai moksleiviai ir anksčiau leido savo laikraštėlius „Dinamo" ir „Lietuviškasis varpas", kurie turėjo daug reikšmės jų kultūriniam gyvenimui. „Žagrė" taip pat išeina su dideliais pasiryžimais ir, kiek iš šio pirmojo nr. galima spręsti, reikia tikėtis, išvarys gilią vagą.

Be straipsnių randame nemažą pluoštą dailiosios kūrybos. Pažymėtina realistinė novelė „Išblėsusios dienos". Eilėraščiai formos atžvilgiu nėra ypatingai stiprūs.

Laikraštėlio pabigoj randame mokyklos gyvenimo kroniką. Pasirodo, kad vilniečių lietuvių gimnazijoj veikia įvairios kuopos, kaip antai: kooperatininkai, eucharistininkai, literatūrininkai ir kt.

Skyrelyje „Anapus" duodamos žinutės iš nepriklausomos Lietuvos kultūrinio gyvenimo.

„Žagrė" rodo, kad vilniečiai lietuviai moksleiviai yra sąmoningi ir pajėgūs, nusistatę dirbti ir visu smarkumu kovoti dėl savo pozicijų.

E. Ratilaitis.

MŪSŲ MINTYS. Tauragės valst. gimnazijos literatų laikraštėlis. Nr. 1 (5).

Laikraštėlis imponuoja ir savo tariniu ir išvaizda. Reta mūsų gimnazija pajėgia tokio stiprumo leidinėlį išleisti.

A. Juškos literatūriniai straipsniai įdomiai parašyti. Žymu platesnis apsipažinimas su literatūra. Laikraštėlyje silpnų eilėraščių beveik nėra. Sugebėjimas laisvai ir skambiai pasisakyti rodo, kad laikraštėlyje telpą eilėraščiai yra nebepirmieji bandymai. Ypač pažymėtinas Aldonos Čepaitės eilėraštis „Žvaigždžių lietus". Beletristiniai dalykėliai (P. Stirbio, Montvilaitės ir V. Tamošaičio) taip pat nesilpni. Be to, laikraštėlyje telpa vienas kelionės aprašymas, vienas vertimas ir kt.

Įdomus juokų skyrius „Piūvenos", kuriame pasitaiko ir visai sąmojingų „šposų".

Redaktorius Vaclovas Tamošaitis.

E. Ratilaitis.

ŽVILGSNIS Į GYVENIMĄ. Neperijodinis Kelmės valstyb. progimnazijos literatų būrelio laikrastis 1938.XI.15.

Turinys įvairus: eilėraščiai, beletristika, referatėliai, mokyklos kronika. Beletristika ir poezija dar silpnoka. Matyt, pirmieji bandymai. Tačiau, šiaip laikraštėlis gana įdomus. Išleista gražiai. Simboliškas viršelis.

Vyr. redakt. St. Baldauskaitė.

KELMĖS ATŽALYNAS. Kelmės valst. progimnazijos R. A. B. laikraštėlis. Nr. 1.

Čia daugiausia vietos užima referatai ir eilėraščiai. Platus skyrius moksleiviškų juokų, kurie vietomis visai vykę.

Redaktorius Robertas Gedvila.

ATSIŲSTA PAMINĖTI.

Vytė Nemunėlis, LAIŠKO KELIONĖ. 22 psl. Kaina Lt 1. Iliustracijas piešė Petras Kauduvė. Išleido Šv. Kazimiero dr-ja.

T. Šuravinas, KRISTUPAS KOLUMBAS. 70 psl. Kaina Lt 1. „Dirvos" b-vės leid.

Motiejus Lukšys, SAULĖTĄ DIENĄ. 123 psl. Kaina Lt 2. Sakalo leid.

P. Maurice, IŠSISKYRUSIOJI. 278 psl. Kaina Lt 3. Iš prancūzų kalbos išvertė Unė Babickaitė-Graičiūnienė. Šv. Kazimiero d-jos leid.

Stasys Dabušis, FIZIKA PAŠNEKESIAIS. I t. 307 psl. Kaina Lt 3,50. Išleido Šv. Kazimiero dr-ja.

K. Vinva, MUSELE, GREIČIAU... 272 psl. Kaina Lt 3. Išleido Spaudos Fondas.

A. Nezabitauskis, BASANAVIČIUS. Įžymiųjų žmonių biografijos nr. 1-2. 540 psl. Kaina Lt 5. Išleido Spaudos Fondas.

J. Rainis, PŪSK VĖJELI! Penkių veiksmų tautos daina. 211 psl. Kaina Lt 3. Vertė K. Korsakas Radžvilas. Išleido Spaudos Fondas.

Justas Paleckis, LATVIJA. 239 psl. Kaina Lt 4 50. Išleido Spaudos Fondas.

V. Stankevičius, DIDELĖS IR MAŽOS VALSTYBĖS.

T. Navrockis S. J. SU TIESA IR MEILE. 53 psl. Kaina Lt 0.80. Vertė F. Jakubauskas. Marijonų leidinys.

J. Venckūnienė-Povilaitytė, ONA, DIDŽIOJI LIETUVOS KUNIGAIKŠTIENĖ. Istorinė drama 93 psl. Kaina Lt 2.

N. D. Noskov'as, MAŽASIS KAPRALĄS. Napoleono I karo žygių istor. 226 psl. Kaina Lt 2 50. Vertė Pr. Kvietkauskas. Išleido Spaudos Fondas.

Robertas Nachtwey, NUOSTABUSIS PASAULIS VANDENS LAŠE. 224 psl. Kaina Lt 3. Iš vokiečių k. vertė Nezabitauskis. Išleido Spaudos Fondas.

Thea von Harbou, METROPOLIS. Romanas. 340 psl. Kaina Lt 3.50. Vertė B. Laukaitis. Išleido Šv. Kazimiero dr-ja.

K. Šilinis, KRISTUS LIETUVOJE. K. V. C Kauno rajono leidinys. 20 pusl. K. Šilinis **Žmonių auklėtoja.** Katalikų Bažnyčia gyvenime. 31 pusl. Brošiūrose autorius modernizmo šviesoje nupasakoja Kristaus ir Jo Bažnyčios reikšmę gyvenime.

Redakcijos atsakymai:

V. Gur. Atsiųstasis fragmentas per daug ilgas ir nelabai idomiai parašytas. Būtų gera. jei apie Neringos gamtą, Nidos įdomybes ir kt. parašytumėt atskirą rašinėlį. Tik, žinoma. reikėtų viską aprašyti gražesne ir vaizdingesne forma.

Piktajam Antanui. Rašinėlis gražiai parašytas, tik jame keliamos mintys visai neoriginalios, moksleiviui jau ir taip daug kartų girdėtos, kasdien kalamos. Rankraštyje reikėtų nurodyti savo tikrąją pavardę ir adresą.

Petr. St. Aprašymas truputį skystokas. Netilps. Eilėraštis gana skambus. Forma neblogai valdoma. Mėginkit daugiau atsiųsti.

Miglai. Išverstas dalykėlis neįdomus.

Pratkui. Reikėjo trumpiau ir juokingiau. Be to, aprašinėjami dalykai labai neaiškūs. Įdomu būtų visiems žinoti, kas per vieni tie „žvejai". Iš korespondencijos to negalima suprasti.

Jon. Nsd. Geresnis „Jūros bangų pabučiavimas". Tačiau per daug ištęstas. Rimai skambūs, tačiau blogesnis dalykas, jei dėl jų prisieina aukoti mintį.

Henr. N. Eilėraščiai savo turiniu gilūs ir originalūs, tik forma per daug nelanksti ir sunki.

Dainai. „Žiemos tarpdury" ir „Džiaugsmo valandėlė" turi pakankamai skambumo, mintis reiškiama laisvai, tačiau mažoka poezijos.

Arui. Per daug blaškymosi ir švaistymosi žodžiais. Vietomis jaučiamas gilesnis išgyvenimas ir sklandumas. Mėginkit atsiųsti daugiau.

Ben. Sil., Petrui, Orvidui, Aleksui Š. Reikėtų daugiau rūpestingumo ir kruopštumo. Eilėraštyje turi būti jaučiamas laisvumas. Jeigu žymu, kad bereikalingas žodis tyčia tik dėl ritmo ar rimo pavartojamas, tai jau nepateisinamas dalykas. Pav., šitoks posakis „o vingiuotas ilgas kelias tolumoj į naktį velias" (B. S.) gali sugadinti visą eilėrašti.

J. Dobilui, A. Dor., Amačiui, A. Ramučiui, B. Nav., Vanagui, Rmn. Eilėraščiai dar silpnoki. Netilps.

„Kai mirusieji prakalba" autorei. Draugės novelė dar neturi nieko beletristinio. Ji daugiau panaši į pamokslą, kaip į novelę. Be to, taikytas vėlinėms. Bandyk paprastesnius dalykėlius aprašinėti.

A. Žižn. Sveiko eilėraščiai „Ateičiai" dar per silpni. Reikia dar pasilavinti.

Rūtos šakelei. Sese, matyt, turi dar menką supratimą apie poeziją. Juk sueiliavai gryną prozą. Nepasirašei nė kurios klasės esi.

„Gimnazistiško gyvenimo nuotrupų" autorei. Moki gražiai išsireikšti, bet novelė išėjo visai be fabulos. ne psichologiška. Pav., nežinia, ko išėjo ta Kostė rudens nakti. Pasilavink dar.

Klajūnei. Kūrybos kibirkštėle turi. Vietomis yra visai gražių išsireiškimų. bet yra ir grynos prozos. „Žemės žvaigždei" pataisius būtų galima spausdinti, Kiti dar silpnoki.

REDAKTORIUS IR LEIDĖJAS PROF. PR. DOVYDAITIS

Šiandien jau kiekvienas žino, kad

MISIJOS

yra tikrai įdomus ir vienintelis tos rūšies laikraštis Lietuvoje.

MISIJOS supažindins skaitytojus su įdomiausiais misijų ir pasaulio užkampių kraštais, keisčiausiais tautų papročiais.

MISIJOS pasakoja daugybę šiurpiausių nuotykių, išgyvenimų, kelionių aprašymų, misijonierių (ypač **lietuvių)** laiškų, didvyriškų darbų.

MISIJOS parodo gražiais paveikslais visą misijų tautų gyvenimą, žmonių darbo priemones ir būdus, tautų skausmus ir džiaugsmus.

MISIJOS atskleidžia kat. Bažnyčios didingumą, Jos pasiuntinybės — „mokyti visas tautas" — kilnumą ir kartu uždavinio sunkumą.

MISIJOS auklėja jaunąją Lietuvos kartą didžiadvasiškume, uždega ją didžių dalykų siekiais; didvyriškais misijonierių pavyzdžiais moko neboti sunkumų, bet drąsiai siekti užsibrėžto tikslo.

MISIJOS — dėl savo gražių, spalvotų viršelių — **yra puikus stalo papuošalas.**

Be „MISIJŲ" neturėtų likti nei kaimo, nei miesto žmogus, nei jaunuolis, nei senesnis. „Misijos" tekainuoja metams 4 lt, pusei metų 2 lt. Užsieny — 1 dol.

Adresas: „MISIJŲ" Administracija, Kaunas Jėzuitų Namai.

VYRESNIŲJŲ KLASIŲ MERGAITĖMS

įdomus ir skaitytinas moterų kultūrinio ir visuomeninio gyvenimo žurnalas

„NAUJOJI VAIDILUTĖ"

EINĄS 18-SIUS METUS

„NAUJOJI VAIDILUTĖ" 1939 m. skiria savo skaitytojams vertingą dovaną — puikią knygą „MŪSŲ RANKDARBIAI", iliustruotą lietuviškų rankdarbių pavyzdžiais.

Prenumerata moksleiviams: met. 6 lt, pusm. 3,5 lt.

Adresas: Laisvės al. 3 b.

MOKSLEIVIO BIBLIOTEKA

Geriausių jaunimui knygų moksleivis gali rasti IŠ SAKALO KNYGŲ KATALOGO:

ROMANAS IŠ MOKSLEIVIŲ GYVENIMO

Jaunas rašytojas sukūrė veikalą, įdomų ir vertingą literatūriškai, kuris vaizduoja ne kažkokius aukštus, herojiškus žygius, o paprastą paprasčiausią mokytojų seminarijos moksleivių gyvenimą —

Mokslo vargai tarp dvejetuko ir penketuko; santykiai su mokytojais; vienos klasės draugai ir nedraugai; ruošimasis egzaminams; špargalkos, rašomieji darbai už durų, suflioravimas; tie, kuriuos mokytojai „nukerta", ir tie, kuriems „likimas palankiai nusišypso"; kilni ir trapi jaunuolių meilė; nelaimingo draugo liga ir mirtis; —

žodžiu sakant, — ir džiaugsmai ir ašaros, ir juodosios ir baltosios moksleivių gyvenimo pusės, visa puikiu stilium, užkrečiančia ir jaudinančia nuotaika sukurta tame **Jurgio Jankaus** romane

EGZAMINAI

Tik išėjus iš spaudos, rugpiūčio pabaigoje, moksleiviams dar egzaminus tebelaikant, su didžiausiu įdomumu romanas buvo sutiktas ir graibstomas tiek mokinių, tiek mokytojų. **Egzminai** verti visiems įsigyti ir perskaityti. Nes toks veikalas mūsų literatūroje kol kas pirmas ir vienintelis. Kaina tik Lt 3.

L. WALLACE

BEN — HURAS

Istorinė Kristaus laikų apysaka, pagarsėjusi visame pasauly. Iliustruota kino filmos nuotraukom. Vertė F. Neveravičius. 3 tomai. Po Lt 2,50.

SPRINGBORNO

PASKUTINIS PRŪSŲ SUKILĖLIS HERKUS MANTAS

Istorinė, herojinė apysaka iš Prūsų kovų su kryžiuočiais. Lt 2.

Jau išspausdintas naujas **J. Jankaus** romanas

BE KRANTŲ

Jame autorius vaizduoja Jeronimo, dabar jau mokytojo, gyvenimą ir įvairius jo sielos bei jo su aplinka vykstančius konfliktus. 270 psl. Lt 3.

Vienas įdomiausių veikalų **Kazio Borūtos**

MEDINIAI STEBUKLAI

Tame romane sukuriamas labai įdomus, pirmąkart mūsų literatūroj liaudies dievadirbio tipas. Yra kelios dail. J. Mikėno iliustracijos. Lt 4.

GIOVANI PAPINI

TRAGIZMAI IR VYRIŠKUMAS

Papini vienas originaliausių rašytojų. Ši jo knyga skaitytoją žavi entuziastiškomis, revoliucionieriškomis mintimis, kviečiančiomis būti drąsiu, teisingu, gyvenimą nugalinčiu šio amžiaus herojumi. Tai viena gražiausių jaunimui knygų. Lt 2.

Knygos gaunamos kiekviename knygyne ir Sakalo B-je Kaune, Kęstučio g. 36.